

ŠE VEDNO Z ODVETNIKOM OB SEBI?

Pred kratkim nam je odvetnik Renzo Frandolič iz Trsta dostavil besedilo razsodbe Deželnega upravnega sodišča za Furlanijo-Juljsko krajino (TAR), ki zadeva vprašanje rabe slovenskega jezika v odnosu z javno oblastjo. Dolgo in vsekakor zelo pomembno razsodbo je upravno sodišče izdalo ob koncu obravnave, ki jo je bil sprožil Primož Sancin iz Doline, katerega sta zastopala tržaška odvetnika Škerk in Frandolič. Povod je dal prometni prekršek, ki ga je bil Sancin zagrešil v Trstu in prejel poziv, naj plača globo. Odgovoril je, da je sicer pripravljen plačati globo, vendar naj mu pristojna oblast prej dostavi poziv s slovenskim prevodom. Tržaški župan pa njegovi zahtevi ni ugodil, pri čemer se je skliceval na svojo odredbo z dne 22.1.1996. V svojem prizivu sta Sancinova odvetnika od sodišča zahtevala, naj razsodi, da je omenjena županova odredba nezakonita in torej nična, ker v italijanskem pravnem redu obstajajo norme, ki pripadnikom slovenske manjšine jamčijo pravico do rabe svojega maternega jezika v odnosih z javno oblastjo, torej tudi s tržaško občinsko upravo. Tržaški župan (ali njegovi pravni svetovalci) se je medtem zavedel, da je njegov položaj v tej zadevi nevzdržen in je zato letos odredbo iz leta 1996 preklical in zamenjal z novo. Zato so njegovi pravni zastopniki na obravnavi trdili, da je Sancinov priziv brezpredmeten z vsemi ustreznimi posledicami.

Priznati je treba, da je Deželno upravno sodišče tokrat temeljito proučilo vprašanje rabe slovenskega jezika v javnosti tako z vidika notranjega kot mednarodnega prava in ob koncu izdalo razsodbo, ki je izrednega pomena za vse pripadnike slovenske manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Sklicujoč se na ustavna in deželna določila ter na razsodbi ustavnega sodišča leta 1982 in 1992, sodišče poudarja, "da je pravica do rabe jezika minimalna oblika varstva" manjšine, saj njegova raba "predstavlja tisti temeljni dejavnik, ki omogoča njeno istovetenje". Zato je raba jezika tudi temeljna pravica vsakega pripadnika manjšine.

Zanimivo in hkrati pomenljivo je, da upravno sodišče z velikim poudarkom opozarja, kako je treba pravilno tolmačiti šesti člen republiške ustave, ki pravi, da "republika varuje jezikovne manjšine s posebnimi normami". Ta člen je treba brati pravilno in ga prav tako pravilno tolmačiti. Najprej je tu govor o "republikli", iz česar nedvoumno izhaja, da za varstvo ali zaščito jezikovnih manjšin ni dolžna ter pristojna le država, temveč tudi dežele, pokrajine in občine, ki skupno sestavljajo republiko. Ko smo to brali v razsodbi, smo se spomnili, da še ni prešlo mnogo let, ko smo Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini smeli biti le "nosilci posebnih interesov", nikakor pa ne to, kar dejansko smo: Slovenci, torej. Kot refren je dalje odmevala v deželni zboru trditev, da je le osrednja državna oblast pristojna za izdajanje norm, ki zadevajo našo manjšino. Zdaj uradno izvemo, da je to bila velika laž. Zaman smo tudi opozarjali, da je deželi Furlaniji-Juljski krajini republiška ustava priznala poseben statut tudi in predvsem zaradi prisotnosti slovenskega življa na njenem ozemlju.

STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

V PONEDELJEK, 27. T.M., JE V TRŽAŠKI BOLNIŠNICI UMRL PROF. VINKO BELIČIČ, ZASLUŽNI ŠOLNIK IN KNJIŽEVNIK, IZ ČIGAR ŠOLE JE NEPOSREDNO ALI POSREDNO IZŠEL DOMALA VES POVOJNI IN ZDAJ ŽE ZRELI SLOVENSKI ROD NA TRŽAŠKEM. POGREB BO V PONEDELJEK, 4. OKTOBRA, NA OPČINAH. VEČ O POKOJNIKU NA 6. STRANI.

OB UMESTITVI NOVEGA NADŠKOFA V GORIŠKI STOLNICI POZDRAVLJEN, NADPASTIR!

ANDREJ BRATUŽ

V nedeljo smo v Gorici sprejeli novega nadškofa in metropolita. Goriški verniki so ga množično in toplo sprejeli na "dan, ki ga je naredil Gospod". Stolnica sv. Hilarija in Tacijana je praznično pozdravila svojega novega pastirja.

Msgr. Dino De' Antoni je z umestitvijo v svoji novi stolnici postal 16. goriški nadpastir. S prevzemom Attemsove škofovske palice se je tako začelo novo obdobje v naši nadškofiji, nekdanje gotovo zgodovinsko zelo pomembni in tudi ozemeljsko veliki ter skupaj z videmsko naslednico starodavnega oglejskega patriarhata. Slavna oglejska bazilika častiljivih patriarhov Popona in Pavlina pa je še danes del naše nadškofije.

Novi nadškof prihaja od morja, tudi del njegove nove nadškofije se zaključuje z morjem ob gradeški laguni in Marijini božji poti Barbani, kamor tudi naši verniki vedno tako radi poromajo. Zato

bo našel tudi tu košček svoje ribiške Chioggie. Vsekakor pa bo njegov novi svet pastirovanja slikovita dežela ob Soči, Brdih in Krasu ter furlanski ravnini, ki mu bo gotovo prirasla k srcu.

Ko smo ga z uredništva v vročem poletju obiskali v beneški Chioggii, nam je naš novi nadškof lepo razkazal mesto, spoznali smo ljudi, cerkve, palače. Kasneje je lahko med svojim bivanjem v Sloveniji začutil pridih naše širše domovine in "pil nje prelesti", kot je lepo zapel Oton Župančič, ter okusil slovensko besedo. Srednjeevropski prostor bo sedaj tudi njegova nova domovina in upamo, da bo na tem ozemlju našel svoj novi dom.

Ecce Sacerdos magnus - Glejte, veliki duhovnik - tako poje slavnostna pesem škofom v pozdrav. Naj gre torej ta pozdrav našemu novemu nadpastirju skupaj z željo po uspešnem in plodnem duhovnem poslanstvu v Gorici.

STRAN 10

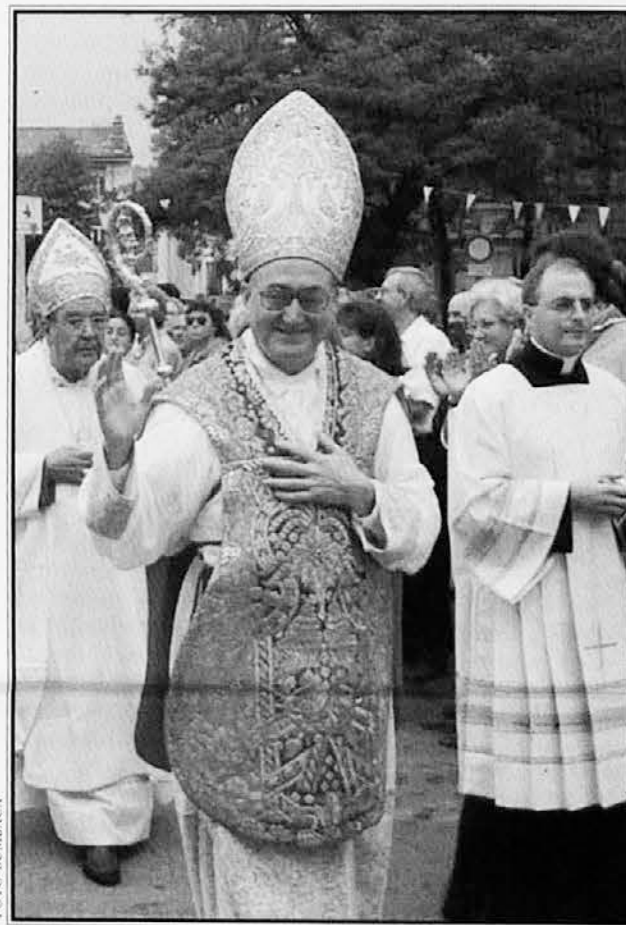

FOTO: BUMBACA

SSO O PREDLOGU ZAŠČITNEGA ZAKONA

VEČ SENČNIH KOT SONČNIH STRANI

Deželni svet SSO se je sestel v sredo, 22. septembra, v Devinu in je poglobljeno proučil predlog zaščitnega zakona, o katerem zdaj poteka v poslanski zbornici v Rimu zaključna faza postopka za njegovo odobritev. Izvršni odbor SSO je bil svoj čas zavzel dokaj kritično stališče do Masellijevega predloga in do političnih krogov, ki stojijo za njim. Svoje dvome in pomisleke je SSO takrat utemeljil s poudarkom, da predlog medlo obravnava manjšinska vprašanja, ne obvezuje javnih ustanov v odnosu do manjšine, pušča odprto vprašanje

območja, na katerem bo veljal zakon, odlaga nekatera ključna vprašanja na paritetni odbor, ki predstavlja popolno neznanko.

Na seji deželnega sveta so predstavniki včlanjenih društev in zastopniki skupnih ustanov nekatere vidike še poglobili in potrdili dvome, ker je zaključna faza razprave privredla do popravkov, ki so vsebino zakona še razvedenili. Predlog zakona ostaja presplošen in brez tistih konkretnih ukrepov, brez katerih ga ne moremo imeti za odločen korak naprej v odnosu države do manjšine. Brez dvoma

predstavlja napredek, ker prvič obravnava manjšino kot celovit subjekt in vanjo vključuje tudi Slovence iz videmske pokrajine ter jih postavlja na isto raven kot Slovence v Trstu in Gorici. Hkrati pa zakonski predlog razkriva poskus, da bi se zmanjšal pomen Londonskega sporazuma in Osimske pogodbe, ki sta za Slovence v Italiji predstavljala vendarle podlago njihovih upravičenih zahtev.

Posebno negativno stališče je deželni svet SSO zavzel od tistih točk, ki predvidevajo pristojnost krajevnih uprav pri priznavanju zaščit-

nih norm. To pomeni, da bo raven zaščite pretežno odvisna od trenutne politične volje večine, ne bo pa nobene jamstva za zagotovitev trajnosti, ki lahko edina vrne manjšini od dolgega čakanja in od krivic omajano zaupanje in optimizem. Nejasni so tudi finančni vidiki, ki jih besedilo zakona ne definira in torej lahko predstavljajo past za manjšino in njene ustanove. Nedefinirana je vloga posebnih uradov, ki naj bi jih ustanovili v okviru tržaške in goriške občine za potrebe slovenskega prebivalstva.

STRAN 2

02 Vida Valenčič
OZN SPET PREPOZNO

03 Danijel Devetak / intervju
FRANKA ŽGAVEC

04 Andrej Bratuž
SLOMŠKOVA BEATIFIKACIJA V TISKU

05 Jurij Paljk
NAŠI PRIJATELJI SVETNIKI

06 Iva Koršič
PRIPRAVE NA HMELJSKO PRINCESO

08 Ivan Žerjal
TRŽAŠKI POSVET O OBNOVI BALKANA

12 Iznajdljivi gams
DEŽELNI OBČNI ZBOR SZSO

14 Davorin Devetak
ZASEDANJE PODJETNIKOV TREH SLOVENIJ

15 Igor Cotič, Martina Hlede
NAČRTI IN USPEHI GORIŠKE OLYMPIE

16 Drago Legiša
OZN VARUH PREGANJANIH MANJŠIN?

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

VEČ SENČNIH KOT...

To bi bilo zelo nepopolno in tudi zelo pomanjkljivo nadomestilo za kakršnokoli obliko dvojezičnosti, ki so jo manjšini že priznale in potrdile številne razzodbe sodnih oblasti na raznih ravneh.

Leva komponenta vladne koalicije si s takim predlogom zaščitnega zakona prevzema veliko odgovornost, ker je sama in s svojim vrednotenjem hotela upravljati pripravljano fazo zakonskega predloga. Njeno zagotavljanje, da zakon odpira vrata nadaljnjim

izboljševalnim ukrepom, potrjuje nekonkretnost zakona, ki je v nekaterih točkah še bolj splošen kot začetni predlog. Podobno velja za vprašanje zajamčenega zastopstva, ki spravlja manjšino v strankam podrejeni položaj. To je bistveno pomemben del zakona, pri čemer velja poudariti, da SSO brez zadržkov podpira stališča, ki jih je v zvezi z zakonom zavzela Slovenska skupnost, in njene popravke.

Tudi na šolskem področju je začetek razprave pomenil

nazadovanje, saj so zadnji popravki oškodovali še nepriprano avtonomijo in prizadeli tudi slovenski sindikat: zato so zborovalci poudarili nujnost avtonomije slovenske šole na vseh ravneh v duhu spomenice, ki je bila lani izročena ministru za šolstvo Berlinguerju.

Ravnanje nekaterih političnih komponent slovenske manjšine, ki brezpogojno podpirajo tako raven zaščite, razdiralno vpliva na manjšino in jo šibi, obtožbe o bojkotiranju zakona pa skušajo odvzeti manjšinski stranki legitimnost pred lastnimi ljudmi. Ta zakon bo namreč odločilno vplival na prihodnost manjšine, saj bo od njega odvisno, kakšno vlogo bo ta še mogla in kakšno vlogo bo še sposobna opravljati na tem področju. V manjšini upadeta namreč pogum in energija za nadaljnje boje, zato deželni svet SSO izreka te kritične misli do zakona, ki v svoji nekonkretnosti nikakor ne more izpolniti pričakovanj, tudi zato ker noče popraviti krivic, ki so jih Slovenci trpeli v preteklosti, zaradi katerih se je manjšina znašla v podrejenem položaju in z zelo negotovimi razvojnimi perspektivami. Nevarno je tudi postaviti izvajanje zakona v odvisnost politične volje več ali manj naklonjene trenutne vlade ali deželne večinske koalicije, ki bosta pristojni za imenovanje članov tako imenovanega paritetnega odbora.

Zaradi tega se zveze, društva in ustanove, včlanjene v Svet slovenskih organizacij, obračajo na demokratične politične sile v italijanskem parlamentu, na slovenske politične kroge, na slovensko vladno in njene institucije, da posredujejo, kolikor je v njihovih močeh, za dober in učinkovit zakon, ki bo manjšini zagotovil obstoj v prihodnosti.

Poročilo SSO o poteku in zaključkih s seje njegovega deželnega sveta objavljamo v celoti, saj gre za pomemben dokument v zvezi z zakonskim zaščitnim predlogom. S stališči, ki so prišla do izraza na seji, se popolnoma strinjamo. S svoje strani bi dodali, da zakonski predlog, kolikor ga do

zdaj poznamo, dejansko ignorira oziroma zanemara gospodarski vidik manjšinske zaščite. Kot je pravilno poudaril prof. dr. Zanetti v intervjuju za naš časnik (12. avgusta letos), "pa so gospodarske strukture manjšinske skupnosti temeljnega pomena za njen obstoj". Pred dnevi je predstavnik iz Južne Tirolske na posvetu Slovenskega deželnega gospodarskega združenja v bivšem Narodnem domu v Trstu, navedel zelo zanimiv podatek: od davčnih dajatev ostaja na Južnem Tirolskem prav čedna vsota, tako da pride na vsakega prebivalca bocenske pokrajine letno 10 milijonov lir. Samo s tem se lahko naredi marsikaj koristnega za celotno pokrajino in posredno za celotno nemško govoreče prebivalstvo, ki je še vedno v večini. Uspehi so vidni in se o njih lahko prepriča vsakdo, kdor obišče to deželo, četudi je njegov obisk bežen. Pri nas pa je stanje povsem drugačno in smo v tem pogledu dejansko veliki reveži v primerjavi z Južnimi Tiroli. Tega smo si v marsičem tudi sami krivi. V manjšinski politiki dejansko diktirajo ritem veljaki italijanskih političnih strank, mladi zamejski "levi", ki so konec šestdesetih let doživeli polom, manjšinska skupnost pa je s tem imela nepopravljivo škodo. Vemo sicer, da tudi še tako dober zaščitni zakon ne more urediti vsega, a od italijanskih političnih in državnih oblasti popolnoma upravičeno pričakujemo, da v zakonu, ki ga pripravljajo s tolikšno zamudo, posvetijo primerno pozornost tudi gospodarskemu vidiku, saj je gospodarstvo eden glavnih pogojev že za sam obstoj naše manjšine v Furlaniji-Juljski krajini.

DL

GROZOTE NA VZHODNEM TIMORJU

OZN SPET PREPOZNO

VIDA VALENCIČ

S televizijskega zaslona se umakne slika grozot iz enega kriznega žarišča, sekundo zatem pa se nam pred očmi

le-te niso spoštovane, potem je poseg mednarodnih sil upravičen. "Potrebna je bila vojna v osrčju Evrope, da se je svet prebudil in začel o tem razmišljati" (Bojan Brezigar).

pojavijo nove grozote, novi pokoli, nova skupna grobišča in masovne deportacije iz drugega kraja, druge države, druge celine. Mogoče je zgodovina človeštva res krožno sosledje vedno istih dogodkov v različnih inačicah.

Večkrat je bilo že omenjeno, kako zelo spominja dogajanje na Vzhodnem Timorju na balkansko tragedijo. Tudi tokrat se je naposled oglasila mednarodna skupnost in posegla na področju, kjer je kršitev človekovih pravic doseglja že tako stopnja, da je situacijo upravičeno označiti kot sistematično etnično čiščenje, kakršnega smo navajeni z Balkana. Vprašanje upravičenosti posega mednarodnih sil na kriznih žariščih postaja vedno bolj vprašanje naglo se bližajočega novega tisočletja. Danes se vsi strinjajo, da so človekove pravice edina spremenljivka, ki jo je treba vzeti v poštev, in če

Obdobje pristranskega intervencionizma ameriških sil, ki so v svetu varovale svoje ekonomske interese, se mora zaključiti.

Odpira se novo obdobje, v katerem bo vloga OZN vedno bolj v ospredju. Prav gotovo bo ta organizacija potrebovala korenito notranjo preureditev in balansiranje moči posameznih držav, ki so vanjo včlanjene, kot bo tudi potrebovala novih strategij za odmotavanje zamotanih kriznih klobčičev.

"Prepozno, z nezadostnim poznavanjem razmer in nekoordinirano", to je le par kritik, ki so bile izrečene na račun posega mednarodnih sil. Bistveno vprašanje, s katerim se bo treba prej ali slej spopasti, je seveda vprašanje opreznosti, ki jo Združeni narodi imajo do Velikih in Močnih, katerim seveda ne želijo stopati po prstih.

STRAN 16

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

KULTURA ZA NAS TUDI DANES IZJEMNO POMEMBNA

Ob beatifikaciji škofa Antona Martina Slomška so med drugim na novo oživele misli te velike osebnosti o kulturi in njenem enkratnem pomenu za naš narod. Ob osamosvojitvi Slovenije so ravno tako zaživele misli o izjemnem pomenu kulture za nas. Ugotovljeno je bilo, da se je slovenski narod uspel prebiti skozi številne čeri mnogokrat nenaklonjene zgodovine še posebno z močjo in polnostjo kulture in kulturnega izročila. In v kolikor s pomočjo Slomškovega kakor tudi osamosvojitvenega pričevanja pogledamo v današnje dni in v svojo prihodnost, lahko ugotovimo, da bo kultura za nas tudi v bodoče nepogrešljiv vir našega razvoja.

Čim dlje pogledamo v zgodovino, tem manj je bila pot manjših narodov s cvetjem posejana. V neprimerno večji meri kot danes je bila zgodovina na strani večjih narodov, v veljavi je bila pravica močnejšega. Manjši narodi, med njimi tudi slovenski, so se stežka prebijali skozi preizkušnje, o katerih so odločali veliki. Zaradi tega manjši narodi niso imeli tako kot veliki primernih pogojev, da bi se notranje zgradili in utrdili. Posledice je mogoče videti še dandanes, ko bodisi v mladi državi Sloveniji bodisi med nami v manjšini opažamo težave pri vzpostavljanju učinkovite in plodne celovitosti. Razdalje v bistvenih vprašanjih so slej ko prej prevelike, ne cenimo dovolj prispevka in žrtev dru-

gače mislečih, kar vse se kaže na politični ravni, ki ima odločilno težo.

Vendar moramo naprej in naprej gremo v največji meri lahko z vplivom zblizvalne moči kulture. Kultura je namreč tista, ki povezuje, premošča in zblizuje, česar še ne zmoremo v dovoljšni meri na politični ravni. Politika namreč neprizanesljivo odseva resnico, ta pa je, da smo v bistvenih stvareh še vedno preveč vsaksebi. In kultura je tista, s katero se lahko pomaknemo naprej in spremenimo svoj položaj. Pri tem more biti dragocena dejavnost vsakega društva, vsake skupine, vsake kulturne hiše, vsakega večjega kulturnega dogodka. Dragocena, v kolikor ima namen povezovati, premoščati in približevati, v kolikor želi odpraviti vsakršno izključevanje in se želi približati vsem delom svoje narodne skupnosti. Zaman je torej na politični ravni reševati, česar se tu trenutno ne more rešiti, plodno pa je spreminjati sedanje stanje, delovati za večje medsebojno zblizanje, tu pa je prav kultura tista, ki nam lahko odpre nove poti. Ponuja nam namreč možnost približevanja, to pa je tisto, kar v tem trenutku še kako potrebujemo in je naša edina resnična šibkost. Kultura je torej za nas tudi danes izjemno pomembna in na vsak način tista, s katero si lahko zanesljivo in takoj pomagamo v območje naše srečnejše in plodnejše celovitosti.

2

ČETRTEK
30. SEPTEMBRA
1999

S 1. STRANI

ŠE VEDNO Z ODVETNIKOM OB SEBI?

Prav isto zdaj beremo v razzodbi Deželnega upravnega sodišča.

Zelo pomembno je dalje, da je omenjeni sodni zbor razpršil vse dvome v zvezi s tolmačenjem Osimske pogodbe iz leta 1975 oziroma Posebnega statuta Londonškega sporazuma iz leta 1954. Ko v 8. členu Osimske pogodbe - beremo v razzodbi - da je treba manjšini ohraniti enako raven zaščite, kot je bila predvidena v Londonskem sporazumu oziroma priloženem Posebnem statutu, se moramo zavedati, da zaščita ne zadeva le Slovence bivše cone A svobodnega tržaškega ozemlja, ampak vso svobodnega tržaškega ozemlja, ampak vso slovensko jezikovno skupnost v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Tudi in zlasti v tej zvezi je bilo do zdaj mnogo špekulacij v našo škodo.

Za pripadnike naše manjšine tako pomembna razzodba se je pisala v "Slomškovem letu" in tudi naša izvajanja nastajajo pod vtisom velikega, zgodovinskega dogodka, ko je papež Janez Pavel II. prišel v Slovenijo in v Mariboru proglasil za blaženega velikega slovenskega škofa Antona Martina Slomška. To je bilo v nedeljo, 19. septem-

bra. Danes vsi vemo, da je novi blaženi imel materni slovenski jezik za veliko vrednoto, saj je v svojih *Drobtincah* pozval Slovence, naj ljubijo svoj rod in naj spoštujejo svoj jezik ter še dodal: "Za čast svojega jezika vsak pošten mož bolj skrbi kot pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste." "Med vsemi jeziki - je še napisal - mora biti Slovencem najljubši materinski jezik." V bistvu so Slomškove besede v sozvočju s tem, kar o jeziku in njegovem pomenu beremo v razzodbi, o čemer je tu govor.

Ko dajemo vse priznanje sodnemu zboru, da je rabo slovenskega jezika v javnosti označil za popolnoma zakonito in da je njegova raba torej tudi naravna in torej neodtujljiva človekova pravica, žal ne moremo mimo ugotovitve, da se praviloma te svoje pravice lahko dejansko poslužujemo, šele potem ko smo si jo z odvetnikom izbojevali od sodne oblasti. Kako ironično zato zvenijo besede, da je Italija "zibelka prava", kot se v tej deželi marsikdo tako rad baha. Ne bi zato radi videli, da bomo enako usodo doživeli z obljubljenim zakonom o naši celoviti zaščiti, ke je na dnevnem redu rimske poslanske zbornice. Takšna črna predvidevanja pa žal niso brez podlage, kar se more sklepati iz marsikaterega člana tako imenovanega Maselijevega zakonskega predloga.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / FRANKA ŽGAVEC

BOGATI SVET KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

DANIJEL DEVETAK

Kot predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž ste prejšnji petek, 24. t.m., uvedli prvo veliko likovno razstavo in tako sijajno odprli novo sezono našega kulturnega brama. Kaj lahko poveste o slikarju Robertu Faganelu, njegovem opusu in tem odmevnem poklonu mestu Gorici, ki se bo kmalu spomnila 1000-letnice svoje prve pisne omembe?

Najprej to: Robert Faganel je naš goriški človek. Vsako leto skušamo namreč dati na začetku likovne sezone v razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž prednost in priložnost prav Goričanu, da se s svojimi deli predstavi. To nam je prav lepo uspelo tudi letos. Faganel ni imel kake večje razstave na Goriškem že celih deset let. V zalogi pa ima kot zelo ploden in spreten umetnik neverjetno število slik, zlasti olj na platno, in sicer več ciklusov; zato smo ga naprosili, da bi razstavil pri nas in se po več letih znova predstavil našemu občinstvu. Pri tem smo se želeli res navezati na bližajoči se jubilej 1000-letnice prve pisne omembe Gorice. Zato smo avtorja zaprosili, da bi se tokrat predstavil izrecno z deli, ki prikazujejo Gorico, njeno okolico - Brda in Vipavsko - ter njene najbolj sugestivne koticke, ki jim zna umetnik s svojim zlahtnim čopičem viliti moč spominov in okus zavezanosti tej zemlji. Na tak način smo v Kulturnem centru že sedaj prispevali k praznovanju ob znameniti obletnici mesta.

Ob razstavi je izšel tudi ličen katalog...

Da, ob tej priložnosti smo izdali tudi katalog s podnaslovom Gorica in Goriška v delih Roberta Faganela. Avtorja je nazorno in poglobljeno predstavil časnikar in spremljevalec naših likovnih ustvarjalcev Jurij Paljk; naj še povem, da vsebuje katalog, ki ga je grafično oblikoval Walter Grudina, poleg besedila v slovenščini tudi prevoda v italijanski in angleški jezik.

Nedavno ste na tiskovni konferenci predstavili vse dejavnosti, ki bodo potekale v goriškem Kulturnem centru v sezoni, ki bo kronala prehod iz drugega v tretje tisočletje. Katere načrte imate najprej kot likovna galerija?

Po razstavi del Roberta Faganela imamo v načrtu monografsko razstavo slikarja Etko Tutte, našega rojaka, ki sicer živi in deluje na oni strani meje. Januarja se bo goriškemu občinstvu predstavila Veselka Šorli Puc, ki je pred leti že razstavljala svoja dela v prostorih nekdanjega Katoliškega doma; z njo ohranjamo že stare in prijateljske vezi. Že sedaj pa se veselimo, da bomo imeli meseca marca v naši sredi slovensko slikarko Marico Savinšek, ki živi v Parizu. Ta večja razstava želi biti tudi poklon plodni in samosvoji umetnici, ki bo v kratkem slavila visok življenjski jubilej.

Vročna kulturna jesen je pred nami. V zakulisju goriških prizadevanj jo že več tednov skrbno načrtuje in usklajuje lepo število neutrudnih animatorjev in organizatorjev, ki se pripravljajo na novo sezono z magičnim številom 1999-2000. Ena od teh je prof. Franka Žgavec (na sliki levo, ob njej Jurij Paljk in slikar Robert Faganel), vsestranska kulturna delavka, mentorica in upraviteljica slovenskih ustanov na Goriškem.

FOTO BUMBACA

Kaj boste predstavili v letošnji koncertni sezoni?

Ker je jesenski čas že prepold drugih kulturnih prireditvev, pobud, obletnic in dejavnosti, bomo pri Kulturnem centru Lojze Bratuž tokrat odprli koncertno sezono nekoliko kasneje. Uvedli jo bomo namreč 19. decembra z gostovanjem Deškega zbora zborovske šole M.I. Glinka iz St. Petersburga. Nato bomo imeli v gosteh vokalnega solista, velikega poustvarjalca samosppevov iz znane glasbene družine Marka Finka, ki že nekaj let živi v Ljubljani in nastopa po večjih svetovnih odrih. Poleg teh bosta gostovala Trio Merengue de Cordoba in Praga Mozart orkester s pevci solisti, sezono pa bomo sklenili z odličnim slovenskim akademskih pevskim zborom Ave, ki ga vodi Andraž Hauptman.

Kaj pa vam je letos navdibnila gledališka muza Talija?

Glede na vsestranski pozitivni odziv v prejšnjem letu bomo tudi v novi sezoni nadaljevali po že začrtanih smernicah, in sicer najprej z obnovo gledališkega abonmaja za otroke. V sporedu imamo namreč gledališke predstave za vse goriške otroke iz vrtec in osnovnih šol, ki nosijo s sabo vedno veliko mero navdušenja do odrskega dogajanja; tokrat so se za ta abonma odzvali tudi otroci iz Beneške Slovenije, kar nas je zelo razveselilo. Nato bomo priredili abonmajske predstave za srednješolske dijake, ki se jih bodo udeležili tudi mladi šolarji iz Nabrežine. Poleg teh nam je še uspelo organizirati, kar nam je v veliko zadoščenje, abonma za študente z višjih šol: dve predstavi bo imelo Slovensko stalno gledališče iz Trsta, dve

pa Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice.

V sklopu Goriškega vrtljaka je tudi letos razpisan natečaj za šole Igrajmo se gledališče. Prijavljenci naj bi letos, kot posamezniki ali skupinsko v razredu, pripravili skeč. Nagrajevanje najboljših bo tokrat, kot smo se domenili, na zaključni prireditvi v Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici. Tako izražamo tudi močnejšo željo po čezmejnem sodelovanju, hkrati pa tudi želimo spodbuditi prepotrebno vzajemno spoznavanje med šolniki in dijaki na obeh straneh meje, da bi vsi skupaj polneje zaživel v enotnem goriškem kulturnem prostoru, še preden bo ta prostor tudi politično poenoten v evropskih integracijskih procesih.

Naj na koncu še povem, da je pri gledališki sezoni v načrtu za prve mesece novega leta tudi nadaljevanje lani zelo uspelega in odmevnega niza Iskrivi smeh na ustih vseh, srečanja amaterskih dramskih skupin. Prav je namreč, da najdejo svoj prostor na velikem odru tudi te skupine, v katere vlagajo veliko poustvarjalnega truda in dragocelega časa naši pogosto res dobri neprofesionalni igralci, ki znajo mojstrsko pokazati vedno sveže navdušenje za odrske deske.

Izjemen uspeh žanjete zlasti z otroki...

Mislím, da nam to dejstvo vliwa mnogo novih energij in elana za prihodnje načrtovanje in delo. Že lanska izkušnja, zlasti natečaj v okviru Gledališkega vrtljaka, ki se ga je udeležilo nad 450 otrok, je gotovo zelo dobra z vseh zornih kotov. Napolniti veliko dvorano z mladimi obrazi in občutiti njihovo navdušenje nad slovensko besedo in

kakovostno dramsko uprizoritevjo je namreč vedno lepo, saj nam daje veliko zadoščenja in razloge za upanje v prihodnost.

Sodelovanje z drugimi kulturnimi ustanovami je privedlo v zadnjem letu do zavidljivega in kakovostnega razvoja številnih dejavnosti v Kulturnem centru...

Res je. Stalno sodelujemo z vseimi ustanovami, ki imajo svoj sedež v centru Bratuž na Drevoredu 20. septembra v Gorici. Nato sodelujemo z goriškim Centrom za gledališko animacijo (*Centro di animazione teatrale*), ki prireja znani in odmevni Puppet festival. S tem centrom smo podpisali tudi pogodbo in bomo v letu 2000 skupno priredili mednarodni festival lutk v sodelovanju s Koroško in Slovenijo. Tudi goriško društvo Glasba brez meja (*Musica senza frontiere*) je že lani, po uspeli prireditvi že utečenega mednarodnega glasbenega tekmovanja Alfredo in Vanda Marcosig za mlade violiniste in violončeliste, izrazilo željo, da bi imelo svoj stalni sedež v prostorih našega Kulturnega centra, kjer je prav zaradi idealnih smernic sožitja in mednarodnega sodelovanja našlo pravi dom za svoje umetniško delovanje brez meja. Potem sodelujemo s Kulturnim domom Gorica in s Slovenskim stalnim gledališčem tudi pri abonmaju za odrasle; goriške predstave potekajo namreč izmenoma pri nas in v Kulturnem domu. Sodelujemo tudi s Kulturnim domom v Novi Gorici in s tržaškim gledališčem Verdi; s Primorskim dramskim gledališčem iz Nove Gorice nas pa veže že večletno vsestransko sodelovanje. Načrtujemo tudi eno mesečno večerno srečanje, na katerem bi spremljali aktualne tematike, ki bi se tikale političnih, socialnih in kulturnih vprašanj. V pripravi imamo tudi srečanje z novim goriškim nadškofom msgr. Dinom De' Antonijem, ki je bil nameščen v goriški stolnici v nedeljo, 26. t.m. Vrata našega kulturnega hrama so skratka odprta vsem ustanovam, slovenskim in italijanskim, ki pač želijo organizirati v naši sredi posvete, koncerte, raznovrstne prireditve ipd.

Imate med načrti tudi kakšno pobudo v sodelovanju z goriško skupino mladih družin Sončnica, ki se je z izvirnimi idejami pojavila v javnosti v lanskem letu?

Lani smo priredili v sodelovanju s to skupino res uspelo srečanje o vprašanju slovenskega jezika v javnih ustanovah in šolah. Uspelo je tudi niz predavanj, za katerega je dal pobudo Študijsko raziskovalni forum za kulturo; zadovoljni smo, da se nekaj obeta tudi za letošnjo sezono. Vedno smo pripravljani za take in podobne oblike sodelovanja.

Pred nami je slavnostna uprizoritev operete Radovana Gobca Hmeljska princesa, ki bo s premiero 9. oktobra obeležila 40-letnico ustanovitve Zveze slovenske katoliške

prosvete. Vanjo že dalj časa vlagajo svoje moči številna naša društva...

Vaje na velikem odru so že v polnem teku, saj manjka do premiere te pomembne pobude le dobrih deset dni. Intenzivne priprave potekajo zelo živahno, saj sodeluje pri postavitvi operete - med solisti, zborovskimi pevci, orkestraši, igralci, člani folklorne skupine in tehničnimi asistenti - več kot sto oseb. Delo režira tokrat Adrijan Rustja, dirigiral pa bo Hilarij Lavrenčič. Pri opereti sodelujejo skoraj vsa društva, ki so včlanjena v našo zvezo, zato pričakujemo v Kulturnem centru Bratuž velik odziv občinstva tako na premierni postavitvi kot na ponovitvah 10., 14. in 16. oktobra.

Novost letošnjega leta je tudi nova grafična podoba, zgovoren logotip, s katerim se bo odslej predstavljal v javnosti Kulturni center Lojze Bratuž. Kaj lahko poveste o tem?

Po nekaj letih delovanja Kulturnega centra smo želeli urediti svojo grafično podobo. Zato smo zaprosili goriškega grafičnega oblikovalca tržaškega rodu Walterja Grudino, da bi izdelal razpoznaven znak, logotip. Upamo, da bo všeč tudi drugim. Gre za domiselno in dobro preštudirano podobo, v kateri lahko vsakdo vidi različne oblike, učinke in pomene. Na prvi pogled je znak verjetno malo abstrakten, a že po krajšem opazovanju lahko zaživi. Pomembno je zlasti to, da je z lahkoto uporaben in da si ga ljudje zapomnijo, kar pa zaradi njegove izvirnosti in elegantnosti ne bo težko. Če ga gledamo bidimenzionalno, lahko vidimo puščice, ki vodijo proti središču oziroma od središča navzven; to kaže na raznolikost, pretok, izmenjavo, preje-

manje in dajanje. Kdo drug lahko vidi samo igro luči in senc, svetlobne učinke. Še kdo drug lahko opazi stiliziran cvet, ki naznanja nekaj prazničnega. Lahko se v njem vidi tudi biser, ki govori o skrivnosti in dragocenosti. Kdo bo v njem lahko videl vetrnico, ki spominja na razvedrilo in igrivost. Če pa gledamo logotip tridimenzionalno, bomo videli optične učinke, ki spominjajo na stilizirano prozorno kocko. Geometrično telo lahko ponazarja idealen prostor, posodo, ki lahko vsebuje vse naše raznovrstne dejavnosti. Stranice kocke lahko komu govori o odrskih kulisah ali pa razstavnih panojih z optičnimi efekti. Pikčasta osnova trikotnikov pa spominja na kamen, oblogo, ki je značilna za našo strukturo. Vsakdo lahko torej vidi v novem logotipu nekaj, lahko pa tudi nič. Pomembno je, da bo s časom postal razpoznaven kot podpis, pečat, ki se hitro vtisne v spomin in opozarja na bogati svet Kulturnega centra Lojze Bratuž.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
 OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
 V LITURGIČNEM LETU A

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
 NEDELJO ZA NEDELJO

 ZVONE ŠTRUBELJ | 27. NAVADNA NEDELJA

"Poslušajte drugo priliko! Bil je hišni gospodar, ki je zasadil vinograd, ga obdal z ograjo, izkopal v njem stiskalnice in sezidal stolpe; in dal ga je v najem viničarjem, da bi dobili njegov pridelek. Viničarji pa so njegove služabnike zgrabili in enega pretepli, drugega ubili in spet drugega kamnali. Nato je poslal druge služabnike, več kakor prej, in storili so z njimi prav tako. Nazadnje je poslal k njim svojega sina, rekoč: »Mojega sina bodo spoštovali.« Ko pa so viničarji zagledali sina, so sami pri sebi rekli: »Ta je dedič. Dajmo, ubijmo ga in se polastimo njegove dediščine!« Zgrabili so ga, vrgli iz vinograda in ubili. Ko bo torej prišel gospodar vinograda, kaj bo storil s temi viničarji?" (Matej, 21,33-40)

ZAKAJ SE JE BOG KOT GOSPODAR
VINOGRADA UŠTEL?

V času trgatve nam Cerkev že tretjo nedeljo zapored ponuja v premislek Jezusove prilike o vinogradu. Vinograd je tipično biblični simbol. Že od preroka Izaije naprej, od osmega stoletja pred Kristusom, je podoba izvoljenega božjega ljudstva. V Visoki pesmi je vinograd podoba ljubljene žene, neveste, ki je kakor "cvetoča trta". Prerok Izaija je v petem poglavju, prvem berilu 27. navadne nedelje, zapel izredno lepo pesem o vinogradu. Gospod je dolgo pričakoval zlahten izbor grozdja, pa glej, rodilo je le viničje. Iz viničja ni izbranega in zlahtnega vina, ampak le šmarnica. "Hiša Izraelova je vinograd Gospoda nad vojskami, Judovi moške so nasad njegovega veselja. Upal je, da bo pravica, pa glej, zatiranje, da bo pravičnost, pa glej, vpitje." (Iz 5,7).

Jezusova prilika o vinogradu in viničarjih se trdno naslanja na to Izaijevo pesem o vinogradu. Iz nje prevzame tudi njegovo simbolno vrednost in teološko razlago, ki jo še poglobi in razvije. Jezusovo pripovedovanje vzame v poštev tudi socialno in družbeno resničnost tedanjega časa. V Zgornji Galileji in okrog Galilejskega jezera so bili lepi vinogradi. To je današnje področje Izraela, kjer je največ kibucev, saj na tem področju bujno raste vse, kar pade v zemljo. V Jezusovem času so bili gospodarji teh zemljišč tujci, ki so upravljali svoje imetje od daleč, preko poslanih upraviteljev. Od tod torej lik gospodarjevih služabnikov, ki so jih viničarji drug za drugim ubijali. Iz naše zgodovine lahko položaj primerjamo s kmečkim uporom, socialnim vrenjem proti pretiranemu davkom, desetnam, izkoriščanju. V to socialno tkivo Jezus vplete tudi lik gospodarjevega sina, dediča. Tega naj bi uporni viničarji spoštovali. Kje pa! Ravno na njega so se spravili še z večjim veseljem, saj bo tako njegova dediščina prešla nanje.

Se je gospodar pri tem uštel? Če so kruto obračunali z vsemi poslanci, je bilo pričakovati, da bodo nasilno ravnali tudi z njegovim sinom. Pa ga je vendar poslal kot zadnjo možnost pozitivne rešitve. Gospodar je Bog sam, njegov sin je Jezus Kristus, odposlanci so bili preroki. Tako so Jezusovo priliko brali prvi kristjani. Poglobimo to njihovo razlago s pogledom na Kristusa, ki priliko pripoveduje.

Kako naj si ne bi predstavljali Jezusovih občutkov pri pripovedovanju te nazorne zgodbe o vinogradu in viničarjih? Smrtna tesnoba in gotovost neizbežne in nasilne smrti kar brizgata iz besed in podob. In vendar Jezus tudi ta čustva uporabi v prid pozitivnemu in čudovitemu opisu gospodarjeve dobrote, ki se je zaradi ljubezni do svojega vinograda prav pošteno uštel in tako neznanosko prezrl moč greha in hudobije nasilnih viničarjev.

Protagonist prilike je torej Bog sam in njegova neizmerna ljubezen. Nič ga ne zaustavi na poti njegove odrešilne ljubezni in dobrote. Do konca verjame v drugačno ravnanje najetih viničarjev. Viničarji smo mi ali, bolje rečeno, naši grehi, ki nas zapirajo pred sevanjem božje milosti, pred žarki njegove ljubezni.

Odposlanci so sporočila naklonjenosti in dobrote, ki nam jih Bog pošilja po dogodkih in ljudeh. Dedič Božje ljubezni je Jezus Kristus, ki je prevzel nase vse naše grehe in tako postal pokoren zakonu Božje ljubezni vse do smrti, smrti na križu. Vinograd z odprtimi vrati in brezštevilnimi vhodi je Kristusova Cerkev, odprta vsem narodom in vsem tistim, ki obrodijo sadove ljubezni in milosti.

SLOMŠKOVA BEATIFIKACIJA
V TUJEM TISKU

ANDREJ BRATUŽ

Anton Martin Slomšek, sedaj prvi slovenski blaženi, močno odmeva tudi v mednarodnem tisku. To smo lahko zabeležili zlasti prve dni po svečani slovesnosti beatifikacije, ki jo je papež Janez Pavel II. opravil v Mariboru. O tem je obširno poročal ne le slovenski, ampak tudi mednarodni tisk. Naj v teh vrsticah le omenimo najvažnejše italijanske, pa tudi francoske časopise, ki so dogodku posvetili veliko pozornost.

Že italijanski dnevniki iz naše dežele so na prvih ali notranjih glavnih straneh veliko pisali o Slomšku in Mariboru. Med temi zlasti *Il Piccolo* ter *Il Messaggero Veneto*, to tudi s precejšnjo fotokroniko slovesnega dogodka. Posebno pozornost pa so mariborski beatifikaciji posvetili nekateri veliki italijanski dnevniki. Prvi med temi je vatikansko glasilo *Osservatore Romano*, ki je v več številkih izredno veliko pisal o A.M. Slomšku in praznovanju v Mariboru. Že pred samo beatifikacijo je dne 15. septembra imel poleg vidne objave na prvi strani posebno prilogo o Slomšku, in sicer kar dvanajst strani v italijanski ter štiri v slovenski. Na vseh teh straneh so sodelovali predvsem slovenski avtorji, med njimi ljubljanski nadškof Rode, mariborski nadškof Kramberger in razni dobri poznavalci Slomškovega življenja in dela. Res izredna izdaja, ki jo naš blaženi škof gotovo zasluži. Isti vatikanski dnevnik je nato spet obširno in slovesno obeležil potek in slavnosti beatifikacije.

je. V številki z dne 20.-21. septembra je dogodku v celoti posvetil prvo in zadnjo stran lista (slednja kot fotokronika). Poleg tega pa še v celoti tri vmesne strani. Značilni naslovi s prve strani - *Anton Martin Slomšek - nato čez celo stran Cerkev, ki živi v Sloveniji, izberi življenje!*

Preidimo na nekatere italijanske vsedržavne dnevnike. Milanski katoliški dnevnik *Avvenire* je posvetil skoraj celo stran v nedeljo, 19. t.m. Posebno pozornost je list posvetil Slomšku kot krščanskemu pedagogu (omenja njegovo znano vzgojno povest *Blaže in Nežica v nedeljski šoli* kot *Biasetto e Agnese nella scuola domenicale*). *Il Giornale* iz Milana skoraj bolj poudarja

sedanje za Cerkev ne povsem ugodne razmere v Sloveniji in komentira izjavo ljubljanskega nadškofa Rodeta, ki je pisal v vatikanskem dnevniku o težkem položaju Cerkve v Sloveniji, kjer da v bistvu nekdanji komunisti še vedno vedrijo in oblačijo v slovenski družbi. Lepo in dolgo poročilo je Slomšku in njegovi beatifikaciji posvetil tudi rimski dnevnik *Il Messaggero*. Že v vidnem naslovu omenja Slomška kot pesnika in tvorca slovenske zavesti, posebno kulture in jezika. Rimski dnevnik beleži tudi znane Slomškove pesmi o vinu. Poudarja tudi dejstvo, da je prvi Slovenec, ki je dosegel čast oltarja. Sicer pa se v prvem delu njegov dopisnik precej za-

avlja ob povezavi med vero in narodnostjo ter podčrta, da je Slomšek gotovo ljub sedanjemu papežu tudi zaradi svojega domoljubja, ki pa ni nacionalistično.

Iz tujega tiska smo izbrali dva francoska dnevnika. Pariški *Le Monde* daje že v naslovu politični poudarek papeževemu obisku v Sloveniji za Slomškovo beatifikacijo (*Papež obsoja skrajni nacionalizem*). Med drugim spominja na nedavna odkrita skupnega grobišča blizu Maribora (kar je papež omenil v svojem hrvaškem pozdravu, saj naj bi šlo predvsem za žrtve iz Hrvaške). Poleg tega pa daje še poudarek papeževemu pozivu za mirno sodelovanje evropskih narodov.

Mnogo daljši in globlji članek pa je prinesel drugi znani pariški dnevnik, namreč *Le Figaro*. Zelo lep je uvod, zato ga tu prinašamo dobesedno: "... Slovenija ni samo dežela 2850 zvonikov, ampak tudi tisočih zborov. Slovenci pojejo, tako kot dihaljo. Zbor je slovesno izvajal mašo, napisano nalašč za beatifikacijo škofa Antona Martina Slomška, veliko narodno figuro 19. stoletja, prvega Slovenca, ki je dosegel čast oltarja." Kar zadeva papežev govor, tudi ta francoski dnevnik poudarja močne papeževe besede o sožitju narodov in kultur ter verob vstopu v tretje tisočletje. Vse povezuje tudi z bližnjo sinodo evropskih škofov.

Prav gotovo so svoj delež prinesle tudi številne radiotelevizijske postaje, ki so Slomškovi beatifikaciji in papeževemu obisku posvetile primerno pozornost.

AB

ŽENSKA STRAN BOGA

MARTIN MARUSSI

Večkrat se kdo od nas močje vpraša, zakaj je Bog moškega spola in ne ženskega. Vprašanje je postalo zelo aktualno s pojavom feminističnega gibanja v sedemdesetih letih, ki je skušalo dati ženskemu svetu na vseh ravneh enakopravnost v odnosu in razmerju do moškega sveta. Ta pojav se je razširil tudi v teologiji. Veliko je še živečih teologin in teologov, ki so se začeli spraševati, zakaj je Bog moškega spola in ne bi lahko bilo drugače. Tema je zelo zapletena, vendar lahko samo zelo na široko nakažemo stičišče različnih problemov, ki se pojavljajo okrog tega vprašanja.

Najprej je treba povedati, da so tri velike svetovne religije, ki slavijo Boga moškega, Boga s patriarhalnim pečatom: to so judovstvo, krščan-

stvo in islam. Če se omejimo na krščanstvo, ki je naša vera in ki jo najbolj poznamo, in prodremo v njene korenine, bomo spoznali, da je krščanstvo res religija patriarhalnega izvora in da zaradi tega vlada moški oz. patriarhalni red stvari. Korenine segajo v judovstvo, iz katerega krščanstvo izhaja. Krščanska teologija se je v zgodovini Cerkve razdelila obenem na tri velike različne teologije: vzhodnopravoslavno, katoliško in protestantsko. To dejstvo je pomembno razlikovati, ker je vsaka teologija poglobila in razvijala drugačen pogled odnosa do Boga.

V vzhodnopravoslavni in katoliški teologiji je prisoten lik Marije, matere Jezusa Kristusa, človeka in Boga. Marijo, ki jo pravoslavci imenujejo Bogorodico, častimo kot srednico med nami in Bogom in je naša priprošnjica pri Bogu.

Protestantska teologija sredništva Marije med nami in Bogom ne priznava. Tudi zaradi tega se v tej teologiji opaža pomanjkanje toplega, materinskega, bolj srčnega kot razumskega čuta religioznosti. Je pa protestantska teologija toliko bolj bistra in racionalna v novejših pogledih sedanjega teologije.

Osredotočimo se sedaj na srčiko krščanske teologije, ki je vera v enega in troedinega Boga: kristjani poznamo Boga, ki ga sestavljajo tri osebe: Oče, Sin in Sveti Duh. V prvih dveh osebah je itak prisoten moški element, saj tako Sin kot Oče spadata v moški spol človeka. Tretja oseba pa je s spolnega vidika neopredeljena, ker je Duh in kot tak ni materija, ni snov. Tukaj se začne stičišče več problemov. Otdot naprej bi se lahko veliko povedalo, vendar stvar postane nevarna, če ne vemo dobro, kaj iščemo in kateri je namen našega iskanja. Nevarnost je namreč, da se začnejo z različnimi argu-

menti manipulirati določene ideje in s tem usmerjati tok razmišljanja.

Dobro je pa vedeti, da v hebrejskem jeziku beseda duh, ki jo mi prevajamo kot Sveti Duh, lahko ima tudi ženski spol oz. žensko obliko, to je Ruah. To sicer ni edini izraz, s katerim hebrejščina označuje duha. Okrog tega dejstva se je razvila cela teologija feminističnega gibanja, ki je skušala pokazati in postaviti v ospredje tudi ženske značilnosti Boga.

Zanimivo pa je dejstvo, da če sta Oče in Sin moškega spola, je lahko Sveti Duh z določene zornega kota ženskega spola, to se pravi ženski del Boga. Zato ni tako slučajno, da označujemo Marijo tudi kot tempelj Svetega Duha. Dejstvo je, da je v tej zvezi neka dopolnitev moškega in ženskega spola v Bogu. Prisotna je neka polnost obeh spolov, neko sozvočje in harmonija. Moški in ženski del tvorita celoto, enost.

KNJIŽNA NOVOST PRI ZALOŽBI OGNJIŠČE

NAŠI PRIJATELJI SVETNIKI

Svetnik za vsak dan je naslov nove knjige, ki jo je pred nekaj tedni izdalo koprsko Ognjišče. Avtor knjige je znani primorski duhovnik in urednik pri mesečniku Ognjišče ter naš zvesti sodelavec in prijatelj g. Silvester Čuk.

V knjigi (na sliki fotografija s platnice) je avtor priredil za knjižno objavo svoje radijske oddaje, ki jih je imel za Radio Ognjišče od sredine leta 1994 naprej. Dan za dnem se je oglašal po radijskih valovih in v nekaj minutah predstavil poslušalcem lik svetnice ali svetnika dneva. Kot je našim bralcem znano, na straneh Novega glasa piše sorodne zapise o svetnikih tudi za nas.

"Koledar je seznam tistih dni v letu, na katere so v določeni cerkvi (kraju) spomini (godovi ali prazniki) Gospoda, Marije, angelov in svetnikov," je zapisal Marijan Smolik v obsežno delo, ki ga sestavljajo štiri knjige; v njih je za posamezen dan predstavljene več svetnic in svetnikov. Ta knjiga je tudi bila eden od virov za Čukovo pisanje. Sedanji koledar katoliške Cerkve je iz leta 1969 in je pokoncilski ter preurejen tako, da je v njem manj godov in prazni-

kov, več pa prostih bogoslužnih dni z namenom, da tako pridejo bolj do izraza "sveti časi", ki so adventni, božični, postni, velikonočni in čas med letom.

V uvodu svoji knjigi je Silvester Čuk tudi lepo zapisal, da je o pomenu in izvoru osebnih (krstnih) imen na Slovenskem razpravljala Janez Keber v znani knjigi *Leksikon imen*, ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi. Keber pomenljivo piše: "Posamezna imena so se preko svetnikov in svetnic zelo zakoreninila med ljudstvom, zlasti v kmečkem okolju. Po njihovem mestu v koledarju so se ravnala različna kmečka dela in opravila, praznovali različni prazniki."

V svoji knjigi *Svetnik za vsak dan* je Silvester Čuk tokrat zbral po enega, največ dva svetnika na dan, in sicer za prvo polletje, se pravi za mesec od januarja do februarja. Tako lahko dan za dnem bralec izve, kateri svetnik je

tisti dan v cerkvenem koledarju; Čuk je zapisal ob koncu vsakega življenjepisa posameznega svetnika tudi to, kdo na ta dan goduje. Knjigo je avtor opremil s podobami svetnikov ali s pomenljivimi cerkvami, ki nosijo ime po njih, in jo tako naredil še privlačnejšo. Za prvi del knjige *Svetnik za vsak dan* Silvestra Čuka je zaslužna tudi Grafika Soča iz Nove Gorice, ki je knjigo več kot dostojno natisnila.

Silvester Čuk s tem svojim delom samo še enkrat doka-

zuje, kako velik delavec je, in tudi to, da se za vsak svoj bodisi zapis ali knjigo temeljito pripravi. Že res, da sta mu pri tem v veliko pomoč znanje več tujih jezikov in velika izobraženost, a vseeno je potrebno izpostaviti tudi njegovo veliko navezanost na krščanske in slovenske korenine, lepi materin jezik in pa veliko, zares veliko ljubezen do knjig. Tudi zato smo veseli, da je naš zvesti in stalni sodelavec.

JUP

SVETNIK TEDNA

27. SEPTEMBER

SILVESTER ČUK

**VINCENCIJ PAVELSKI,
REDOVNI USTANOVITELJ**

Prava veličina človeka se meri po njegovem srcu. Po tem merilu je Vincencij Pavelski, ki je bil majhne postave - meril je le 1,59 metra - pravi velikan. "Po njegovi zaslugi," je zapisal slovenski življenjepisc, "se je nekaj let nevidno božje prijateljstvo na viden način razodevalo nemirnim srcem in bolnim telesom trpečega človeštva." Nemirnim srcem - po duhovnikih njegove Misijonske družbe, katerih glavna naloga je bila s preprosto evangelijsko besedo po ljudskih misijonih oznanjati glavne verske resnice krščanstva in jih navajati k dobri spovedi; bolnim telesom - po Družbi usmiljenih sester ali usmiljenk, ki jih je ustanovil skupaj z Ludoviko de Marillac, da bi stregle bolnikom in skrbele za trpeče, v katerih trpi Kristus sam.

Bil je kmečki sin, rojen 24. aprila 1581 blizu mesta Dax v francoski pokrajini Gaskonji. Od matere je podedoval čut za delo ter ljubezen do ubogih in zatiranih. Kot otrok je pasel ovce in svinje. Ko mu je bilo štirinajst let, je šel v šolo, z devetnajstimi pa je že postal duhovnik. "Če bi bil takrat vedel, kaj je duhovništvo..." je zapisal v svojih zrelih letih, "bi raje obdeloval zemljo, kot pa bi se včlenil v tako strašen stan!" Takrat je ubogi fant imel pred očmi le to, kako bi s čim manjšim trudom prišel do čim boljšega kruha.

V prvih dvanajstih letih duhovništva je doživel marsikaj razburljivega. Potem se je seznanil s svetniškim duhovnikom Berullom in po njegovem nasvetu sprejel manjšo župnijo, v kateri je navdušeno deloval. Nekaj časa je bil vzgojitelj v plemiški družini Gondi, nato pa spet šel na župnijo, kjer je v živem stiku z ljudmi začutil, da ga Bog kliče za očeta revežev.

Verne žene je zbral v skupine "gospa krščanske ljubezni", ki so organizirano skrbele za reveže v svoji okolici. Seznanil se je z ženevskim škofom svetim Frančiškom Saleskim. Glede prepotrebne obnove verskega življenja sta si bila edina: duhovščina se mora poglobiti v znanju in pobožnosti, pridiga naj bo preprosta, zasnovana na evangeliju, pot svetosti je zvesto izpolnjevanje stanovskih dolžnosti.

Preselil se je v Pariz v samostan svetega Lazarja. Pri njem so se začeli zbirati dobri duhovniki iz Pariza in okolice na duhovne konference. Leta 1625 je Vincencij ustanovil Misijonsko družbo, katere člani so bili duhovniki, ljudski misijonarji in služabniki ubogih. Po kraju, kjer so se zbirali, so jih ljudje začeli imenovati "lazaristi" in pod tem imenom poznamo člane Misijonske družbe tudi pri nas.

Vincencij je vse bolj čutil, da so reveži, bolniki in trpini vseh vrst njegovi "domači". Po srečanju z Ludoviko Marillac, ki je bila plemkinja po rodu, še bolj pa po srcu, je leta 1629 ustanovil Družbo usmiljenih sester, ki je prevzela skrb za bolnike. Ludovika je zbrala okoli sebe kmečka dekleta, ki so bila vajena vsakega dela, pripravljena služiti ubogim in živeti za Boga. Po besedah sv. Vincencija so njihovi samostani bolnišnice, samostanski križni hodniki pa mestne ulice ali bolniške sobe. Te redovnice so naredile ogromno dobrega. Pred vojno so blagoslovljeno delovale po bolnišnicah tudi pri nas, po vojni pa so jih veri sovražni oblastniki iz njih izgnali (prevzeli pa so jih po bolnišnicah v Beogradu, Nišu in Skoplju).

Misijonska družba in Družba usmiljenih sester (uradno: Hčere krščanske ljubezni) sta se začeli širiti izven meja Francije. Leta 1648 je Vincencij poslal prve misijonarje Družbe na Madagaskar. Hiša pri Sv. Lazarju je bila vedno polna, vsak dan je Vincencij napisal številna pisma, imel je duhovne vaje za tiste, ki bodo posvečeni v duhovnike. Delal je za deset ljudi. Ko je samostanski zvon 27.9.1660 vabil k jutranji molitvi, je za Vincencija nastopilo večno jutro.

Lazariste je v Slovenijo pripeljal škof Slomšek, in sicer leta 1852 k Sv. Jožefu nad Celjem, usmiljenke pa so prek Gradca prišle leta 1843 v Maribor. Danes godujejo mnogi, ki jim je ime Vincenc, Vincencij, Cene, Vinko pa tudi Vincencija, Vinka.

NESTRPNOST, KI PONIŽUJE

KO DRUGAČNOST KLIČE PO SOLIDARNOSTI

DANIJEL DEVETAK

V družbi lepih in zdravih ljudi, ki so jim vzori junaki iz televizijskih nanizank, lahko zapazimo v zadnjih časih primere nestrpnosti do oseb, ki so zaradi bolezni ali genetskih okvar verjetno malo manj privlačni za oko kot omenjeni junaki in na neki način "razburjajo" ali vsaj vzbujajo žalost. Take osebe tudi današnji svet odklanja, jih poriva v stran, se jih izogiba...

V zadnjih mesecih je italijansko javnost pretreslo več novic o primerih, za katere smo upali, da niso več tako pogosti. Zmotili smo se. Mladim staršem sta se poleti rodila dvojčka: zdravega so odpeljali domov, drugega pa, ki so na njem prepoznali znamenja sindroma Down, niso hoteli prepoznati in so ga (za)pusili v bolnišnici; verjetno je bila za vsem tem tudi revščina oziroma brezposelnost. Kdo ve?

Neki duhovnik je ostroumno ugotovil, da so primeri, ko starši odvržejo komaj rojenega otroka v odlagalnišče odpadkov ali pa se odločijo za splav, neizmerno hujši od primera, ko starši otroka zapustijo, ker se pač čutijo nepripravljene sprejeti njegovo drugačnost ali prestrašene zaradi njegove negotove prihodnosti; in vendar dvigajo novice, ki govorijo o smetiščih in legitimiranem umoru ne-

rojenega otroka-splavu, paradoksalno veliko manj prahu. Drug podoben primer se je pripetil, ko je nekaj mladih in velikodušnih prostovoljcev ob iztekajočem se poletju pospremilo na počitnice devet mladih, takih, ki pogosto gledajo na svet s povešeno glavo, da bi se le izognili pogledom pomilovanja. Bili so namreč - tudi oni! - "drugačni", prav tako kot zapuščeni dvoj-

ček. Ko so dospeli v penzijo, tokrat niso našli niti pomilovanja. Naleteli so namreč na skupino arogantnežev, ki so ob pogledu nanje kmalu zapustili hotel, češ: "Smo na počitnicah in ne dopustimo, da bi karkoli (beri: handicap) skali naše veselje in uživanje dopusta! Kako naj lahko jemo v isti jedilnici s takimi?" Stavek žal ni izmišljen. Hvala Bogu je mlada gostinka z odprtim srcem sprejela prve, druge pa brez pomislekov nagnala.

Še en primer: doraščajoče dekletke (spet Down) je hotelo preživeti večer v družbi domačih in prijateljev v diskoteki, a je plečasti "stražarji" pri vratih niso pustili noter; njihovi razlogi so bili seveda neutemeljeni, in vendar dekletko soboto ni našlo zabave, ampak samo še eno ponižanje.

Pred nekaj dnevi so italijanski časopisi spet pisali o podobnem oz. še hujšem primeru: mladega fanta, ki je zaradi kromozoma več zaznamovan s sindromom Down, ravnatelj neke italijanske šole ni hotel sprejeti v svojo ustanovo. In še in še bi lahko naštevali podobne primere nestrpnosti, ki se žal vrstijo kot po tekočem traku.

Poznam več oseb, tako otrok kot odraslih, ki bi se znašli kot doma v družbi takih "drugačnih". Med njimi sem spoznal zlasti to: tam,

kjer je zaradi genetskih okvar verjetno manj "glave", je pa gotovo več srca. Res je prvi korak do njih pogosto nelahek, toda za videzom, ki "razburja", je zelo pogosto osebnost, ki lahko spremeni sogovornikov pogled na take osebe in sploh na svet. Težko handikapiran mož, ki govori tako, da z očmi zre v črke na prozorni tablici, ki jih nato izgovarja sogovornik, me je prepričal o tem, da problem ni človek na vozičku, ki potrebuje oskrbo, ampak zdrav človek, ki se mu ne zna približati. Starejša gospa, ki je zaradi pritlikavosti visoka malo več kot meter in jo bolezen priklepa vsako leto po nekaj mesecev na bolniško posteljo, je izkristalizirala svoje trpljenje v molitev in življenjsko modrost ter tako naredila ogromno dobrega veliko ljudem, zlasti mladim. Občutljivost in iskrenost otrok Down pa sta že legendarni.

Vsak človek je oseba, božji otrok, pa če je sposoben ljubezen dati s polnimi rokami ali jo samo sprejemati, prositi. Če torej prihaja danes do takih oblik nestrpnosti, bi morali verjetno posvečati več pozornosti in razmišljanj o šibki strukturi naše družbe, ki sodi človeka le po splošnih kanonih lepote, videzu in učinkovitosti, ne pa po tem, kar on resnično je kot oseba. Morda bi morali vsaj tisti, ki se imamo za kristjane, prekvašati ljudi okoli sebe, če že ne z evangelijskimi vrednotami, srž katerih je ljubezen do najmanjših in najšibkejših, pa vsaj s solidarnostjo.

5

ČETRTEK
30. SEPTEMBRA
1999

VINKO BELIČIČ

Pokojni prof. Vinko Beličič je bil eden najzlahtnejših književnikov in kulturnih delavcev na Tržaškem, čeprav sam ni bil sin zamejske zemlje. Rodil se je 19. avgusta 1913 v Črnomlju, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo; gimnazijo je opravil v Novem mestu, leta 1940 pa diplomiral iz slavistike na univerzi v Ljubljani. Pred diplomom je pomladne mesece leta 1938 preživel v Milanu, kjer je študiral italijanski jezik in književnost na Katoliški univerzi Srca Jezusovega. Ob prihodu v Trst takoj po koncu druge svetovne vojne je začel poučevati na takojšnjih novoustanovljenih slovenskih šolah, zlasti na znanstvenem in klasičnem liceju. To svoje poslanstvo je opravljal vsa povojna desetletja do upokojitve sredi sedemdesetih let.

lento je bil dodeljen razredom realne gimnazije, kjer je poučeval še štiri šolska leta, do upokojitve. Pota so se ločila, a prof. Beličiča ni bilo težko srečati. Vsakdo, ki je kdaj obiskal Narodno in študijsko knjižnico v Trstu, ve, da je bil prof. Beličič njen redni obiskovalec. Pregledoval je dnevno časopisje in marljivo ter sistematično delal, pisal, prevajal, pilil že izdelane tekste. Vedno pa si je tudi rad jemal čas za nekdanjega dijaka, kakega prijatelja ali tovariša iz profesorskega kroga, ki se je mudil v knjižnici, ter si izmenjal mnenje o kaki aktualni temi in zanimivem vprašanju. Ti pogovori z njim v knjižnici so bili vedno zelo bistveni in sintetični, saj je bil to delovni prostor zanj in seveda za ostale obiskovalce knjižnice. Osebnost mi je bilo vedno lepo, še zlasti, ker je rad ob takih srečanjih kaj vprašal o vrtu in trtah, jaz pa njega o njegovem vrtnarjenju.

Da rad kaj več pove, če je priložnost za to, pa sem lahko doživel ob pripravah knjige Leto odmrznitve, ki je pri GMD izšla v redni zbirki za leto 1993. Ob srečanjih za izdelavo knjige je bilo veliko priložnosti za bolj sproščen pogovor. Posebno se je razživel, ko smo se peljali na predstavitev v Gorico in nato v Ljubljano; tisto Ljubljano, ki jo je spet videl šele leta 1991, po letu odmrznitve, ko je torej minilo 46 let od odhoda iz Prve domovine in bivanja, dela in ustvarjanja v Drugi domovini. Lepo je bilo se pogovarjati, ker je pripovedoval o življenju in ljudeh, o prijateljih in gmajni, ki mu je predstavljala prostor, ki mu "Bodi v megli ali burji, / bodi pod snežno tanci ali do suše ožgana, / bodi v tišini oktobra, / bodi v aprilskem dežju / sladko dišeča, svetlo zeleneča: niti en dan ne stripim brez tebe!...", pomeni varno zatočišče, prostor, kjer lahko razmišlja in včasih kaj napiše.

Zdaj je prof. Vinko Beličič odšel. Umril je v 86. letu starosti in le po nekaj dneh bolnišnice. Na dan, ko ga je obšla slabost v openskem tramvaju, s katerim se je vračal na Opčine, sem ga srečal na radiu, kamor je bil povabljen, da bi pripovedoval o svojem otroštvu. Prišel je, kot vedno, natančno ob določeni uri, kot da bi vstopil v razred. Prišel je z napisanimi odgovori na predlagana vprašanja in prišel je, čeprav se očitno ni počutil dobro. Stisnila sva si roki in izmenjala nekaj besed, preden so začeli s snemanjem. Tedaj sem izvedel, da je pred nekaj dnevi sklenil svojo najnovejšo knjigo. Pripomnil je, da bo gotovo poslednja. A tako je rekel že za marsikatero, vendar bo ta, z naslovom Prelistavanje polstoletja, res zadnja.

Ženi Gabrijeli in sinovom Matiji, Andreju, Mihi in Janezu izrekamo vsi pri Goriški Mohorjevi družbi in Novem glasu globoko občuteno sožalje!

MARKO TAVČAR

MRZLIČNE PRIPRAVE NA HMELJSKO PRINCESO

IVA KORŠIČ

Kot je verjetno že vsem znano, praznuje letos ena izmed osrednjih goriških organizacij, Zveza slovenske katoliške prosvete, častljiv jubilej, 40. obletnico obstoja. Da bi primerno, a tudi radostno obeležili delovanje ZSKP, katere prvi, negotovi koraki segajo daleč v tista povojna leta, ko so se katoliško usmerjeni zamejski Slovenci morali brez katerekoli pomoči iz matične domovine prebijati skozi najrazličnejše težave pri svojem kulturnem snovanju, so današnji vodilni predstavniki Zveze sklenili za to pomembno slavo podariti gledalcem nekaj posebnega, s čimer se srečujejo le redkokdaj. Po izredno, preko vseh pričakovanj doživeto uspešnih preteklih ponudbah operet - spomnimo se na Planinsko rožo, Srce in denar in pa na zadnjo Pri Belem konjičku leta 1996 ob slovesnem odprtju popolnoma prenovljenega nekdanjega Katoliškega doma, sedanjega Kulturnega centra Lojze Bratuž - so se brez pomišljanja spet usmerili v to priljubljeno, a zaradi organizacijskih težav le redko uprizorjeno odrsko vrsto. Po dolgem izboranju so se gli po opereti Hmeljska kraljica, ki jo je spisal, glasbeno opremil znani slovenski skladatelj, pevovodja in dirigent Radovan Gobec; temu so bila zelo pri srcu tovrstna glasbena dela. Le-ta prevevajo prijetno zvočne melodije in iz celote veje pristen ljudski duh. To je pač vrsta, v kateri se igralski trenutki prepletajo s pevskimi, zborovskimi in solističnimi, vmes pa imajo seveda pomembno mesto plesne točke. Zato v njej nastopa velik krog izvajalcev, ki lahko pokažejo svoje odrske nagnjenosti in sposobnosti.

V opereti, ki bo nedvomno požlahtnila pomemben dogodek, nastopajo solisti, igralci dramskih družin Oder 90 in Štandrež, pevci zborov Hrast iz Doberdoba, Rupa-Peč, Lojze Bratuž iz Gorice, Podgora in Štandrež; vsi ti so, razen dveh gostov profesionalcev, amaterji, včlanjeni v ZSKP. Glasbeno spremljavo v živo bo izoblikoval orkester, ki ga sestavljajo mladi glasbeniki Glasbene matice, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel in drugi zunanji sodelavci; poleg njih pa bo sodelovala še folklorna skupina iz Tolmina. Režijsko nalogo so organizatorji zaupali dolgoletnemu, sedaj že upokojenemu igralcu-režiserju SSG Adrijanu Rustiji (na sliki desno), dirigentsko taktirko pa mlademu, ognjevitemu dirigentu zborov Hrast iz Doberdoba Hilariju Lavrenčiču (na sliki levo), ki se je zaradi svojih službenih obveznosti v tržaškem gledališču Verdi že velikokrat srečal prav s to posebno vejo gledališke oziroma glasbene umetnosti. Koreografsko sliko bo izdelala italijanska koreografinja Carolina Bagnati, "stara" znanka iz izvedbe Pri Belem konjičku, ki se trudi učiti nastopajočce pevce in igralce nekatere plesne korake.

Te dni se vrstijo v popoldanskih in večernih urah - večkrat pred pazljivimi očmi predsednika ZSKP Damjana Paulina - v veliki dvorani KC Lojze Bratuž intenzivne vaje, pri katerih polagoma iz prvih zametkov brsti prizor za prizorom. Kmalu se bo vse razcvetelo v bohotno cvetočo rožo, ki jo bomo v vsej polnosti občudovali prvič na slavnosti predstavi v soboto, 9. oktobra, zvečer in na ponovitvah v nedeljo, 10., popoldne, v četrtek, 14., in v soboto, 16. oktobra, zvečer.

Med kratko pavzo ene izmed vaj smo zaprosili režiserja Adrijana Rustija in dirigenta Hilarija Lavrenčiča za kratak pogovor o vsebini, glasbi in težavah pri postavljanju operete.

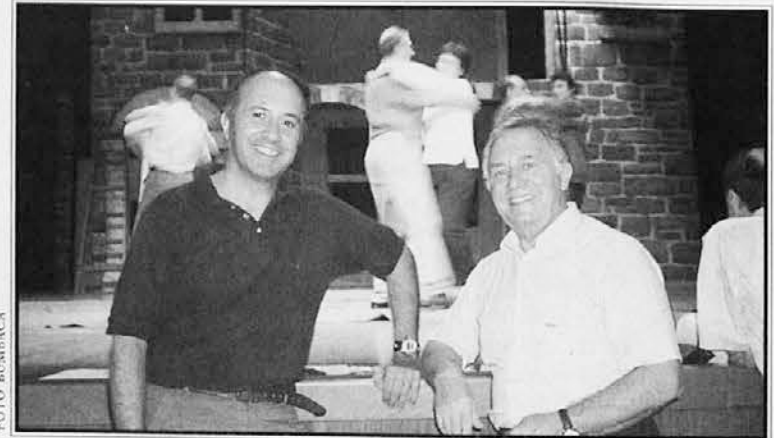

FOTO BUMBACA

Gospod Rustija, bi nam kaj povedali o besedilu in morebitnem vašem posegu vanj?

Ko so me poleti - pravzaprav smo prvo sejo imeli že februarja, v juniju in juliju smo se srečali z igralci, od 26. avgusta pa tečejo vaje - vprašali za sodelovanje pri tej opereti, sem z zadovoljstvom sprejel ponudbo, saj je to poleg komedije žanr, ki mi zelo ugaja. Ko so mi predložili tekst, sem pri njem nekoliko obstal, ker so vsa tovrstna besedila relativno plehka, nekoliko razvlečena in večkrat nezanimiva. Najprej sem pač posegel v tekst s priredbo nekaterih točk, z dodajanjem, opuščanjem tega, kar se ponavlja, s krajsanjem, tako da si moram grehe in avtorstvo lastiti. Marsikaj je v originalni vsebini spremenjenega in mislim, da v boljše. Nekatere medsebojne vezi med protagonistami in konflikte med materjo in očetom ter mladima zaljubljenca smo bolj razvejali, jih pridali, tako da sta oba para zaživela svoje življenje, in vse to je popestrilo celoto. Dogajanje sem iz dežele hmelja - od Celja tja do Žalca - prestavil v naš kraj, na Goriško z Brdi. Tako je opereta dobila drug prizvok, postala nam je bližja. S sodelavci smo nekatere dele besedila preoblikovali, vpeljali smo tudi nekatere nove situacije, recimo prisotnost operne pevke Vile Zore, ki je v prvotnem besedilu le nakazana.

Ste morda delo predstavili v naš čas?

Ne, dogajanje smo pustili v originalu, v prvih letih našega stoletja; doba se jasno odraža tudi v kostumih. Seveda je ponašitev zahtevala tudi scensko predelavo, ki bo predstavljala naše okolje z gradiči (grad Formentini ali kaj podobnega). V naslovu ostaja Hmeljska princesa, ker protagonist operete-učitelj napiše svojo opereto, ki se tako imenuje, toda dejanje, kot rečeno, ni v "hmelju", ampak v vinogradu, torej naša je vinska princesa.

Sceno ste si tudi vi zamislili?

No, moje so le sugestije, želje, ki jih režiser predloži scenografu, da jih ta izdela, kot se dogaja tudi v poklicnem gledališču.

Sceno si bo zamislil in opremil Aleksander Starc, ki ima pač določene izkušnje zaradi svojega umetniškega dela v gledališču Verdi. Z njegovim posredovanjem nam je Verdi posodil nekatere scenske elemente, kostume pa PDG Nova Gorica, sicer pri teh imata veliko dela Snežica Černin in Nevenka Tomašević.

Kako pa se počutite tu med goriškimi amaterji?

Počutim se prav dobro; oba mlada izvajalca sta pevsko zelo zanimiva, med igralci pa sta dva "stara" izkušena odrska mačka Božo Tabaj in

Majda Zavadlav, zato ni veliko težav. Sreča je tudi v tem, da v opereti ni velike zasedbe, zaradi tega vse lažje steče. Več je prizorov, ni dolgovoznosti; mislim, da je celota zabavna, tekoča, prozna, zelo živa, taka, da se igralci "fino" potijo in gledalci se bodo potili, upam, v smehu.

Kako pa ste vi, Hilarij Lavrenčič, doživljali prve stike s Hmeljsko princeso?

V začetku sem skušal čim bolj ohraniti originalni glasbeni del, a kasneje sem pač bil primoran menjati oz. spremeniti vsaj polovico glasbene podlage. Tako sem prepustil zboru več razmaha, pa tudi privedel na oder operno pevko Vilo Zoro, ji seveda napisal arijo in dodelil primeren solistični nastop, ki ga v originalu sploh ni bilo. Arijo, ki jo zapoje, sem povzel iz že napisane predpostavke, a jo zapisal "concertato" za zbor in solista. Prav tako sem popestril finale prvega dela in iz solističnega naredil mogočnejšega s prisotnostjo zborov.

Ste še kako drugače obogatili glasbeno opremo?

Privedel sem na oder tudi pevce-goste, ki zapešejo v dvorani, in si ob tem omislil orkestrček v ozadju odra, ki bo seveda zaigral v živo za ples, tako bo nekakšna igra v igri tudi za glasbenike, ki nastopajo v opereti. Take domiselne "komorne" glasbene zasedbe za odrom je uporabljal že Mozart. Tega sem se tudi jaz poslužil, ker sem v svoji dosedanji, petnajstletni korepetitorski vlogi v gledališču Verdi sodeloval že pri kakih petdesetih operetah in se seveda pri tem izučil teh in podobnih odrskih "trikov". Dobri avtorji že sami napišejo kaj sličnega, kar se dogaja za "kulisami"; v tej opereti sem si pač jaz to zamislil, da pridobi dogajanje na barvitosti.

V drugem delu sva z režiserjem uvedla folklorno skupino in ji odmerila zadosten prostor. Neki tango, ki ga pojeta glavna protagonista, sem predelal tudi za nastopajočo komično figuro, ki ima seveda še svojo koreografijo. Izmislili smo si še serena-do-podoknico za lik Komana; le-ta jo nameni Vili Zori, v katero je zaljubljen. Toda poslušala jo bo žena... Precej takih novosti sem vnesel, čeprav sem v glavnem držal originala. Orkester ima sicer čuden sestav z dvema trobentama in eno samo pozavno. Med postavljanjem operete bo morda padla še kakšna posrečena ideja. Delo samo je zelo enostavno, lahko bi ga imenovali kar glasbeno komedijo. Veliko je v njem glasbe in pevskih izrezov, a v originalu je vsa teža slonela na protagonistu Branku. Mi smo ga razbremenili in tako so zaživele še druge figure.

Mislim, da bo opereta s svojimi arijami izzvala spontane aplavze.

To želimo iz srca tudi mi vsem nastopajočim.

OGLEJ ODSLEJ POD VARSTVOM UNESCA

Oglej, nekoč močno politično in gospodarsko, danes pa predvsem kulturno in duhovno povezovalno središče različnih narodov, je v prejšnjih dneh prejel pomembno priznanje. Starodavna bazilika in arheološko območje sta bila namreč vključena v seznam zaščitene kulturne spomenike svetovne organizacije za varovanje kulturne dediščine Unesco, ki deluje v okviru Organizacije združenih narodov. Dogodek so proslavili v soboto, 25. septembra, s krajšo slovesnostjo, med katero so odkrili štiri-jezično ploščo ob začetku "svete ceste". Po besedah predstavnika Unesca Pierreja Lassarreja pomeni vključitev Ogleja v seznam zaščitene območij nekakšno Nobelovo nagrado, saj seznam te organizacije obsega po celem svetu le 445 kulturnih in 117 naravnih postojank. Razlogi, da je Unesco vključil Oglej v seznam zaščitene območij, pa so v dejstvu, da predstavlja najbolj ohranjen primer rimskega mesta v Sredozemlju in da je bil v srednjem veku pomembno kulturno središče za srednjo in vzhodno Evropo ter stičišče med latinskimi, slovanskimi in germanskim svetom. Slovesnosti so se udeležili tudi podtajnik Antonino Cuffaro, ki je predstavljal italijansko vlado, nadzornik za spomeniško varstvo F-Jk Franco Bocchieri, goriški nadškof Bommarco in oglejska podžupanja Daniela Cassinari.

Kronanje prazničnega sobotnega dneva pa je predstavljala uprizoritev opere znanega italijanskega skladatelja iz 18. stoletja Domenico Cimarose *Il matrimonio segreto* (Tajni zakon), ki je potekala v večernih urah v lapidariju arheološkega muzeja. Opero je priredila Glasbena akademija F-Jk, izvedli pa so jo udeleženci master-class tečaja o veseli spevoigriz iz 18. stoletja, ki sta ga vodila sopranistka Patrizia Greco in dirigent Fabrizio Del Bianco. Med nastopajočimi velja omeniti zlasti slovenska pevca, in sicer sopranistko Mojco Milič in basista Damjana Locatellija, medtem ko je bila ena od glasbenih spremljevalk pianistka Tamara Ražem.

IZ

ČEZMEJNA TELEVIZIJA

Načrtovana čezmejna televizija, ki naj bi izboljšala televizijsko ponudbo na širšem področju vzdolž slovensko-italijanske meje, je zamrzjena do januarja prihodnjega leta. Sprva so nameravali začeti s poskusnimi oddajami v ponedeljek, 27. septembra, vendar pa ob ugotavljanju zlasti tehničnih in operativnih težav je prišlo do odložitve. O čezmejni televiziji se govori že približno leto dni, a usklajevanje med Italijo in Slovenijo ni enostavno, ker je treba rešiti ob tehničnih vprašanjih tudi več pravnih in upravnih težav. Ob vsem tem pa se tudi pojavlja vprašanje o tem, kako bodo ti programi izgledali. V načrtu je namreč oddajanje sklopov ali odlomkov oddaj v slovenskem in italijanskem jeziku TV Koper-Capodistria in sporedov v italijanščini in slovenščini deželnega sedeža RAI. Pripravljeni načrti so glede oddaj v slovenščini, ki bi jih pripravljalo slovensko uredništvo oz. slovenski programi deželnega sedeža RAI, zelo skopi, kar med drugim kaže, da pri pripravljanju sporedov čezmejne televizije niso upoštevali kriterijev uravnovešenosti med vsemi udeleženci pri tem načrtu.

V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ V GORICI

POETIČNI IZSEKI GORICE NA OLJIH ROBERTA FAGANELA

V razstavnih prostorih goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž so v petek, 24. septembra, odprli prvo veliko likovno razstavo v novi sezoni. Tokrat so v veži in po hodnikih centra našla svoje mesto olja na platno goriškega slikarja Roberta Faganela. Številne prisotne iz vse dežele je najprej pozdravila predsednica Kulturnega centra prof. Franka Žgavec; poudarila je, da se je s Faganelovo razstavo želel center Bratuž spomniti skorajšnje tisočletnice prve zgodovinske pisne omembe Gorice. Dogodka se je poleg nekaterih predstavnikov oblasti udeležila tudi generalni konzul republike Slovenije v Trstu Jadranka Sturm Kocjan (na sliki sredi občinstva).

O likovnem opusu Roberta Faganela je spregovoril časnikar Jurij Paljk, ki je poudaril slikarjevo zvestobo krajini, naravi in rodnim krajem, čeprav je Faganel v skoraj štiridesetih letih delovanja ustvaril vrsto izjemnih ciklusov; med temi omenimo vsaj nize slik s potovanj v ZDA, Kanado, Afriko, na Kanarske otoke, Havaje in, ne nazadnje, v slovenske kraje.

Faganel je ostal s svojo dovršeno tehniko zvest temeljni izbiri poetičnega realizma. V centru Bratuž predstavlja - po želji prirediteljev - vedute Gorice, goriške pokrajine, Brd in bližnje Vipavske doline, kjer ima svoje korenine njegov rod. Organizatorji so se hoteli s to izbiro pokloniti skorajšnji tisočletnici prve pisne omembe Gorice. Razstava je bogata,

saj je razobešenih okrog 60 platen, nekaj tudi večjih dimenzij. Odlikujejo jih izrazit smisel za barvno kompozicijo, pretanjen okus za svetlobne učinke in pa vedno prisotna mojstrska risba. Pred očmi obiskovalca zaživijo očarljivi kotički Gorice, njene uličice in zgodovinske stavbe, Raštel, priljubljeni Travniki, znamenita cerkev sv. Ignacija in grad ob različnih letnih časih, ob praznikih in v vsakdanji sivini ali pod snegom. Ne-

pozabne so podobe barvnih ognjemetov, nemih zvezd ali repatic na nebu nad Travnikom, kot bi mesto skušalo razbirati znamenja na nebu, da bi izvedelo, kaj se mu po tisočletni zgodovini obeta v prihodnosti. V žarečem ali zahajajočem soncu se bleščijo briški vinogradi. Oko in duša

ogrnjene v črne plašče pod grozečimi oblaki, v molitev zbrani tihi romarji na čolnih, ki se peljejo po gradeški laguni, množice vase zaprtih in molčečih posameznikov, sredi katerih se v vrtničkih poigrava veter. Veter časa, ki mineva in pušča za sabo le spomine.

DD

POGOVOR / IVANO CAVALLINI

POMEN POZNAVANJA PODDISCIPLIN ZA MUZIKOLOGA

LUISA ANTONI

Ivano Cavallini se je rodil v Adrijii leta 1952. Diplomiral je iz filozofije na univerzi v Padovi leta 1976. Leto pozneje je diplomiral iz flavte na adrijskem konservatoriju, leta 1978 pa je diplomiral na izpopolnjevalnem tečaju iz muzikologije bolonjske univerze. Danes je pedagog glasbene zgodovine na tržaškem konservatoriju in je pred kratkim napisal knjigo *Il direttore d'orchestra* (Orkestrski dirigent), za katero so mu podelili nagrado Premio Città di Iglesias v oddelku za zgodovino in za zgodovino glasbe. Knjiga je doživela velik uspeh, recenzirali so jo veliki časopisi, avtorja pa so vabili na razne intervjuje. Delo je nastalo iz predelave doktorske naloge, ki jo je lani Cavallini zagovarjal na muzikološkem oddelku zagrebške univerze pod mentorstvom Stanislava Tuksarja.

Zakaj si izbral prav temo dirigiranja?

Pred desetimi leti sem sodeloval na simpoziju o klasicizmu s predavanjem o razpravi, ki jo je v Trstu napisal violinist Giuseppe Scaramelli. Ko sem pogledal v razne bibliografije, sem se zavedel, da ne premoremo širše zastavljene in zamišljene razprave o začetkih dirigiranja. Knjiga je povzetek desetletnega raziskovanja po najrazličnejših arhivih: v Parizu, Pragi, na Dunaju, v New Yorku itd. Pri zbiranju gradiva so mi veliko pomagali prijatelji, ki so se vsakič odzvali na moje prošnje.

Kakšne so razlike med knjigo in tvojo doktorsko nalogo?

Za izdajo sem moral vse predelati, prevesti citate in si zamisliti določene dele za širše občinstvo.

Ali si mislil, da bi lahko dobil tako prestižno esejistično nagrado?

Pravzaprav nisem niti vedel, da so knjigo poslali na natečaj.

Pred kratkim si si na univerzitetnem profesorskem natečaju priboril prvo mesto; misliš, da ti je tvoj doktorski naslov pomagal?

Vtis imam, da ni veliko pripomoget. Na 170 prošenj (poslali smo vse publikacije ipd.) je komisija sprejela le šestnajst kandidatov. Na ustnem izpitu so nas spraševali o metodoloških in o publikacijah, potem pa smo se izbrali zaprto kuverto, v kateri je bil naslov predavanja, ki smo ga morali pripraviti v 24 urah.

Ali nisi še pred leti dal prošnjo na univerzi za mesto raziskovalca?

Ne, nisem nikoli poskusil. Raje sem se odločil za poučevanje glasbene zgodovine na konservatoriju. Ko sem leta 1980 zmagal na natečaju za konservatorij, sem vzel v roke urnik vlakov in pogledal, kam naj grem,

in tako sem prišel do Trsta. Mislim, da mi je ta izkušnja poučevanja veliko pomagala in mi omogočila, da sem razumel, katera področja mi najbolj ležijo.

Katera so?

Ko sem prišel v Trst, sem zaslutil, da muzikološko zgodovinopisje še ni izčrpalo svojega raziskovanja. V zgodovini Benetk niso prisotni podatki o kulturno-glasbenem življenju kolonij. Študiral sem srbohrvaščino, da bi lahko bral jugoslovansko zgodovinopisje. L. 1985 sem priredil simpozije v Vili Geiringer, ki pa niso izzvali velikega zanimanja. Sodelovali so sicer znani muzikologi (kot npr. Dragotin Cvetko) in tudi vokalna skupina gledališča Verdi pod vodstvom Paola Lossa. Iz tega zanimanja o glasbenem dogajanju onkraj Jadrana so nastale tudi knjige, kot npr. *I due volti di Nettuno* (Oba Neptunova obraza). Iz slovenskih držav (Poljske, Češkoslovaške itd.) so me začeli vabiti na simpozije in konference, spoznal sem mnoge raziskovalce in muzikologe, ki so postali dobri prijatelji in sodelavci.

Zdi se mi, da si pred leti napisal tudi nekaj o Slovencih v Trstu.

Tako je. Znana glasbena enciklopedija *New Grove dictionary* ima moj odstavek o glasbenem delovanju tržaških Slovencev.

Za zaključek bi te še vprašala, kakšne kompetence naj ima muzikolog.

Ob glasbenozgodovinskem dogajanju bi moral muzikolog obvladati različne "poddisciplin", kot so paleografija, zgodovina muzikoloških teorij, liturgija idr.; te mu lahko pomagajo pri razumevanju in poglabljanju glasbe.

"je, kar je"

HIPPY 2000

Veliko lahko beremo o letu 2000 in veliko sem tudi sam napisal. Ena izmed značilnosti tega leta je gotovo ta, da prebudi domišljijo mnogih čudakov in norcev, ki prihajajo na dan s svojimi zapletenimi zamislimi. In to je tudi najbolj zanimiv vidik prehoda v novo tisočletje.

Med norce spadajo tudi vizionarji, tisti, ki že vidijo novo družbo, novo, boljše prihodnost za celo človeštvo. Za te večinoma velja, da je še vse v redu, dokler ne skušajo svojih zamisli tudi uresničiti. Tomaž Moore k sreči ni uresničil svojega otoka Utopija in Campanella tudi ne svojega Sončnega mesta. Žal pa so fašisti poskusili uresničiti novo Rimsko cesarstvo, nacisti Tretji rajh in komunisti po vsem svetu pravično družbo bratstva, enakopravnosti in pravičnosti. Vse te utopije so terjale milijone nedolžnih žrtev in so večinoma predstavljale pravo nasprotje svojih temeljnih zamisli.

Ob prehodu tisočletja se pojavlja na stotine različnih načrtov in projektov, ki so eden bolj nor od drugega. Projekt Jubilej 2000 nima nobene zveze s katoliškim proslavljanjem 2000-letnice krščanstva. Dejansko sploh ne vemo, kdo v resnici stoji za tem projektom. Citati so večinoma iz 70. let, neznani avtor navaja Johna Lennona in Paula McCartneya; lahko torej le sklepamo, da gre za nekega bivšega "otroka cvetic" ali preprosto "hippyja", ki je sedaj nekje pri svojih štiridesetih, ima dobro službo in se v prostem času ukvarja s predstavljanjem svojih revolucionarnih idej na internetu. Zamisel projekta Jubilej 2000 je sicer lepa kot vse utopije in prav tako tudi neuresničljiva.

Po mnenju avtorja načrta so razvoj celotnega planeta zaznamovale tri prelomnice. Prva je bila nastanek organske snovi ob samem nastanku vesolja, ko se je ta snov naučila obnavljati ali razmnoževati. Druga prelomnica je bil pojav človeka oz. inteligentnega razmišljajočega bitja. Tretja pa se bo zgodila čez manj kot sto dni. V zadnjem stoletju smo imeli namreč neverjetno rast prebivalstva, izreden razvoj tehnologije in nepriemerljivo razširitev komunikacijskih sredstev. Vse to pa nas vodi h kolapsu. Vedno bliže smo trenutku, ko bo vse to eksplodiralo oz. bo na kak tragičen način uničeno. Moramo torej takoj ukrepati. Ključ uspešnega ukrepanja pa je socialna pravičnost. Velik del prebivalcev sveta živi v revščini. Manjši del živi v sprejemljivih okoliščinah in ti delajo vedno več. Izredno majhen del prebivalstva pa živi v izjemno ugodnih okoliščinah. Z več dela bi lahko tudi najrevnejši bolje živeli, toda bogatejši jim ne dajo možnosti. Toliko bi bilo še treba narediti, po drugi strani pa imamo na milijone nezaposlenih. Avtor tako začne in potem navaja celo serijo resničnih problemov.

Rešitev? Vse je treba radikalno spremeniti. Narediti moramo novo človeško družbo, ki bo delovala na dobrodelnem delu vseh njenih članov in na delitvi skupnega imetja. (Mar nismo to že enkrat slišali?) Ker pa moramo prej svet dokazati, da naš utopični sistem dejansko deluje, bomo pripravili računalniški program in sistem, ki bo s pomočjo interneta in milijonov prostovoljcev po svetu simuliral delovanje novega sveta. Pri družite se nam in spremenili bomo svet! Seveda vse to v manj kot sto dnevih. Kako? Vsakdo lahko pošlje svoje predloge na spletno stran in tako bomo skupaj našli rešitev.

Zanimivo. Že sam opis projekta je tako dolgovezen, da porabi človek vsaj uro, preden vse prebere. Kaj pa šele, ko bi moral prebrati vse predloge vseh obstajajočih norcev na tem planetu! Kdo bo torej spremenil svet? Prav gotovo ne tisti, ki čvekajo, ampak tisti, ki brez besed nekaj naredijo. Teh pa ne iščite na internetu!

PETER SZABO

ŠKOFIJSKI PASTORALNI DNEVI

POMEN SKUPNOSTI ZA
PRIČEVANJE VERE

Škofijski pastoralni dnevi, ki so že tradicionalno zborovanje pripadnikov tržaške Cerkve, so potekali od 24. do 26. septembra na Pomorski postaji v Trstu.

Tokrat so bili pastoralni dnevi posvečeni pomenu Cerkve kot skupnosti. Danes se namreč postavlja vprašanje posredovanja vere od ene generacije na drugo. Postavlja se vprašanje, ali smo kristjani danes še skupnost, ali znamo živeti svoje vsakodnevno življenje v skupnosti ter če znamo med seboj komunicirati in posredovati krščanske vrednote.

O tem sta spregovorila zlasti s. Emmanuelle Marie, karizmatična osebnost, ki je podala predvsem svoje bogate osebne izkušnje pričevalke vere. Poleg nje je spregovoril

še msgr. prof. Luciano Bordignon s teološke fakultete za severno Italijo. Iz izvajanja obeh govornikov je izhajala potreba po ponovni vzpostavitvi krščanske skupnosti, ki naj ne bo neka sholastična skupnost ali pa stvar nekega splošnega idealizma, ampak nov način oz. stil življenja. To pomeni tudi, da smo vsi verniki soudeleženi pri tem in da imamo vsi dolžnost, da si prizadevamo za tako skupnost in za posredovanje vere prihodnjim rodovom.

V okviru škofijskih pastoralnih dnevov so bili dani tudi nekatere informacije in napotki v zvezi s praznovanjem jubilejnega svetega leta 2000 in z romanji ob tej priložnosti. Govor je bil tudi o zaključni fazi misijona za mlade.

iz

POSVET O OBNOVI BALKANA

ITALIJANSKI SEVEROVZHOD IN TRST
LAHKO VELIKO PRISPEVATA K OBNOVI
JUGOVZHODNE EVROPE

IVAN ŽERJAL

Posvet je priredila fundacija Nord-Est v sodelovanju z revijo za geopolitična vprašanja *Limes*. Fundacija Nord-Est je bila ustanovljena februarja letos z namenom, da se doseže priznanje italijanskega severovzhoda kot močnega gospodarskega področja ter predlagajo konkretne rešitve za probleme, ki so prisotni na njem, ob tem pa tudi, da se nudijo pripomočki za analizo, razumevanje in obveščanje o političnih, družbenih in gospodarskih temah s posebnim ozirom na mednarodna dogajanja ter se ovrednoti intelektualni potencial na severovzhodu Italije. Predsednik fundacije je Pino Bisazza, strokovni vodja pa znani sociolog prof. Ilvo Diamanti. Revija *Limes* pa se že nekaj let ukvarja z najrazličnejšimi geopolitičnimi vprašanji. Večkrat se je posvetila problematiki Balkana in razpada Jugoslavije ter vzela v pretres vse možne scenarije. Sicer se je ukvarjala tudi z vprašanji Sredozemlja, Azije, Afrike, Rusije, Amerike itd., njena zadnja številka, ki je izšla pred kratkim, pa je v celoti posvečena scenarijem v zvezi z izrael-sko-turškim zavezništvom.

Posvet o obnovi Balkana in o vlogi italijanskega severovzhoda, ki je bil v torek, 28. t.m., v hotelu Savoia Excelsior Palace v Trstu, je pokazal, da podjetja italijanskega severovzhoda lahko veliko prispevajo k tej obnovi. Poudarjena je bila tudi pomembna vloga Trsta kot stičišča med Italijo, Evropsko zvezo in vzhodno Evropo.

FOTO: KROMA

Italijanski severovzhod je eno od gospodarsko najbolj dinamičnih področij v Evropi in leži v neposredni bližini Balkana in držav, ki so nastale po razpadu Jugoslavije, pa tudi drugih tamkajšnjih držav. Tukajšnja podjetja že dalj časa sodelujejo s podjetji iz jugovzhodne Evrope, dobro poznajo tisto področje in jasno je, da hočejo odigrati svojo vlo-

go. Kakšna pa bi morala biti ta vloga oz. kakšne možnosti imajo italijanska podjetja pri tem? S tem v zvezi so številni udeleženci posveta prisluhnili zlasti referatom, ki so jih posredovali general Carlo Jean, osebni predstavnik predsednika Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi za daytonske sporazume, sicer pa sodelavec revije *Limes*, Margherita Paolini, odgovorna za Italijo pri obnovi Bosne in Hercegovine, in Franco Bernabè, posebni zastopnik Italije za pobude na področju Balkana in vodja italijanske "Task Force" skupine na Kosovu, sicer pa bivši pooblaščenec upravljatelj družb Eni in Telecom. Predavanjem sta v dopoldanskih in popoldanskih urah sledili okrogli mizi, katerih je spregovorilo več pomembnih upravljalcev, politikov, gospodarstvenikov in drugih strokovnjakov, med katerimi velja omeniti predsednika tržaških industrijcev Federica Pacorinija, predsednika industrijcev iz F-Jk Andree Pittinija, predsednika deželnih vlad F-Jk in Veneta Antonioneja in Galana, direktorja inštituta za študije o Evropski skupnosti in vzhodni Evropi ISDEE Tita Favaretta idr.

Ni lahko povzeti vsega, kar je bilo povedano, saj je bila navržena kopica informacij in predlogov. Vendar, če skušamo nekoliko obnoviti in strniti izrečene misli, je treba povedati, da sta za investicije in obnovo, pri kateri bi morala sodelovati tukajšnja podjetja, potrebni zlasti varnost in zakonitost. V tem trenutku ta dva pogoja nista še uresničena, saj na balkanskem področju, po večletni vojni na Hrvaškem in v Bosni ter po sedanji tragediji na Kosovu, v Črni gori in Srbiji, ne obstaja neka normalna javna uprava, ampak si oblast lastijo vplivne skupine. Prizadevati si je treba, da se na tem področju s časom oblikuje vodilni raz-

red, ki bi pripomogel h gospodarskemu razvoju. Važne so tudi infrastrukture, kot npr. ceste in avtoceste, železniške proge, pomorske in zračne povezave med Italijo in Balkanom (to so poudarili številni govorniki), pomembne so referenčne bančne ustanove. Med drugim je bilo poudarjeno prizadevanje za razvoj krajevnih skupnosti ter s tem v zvezi povezava med krajevnimi upravami, podjetji in združenji prostovoljcev, pa še čezmejno in meddeželno sodelovanje. Prizadevati si je treba tudi za zajezitev organiziranega kriminala in sporov. Vsekakor je Balkan tako za severovzhod kot tudi za celotno Italijo zelo zanimivo področje, kateremu je treba posvetiti veliko pozornost. Vendar se mora Italija odločiti, kateri so njeni interesi na tistem območju. V tem trenutku zaradi slabosti njene javne uprave teh interesov še ni določila, mora pa to storiti, ker bo od tega odvisna njena večja oz. manjša mednarodna politična teža. To si pričakuje tudi Trst, ki ima po besedah župana Illyja in predsednika industrijcev Pacorinija velike možnosti za lasten prispevek pri obnovi Balkana: je namreč italijansko mesto, ki leži najbližje balkanskemu področju, je pa tudi večnarodno mesto, ki je po Illyjevem mnenju razvilo zgledno sožitje in sodelovanje med komponentami, kar je lahko model za Balkan. Poleg tega se mora Trst po Pacorinijevih besedah povezati z ostalimi jadranskimi pristanišči, Koprrom, Reko in Barom, načrt *Trst prihodnosti* pa ima namen narediti iz Trsta stičišče med Italijo, Evropsko zvezo in vzhodno Evropo. Poleg tega se bo Italija morala tesneje povezati s Slovenijo in Hrvaško, če bo hotela prispevati k pospešitvi gospodarske rasti v državah jugovzhodne Evrope.

IN MEMORIAM

MARIO
LATIN

V nedeljo, 19. septembra popoldne, se je v tržaški bolnišnici ustavilo srce našemu župniku Mariu Latinu. Neozdravljiva bolezen se je pokazala že pred petimi leti. Zdelo se je, da je takojšnje zdravljenje bolezen premagalo. Letos pa je upanje padlo. Bolezen je naglo napredovala. Gospod župnik je prišel v cerkev zadnjič na praznik Marijinega Vnebovzetja.

Mario Latin se je rodil leta 1927 v Umagu. Leta 1950 je bil pri 23 letih posvečen v duhovnika. Če ga smrt ne bi prehitela, bi že drugo leto slavil zlato mašo. Kot duhovnik je prva leta služboval na Koprskem. Nekaj let je bil župnik v Piranu, česar se je vedno rad spominjal. Leta 1956 je prišel s starši v Trst. Škof A. Santin ga je imenoval za kaplana v Rojanu. Več let je bil tu predvsem katehet. Zahtevno službo je imel na visoki šoli za umetnost Nordio.

Pred dvanajstimi leti se je službi župnika v Rojanu odpovedal msgr. Štefan Sissot, ker je dopolnil 75 let starosti. Na njegovo mesto je msgr. Bellomi imenoval Latina. Izkazal se je za sposobnega in dobrega župnika. Bil je človek reda in to se je takoj pokazalo v cerkvi, zakristiji in zlasti v župnijskem uradu. Trudil se je za lepo bogoslužje. Sam je bil dober pevec, zato je pospeševal ljudsko in zbornopetje. V Rojanu je bil župnik samo dvanajst let, a se je v teh letih v verskem življenju v italijanski skupnosti marsikaj spremenilo in izboljšalo.

Med italijanskimi duhovniki je užival velik ugled. Škof so ga predlagali za dekana. Izvolili so ga tudi v razne škofijske odbore.

Gospod Mario Latin je vedel, da je župnik v dvojezični župniji. Strogo je spoštoval av-

tonomijo slovenskih vernikov. Nikoli ni prišlo do težav zaradi urnika nedeljskih maš in drugih pobožnosti. Zelo je cenil radijski prenos nedeljske maše v slovenskem jeziku. V času bolezni, ko ni mogel več v cerkev in niti ne darovati maše doma, je ob nedeljah spremljal našo mašo, kot mi je sam povedal.

Pogrebna slovesnost je bila v petek, 24. septembra, ob 11. uri. Ob škofu msgr. Evgenu se je zbralo za somaševanje 80 duhovnikov. Toliko jih še nisem videl v rojanski cerkvi. Pa tudi vseh ljudi cerkev ni mogla sprejeti. Del jih je moral ostati zunaj. Na koru je bilo komaj dovolj prostora za vse italijanske in slovenske pevce. Slovesnost je bila globoko občutena in je sprožila marsikatero solzo. Pokazalo se je, da je bil župnik Mario Latin med italijanskimi in slovenskimi ljudmi zelo priljubljen in spoštovan. Ravno njegova dolga in težka bolezen je ljudi v župniji izredno zblížala in povežala.

Grob ima pri Sveti Ani, kjer so grobovi tržaških mestnih duhovnikov, in sicer prav ob grobu msgr. I. Omersa.

STANKO ZORKO

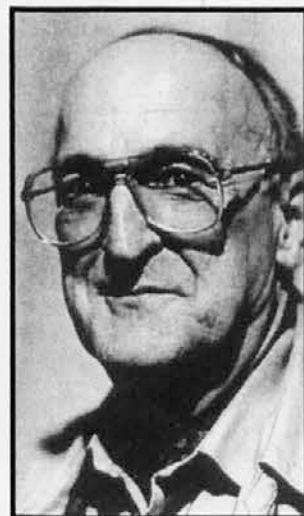
IN MEMORIAM

DR. MITJA
GRUDEN

Prejšnjo soboto, 25. septembra, je dr. Mitja Gruden končno našel svoj poslednji dom v Borovnici, v grobnici mamine rodbine.

Mitja Gruden je živel v Bernu, saj zanj ni bilo mesta ne v rodni Nabrežini ne v Sloveniji (takrat Jugoslaviji), kjer je opravil vse študije in za nameček še nad pet let zapora, ko mu je bilo komaj 18 let.

Izšel je iz znane Grudrove rodbine iz Nabrežine (oče, cenjeni zobozdravnik Franc, je bil brat pesnika Iga). Starši so občutili tako fašistični režim, saj so se morali izseliti v Jugoslavijo, nato pa še real-socialistični režim, ki jim je zaplenil vse premoženje in jih prisilil, da so se vrnil v Nabrežino. Obenem je mladi študent Mitja organiziral v Ljubljani opozicijsko združenje, zaradi katerega je bil obsojen na samo osem let zapora (zaradi mladostnosti!). Potem ko je plačal svoj dolg jugoslovanskemu režimu, je dokončal študije in se izselil v Švico, kjer je deloval kot psiholog in psihodiagnostik. V tujini in po Evropi se je uveljavil kot znanstvenik in strokovnjak na svojem področju. Poklic pa mu ni preprečeval, da bi se vračal v svoje domače kraje, na katere je bil izredno nave-

zan, čeprav si je v Bernu ustvaril družino. Ob upokojitvi se je s še večjo vnemo lotil dela med slovenskimi izseljenci in postal tudi predsednik Svetovnega slovenskega kongresa za Švico. Med spanjem ga je smrt odtrgala svojim dragim konec julija, ko je bil še poln nedokončanih načrtov.

Končno se mu je izpolnila želja, da počiva med svojimi dragimi v Borovnici, kamor ga je na zadnji poti pospremila velika množica sorodnikov, prijateljev in znancev. Naj omenim le dr. Bernika, predsednika SSK. Prepričani smo, da bo njegov svetli in pokončni značaj zgled mlajšemu rodu, ki ni okusil trpljenja dveh diktatur.

Zbogom, Mitja, naj ti bo lahka slovenska zemlja.

NK

"BARVITOST JESENI" V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

Devinsko-nabrežinska občinska uprava ima v trenutku, ko to pišemo, gotovo največ težav z odobritvijo novega regulacijskega načrta, ki pa žal ne odraža potrebe in želja tistega dela občanov, ki so osebno ali združeni v jusarske skupnosti, lastniki velike večine ne le zazidljivih površin, ampak tudi polj, vinogradov, gozdov ali gmajne, občanov, ki te površine obdelujejo ter oskrbujejo ali celo živijo od kmetijstva. V trenutku, ko bo ta številka Novega glasa izšla, bo usoda regulacijskega načrta že povsem znana, tako da bomo prihodnji teden posvetili tej temi večjo pozornost.

Sredi minulega tedna pa je devinsko-nabrežinska občinska uprava predstavila razčlenjen program raznih kulturnih prireditev, koncertov in literarnih večerov, ki so jih zbrali pod skupnim naslovom *Barvitost jeseni*. Nekatere pobude so se že zaključile, tako so v soboto v Bridarjevi hiši v Devinu odprli razstavo del štiriidnevnega mednarodnega srečanja slikarjev *Devin živih barv*, ki ga je vodil Marino Cassetti. V nedeljo, 26. t.m., je veliko pozornost vzbudila mednarodna regata za Trofejo dveh gradov, ob tem pa predstavitev letošnje 12. izvedbe koncertne sezone glasbene šole *Punto musicale* iz Selsljana, ki je v teku v stari cer-

kvi v Štivanu. Prejšnji ponedeljek, 20. t.m., je nastopil odlični violinski virtuoz Črtomir Šiško, v ponedeljek, 27., že uveljavljeni komorni ansambel za staro glasbo *Accademia* di S. Rocco iz Benetk, sledila pa si bosta še koncerta 1. in 4. oktobra.

V mesecu oktobru namerava občinska uprava prirediti tri literarno-pesniške večere, povezane z eno-gastronomsko ponudbo v treh različnih restavracijah, vendar ni še znano, kdaj in kje. Ob tej priložnosti bodo izdali tudi posebno zbiranko, ki bo širši javnosti predstavljala kuhinjske mojstrovine teh krajev. V kulturno dogajanje se aktivno vključuje tudi glasbena šola *Musici Artis*, ki ima svoj sedež v bivšem skladišču soli pred hotelom Ples v Devinu. V teh prostorih se bo v mesecu decembru začela letošnja druga izvedba mednarodne klavirske revije *Pianissimo*. Načrtujejo niz šestih celovečernih koncertov uveljavljenih pianistov. Prostore sedeža ustanove *Musici Artis* uporablja za nekatere svoje ponudbe tudi Jadranski zavod *Združena sveta*. V tem smislu bo priredil literarni krožek te mednarodne šole v Devinu v sredo, 6. oktobra, večer, posvečen Devinskim elegijam nemškega pesnika R. M. Rilkeja. Kot je v navadi pri podo-

bnih večerih v izvedbi te šole, bodo dijaki prireditelji organizirali tako, da bodo Rilkejeve verze obogatili dramski nastopi, glasbene točke in ples.

V ponedeljek, 25. oktobra, namerava občinska uprava prirediti v obnovljenih prostorih občinske knjižnice okroglo mizo na temo, ki je občinski upravi posebno pri srcu: *Pobratenja za mir - soočenje in razvoj obmejnih območij*. Gre za pobudo, ki jo župan Vocci s svojo upravo postavlja v niz prireditev ob 20-letnici pobratenja z občino Buje v Istri. Ob tej okrogli obletnici so izmenjave spet oživele, saj občinski upravi ponovno navezujeta stike, ki so v zadnjih desetih letih skorajda zamrli. Občina bo tudi pobudnik petdnevnih *Kamnitih dialogov*, ko nameravajo povabiti v Nabrežino ob domačih kamnarskih mojstrih tudi kiparje iz Nemčije, Avstrije in Slovenije. Te delavnice bodo potekale v Nabrežini od 20. do 25. oktobra.

Ob teh že določenih prireditvah in pobudah, srečanjih in literarnih večerih bodo podprli tudi fotografsko razstavo *Fiat 500 od l. 1957 do 1977* v organizaciji Kluba *Fiat 500*, nadalje gobarsko razstavo v organizaciji gobarskega društva *Bresadola* in še predstavitev italijanskega prevoda poezij pesnika Iga Grudna.

Ko človek prebere te informacije, se zave, da je občinska uprava omalovažujoče spregledala kulturne pobude in dejavnosti slovenskih društev in organizacij, zborov in skupin, ki delujejo v občini Devin-Nabrežina. Z njimi ni znala vzpostaviti plodnih stikov in jih upoštevati pri snovanju kulturne ponudbe pod svojim pokroviteljstvom.

EVROPSKI KORIDOR

V Trstu je bil pred dnevi sestanek vodstva tajništva organizacije za transportno infrastrukturo *TINA*. Obravnavali so stanje na področju oblikovanja transevropske prometne mreže v državah, ki se zanimajo za vstop v EZ. Na srečanju so pregledali delo, ki je bilo opravljeno v zadnjih dveh letih, in pripravili načrt za razvoj prometnih tokov v Evropi v smislu že začrtanih evropskih koridorjev. Gre za analizo tehnične podpore pri načrtovanju in gradnji teh prometnih mrež, ki se financirajo tudi iz sredstev evropskega programa *PHARE*. Analizo bo opravilo tajništvo *TINE*; te podatke bodo vzeli v pretres tudi pri Evropski komisiji, ta pa bo tudi odločala o gradnji teh infrastruktur na Poljskem, Češkem, Slovaškem, na Madžarskem in v Sloveniji, tudi v državah kot so Romunija, Bolgarija in Baltske države, ki želijo vse tesnejših zvez z EZ.

SLOVENSKA SKUPNOST S TRŽAŠKEGA

iskreno čestita znanemu in uglednemu javnemu delavcu

SREČKU COLJI

ob njegovi 90-letnici.

Želi mu predvsem še mnogo zdravja, da bi lahko svoje bogate življenjske izkušnje še dolgo posredoval našim ljudem.

OBVESTILA

BARKOVLJANSKA ŽUPNIJSKA skupnost vabi vse, posebno noše, k procesiji Rožnovenske Matere Božje, ki bo v Barkovljah v nedeljo, 3. oktobra, po maši ob 8. uri.

MESEČNA MAŠA za edinstvo bō v ponedeljek, 4. oktobra, ob 17. uri v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev v Trstu bo začelo svojo novo sezono v ponedeljek, 4. oktobra, s predstavitvijo knjige prof. Tomaža Pavšiča *Ob stari meji - pričevanja in spomini*. Knjigo bo predstavil dr. Drago Štoka, odlomek bo prebral Livio Valenčič, sodelovala pa bosta tudi avtor in založnik Damijan Bogataj. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici št. 3 s pričetkom ob 20.30.

V **ČETRTEK**, 7. oktobra, bo ob 18. uri v barkovljanski cerkvi ura molitve z mašo za duhovne poklice, mladino in družine. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca bo praznovala god svojega zavetnika sv. Vincencija Pavelskega in začetek delovnega leta v četrtek, 14. oktobra, z mašo in družabnostjo pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. Delle Doccie 34, Trst. Začetek točno ob 16. uri. Vabljeni člani, prijatelji in Klub prijateljstva.

KONTOVELSKA IN barkovljanska skupnost vabita na izlet v Žičko kartuzijo, Slovenske Konjice in Slom, ki bo 16. oktobra. Vodi g. Jože Špeh. Vožnja stane 70.000 lir. Ogled bo z vodičem. Odhod iz Barkovelj ob 6.30 zjutraj pred cerkvijo, prihod okoli 20. ure.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v soboto, 23. oktobra, izlet po razgledni cesti v manj znane, a zanimive kraje v Beneški Sloveniji v spremstvu in ob razlagi odličnega poznavalca teh krajev. Vpisovanje je do

16. oktobra v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23, v Trstu.

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje abonma za sezono 1999-2000. Dosedanji abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi abonenti lahko vpišejo abonma za sezono 1999-2000 od 15. do 30. t.m. V Trstu bo blagajna Kulturnega doma, ul. Petronio 4, odprta od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure. Vse informacije dobite na telefonski številki 040 362542. V Gorici bo blagajna Kulturnega doma, ul. Brass 20, odprta od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure ter od 16. do 18. ure. Vse informacije dobite na telefonski številki 0481 33288.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je od torka, 10. avgusta, na oglasni deski tržaškega pokrajinskega šolskega skrbništva objavljen razpis izrednega natečaja za dosego usposobljenosti za poučevanje na slovenskih osnovnih šolah in otroških vrtcih. Prošnje sprejema tržaško šolsko skrbništvo do 9. oktobra 1999. Informacije nudi urad Sindikata slovenske šole, ul. Carducci 8, 34133 Trst, telefon/fax št. 040 370301.

ČESTITKE

Dne 1. oktobra bo slavila naša draga gospa **DARINKA ŽIVIC** svoj 80. rojstni dan. Ob lepem jubileju ji priskrbo čestitamo in se ji prav lepo zahvaljujemo za požrtvalnost in trud, ki ju polaga za prodajo verskega tiska in še za marsikaj. Bog vas živi in vam podari obilo zdravja še mnogo let! Slovenska župnijska skupnost pri Sv. Ivanu

Dne 1. oktobra bo praznovala svoj 80. rojstni dan gospa **DARINKA ŽIVIC**. Zvesti raznašalki z veliko hvaležnostjo voščita še na mnogo zdrava in srečna leta uredništvo in uprava Novega glasa.

DAROVI

FRANC SAKSIDA ob prodaji znak: kelih za sestre dominikanke, ki delujejo v Peruju.

PRAZNIK V NABREŽINI

POKLON SLOMŠKU

23.1.1983: Vinko Beličič na Slomškovi proslavi v Nabrežini

V nabrežinski cerkvi smo v nedeljo, 19. septembra, na dan proglasitve škofa A. M. Slomška za blaženega, imeli *Slomškov dan*. Bogoslužje so ubrano spremljale cerkvene pevke, ki so zapele tudi dve Slomškovi pesmi: *V nebesih sem doma*, na koncu pa še *Glejite, že sonce zahaja*, pa še recitacijo *Kje je ljubi Bog doma?* Slovesnosti so s svojo prisotnostjo ob glavnem oltarju dajale poseben poudarek narodne noše in skavtinje.

Naslednjo nedeljo, 26. septembra, se je slavje nadaljevalo. Ob koncu maše smo slišali o resničnem veselju, ki domuje le v nebesih; za tem o lepem petju, ki mu praviloma botruje plemenitost srca, pa še o važnosti zvestobe narodu in maternemu jeziku. Avtor besedil je seveda naš

blaženi. Sodelujoči so se potem ob lepo okrašenih Slomškovi sliki nastavili fotografskemu aparatu, nakar se je praznovanje nadaljevalo pred cerkvijo, kjer je že čakala miza, obložena z domačimi dobrotami in novim moštom. Še enkrat se je oglasila Slomškova pesem, in sicer znana, za ta letni čas posebno primerna *En hribček bom kupil*. Nato so se prisotni razšli s prijetnimi občutki in z željo, da bi se podobne proslave še ponavljale.

Ob tej priložnosti je bila na razpolago posebna številka župnijskega lista *Srečanje 127*, posvečena Slomškovega delovanju in župnijskim prireditvam pred leti ter izletu v Slomškove kraje Ponikvo, Slom in Olimje.

DR

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ UGLEDNEGA SLOVENCA

SREČKO COLJA 90-LETNIK

Dne 24. septembra je znani javni delavec Srečko Colja obhajal visok življenjski jubilej, 90-letnico rojstva.

Jubilanta dobro pozna tako rekoč ves Kras, saj je med drugim skoraj pol stoletja bil javni upravitelj, najprej več desetletij občinski svetovalec in odbornik v devinsko-nabrežinski občini in nato predsednik Kraškega vodovoda. V času fašizma je bil dvakrat obsojen od Posebnega sodišča; na zloglasnem drugem tržaškem procesu leta 1941 so mu naprtili 16 let ječe. Iz zapore je prišel po kapitulaciji Italije 1944 in se priključil partizanom. Po vojni je opravljal razne službe predvsem v takratni coni B. Na začetku petdesetih let se je za stalno vrnil v Nabrežino, kjer se je začela njegova pot javnega upravitelja. Zatem si je v Selslanu zgradil hišo, kjer je imel tudi obrtniško delavnico, saj je po poklicu odličan klesar.

Že od mladih let je bil po političnem prepričanju komunist, vendar vselej strpen in pripravljen na dialog s političnimi nasprotniki. Kot zaveden Slovenec se je ob resoluciji kominforma opredelil za neodvisno socialistično zvezo in po njenem razpustu postal član PSI. Iz te stranke pa je iz protesta izstopil, ko

njen glavni tajnik Craxi ni dovolil slovenske besede na strankinem zborovanju na glavnem trgu v Trstu.

Zvestemu sinu našega Krasa, velikemu poštenjaku in prijatelju ob visokem življenjskem jubileju iskreno čestitamo in mu želimo predvsem mnogo zdravja, da bi si še mnogo let ob srečanjih lahko krepko stisnili roki, saj to več pove kot vsaka beseda.

Tem željam in voščilom se pridružuje tudi Novi glas.

DL

† Zapustil nas je naš ljubljeni mož, oče in nono

VINKO BELIČIČ

Prijateljem in znancem doma in po svetu javljajo žalostno vest žena Gabrijela, sinovi Matija, Andrej, Miha in Janez, vnuka Kristen in Gabrijel ter ostalo sorodstvo.

Pogreb bo v ponedeljek, 4. oktobra, ob 12.20 iz mrliške vežice v ul. Costalunga v Trstu, od koder bo žalni sprevid krenil do župne cerkve na Opčinah.

Opčine, Črnomelj, 30. septembra 1999

SLOVESNO BOGOSLUŽJE V STOLNICI

NOVI NADŠKOF V GORICI

Zadnja nedelja, 26. t.m., je bila za vse goriške vernike izredno lepa in pomembna. V mesto je namreč prišel novi goriški nadškof msgr. Dino De' Antoni, ki je v stolni cerkvi uradno prevzel vodstvo nadškofije.

Nadškof je prišel na ozemlje naše škofije (od Vileša do prvega postanka v Strassoldu) v prvih popoldanskih urah. Tu so ga pričakali generalni vikar msgr. Adelchi Cabassi in drugi. Sledil je postanek v oglejski baziliki, kjer se je novi nadpastir srečal s tamkajšnjim dekanom in županom ter s predstavniki vernikov. Tu ga je pričakal tudi apostolski administrator nadškof pater Bommarco. Sledila je nato pot proti Gorici, in sicer skozi Rudo, Gradišče in Faro vse tja do prihoda v mesto.

Skozi mestno središče se je nato spreved (ki so ga spremljali organi policije in orožnikov na motorjih) prispel do stolnice, kjer je že čakala izredno številna množica vernikov. Cerkev sama je bila že dolgo prej nabito polna in le komaj so ljudje še dobili kako stojišče v stranski ladajah.

Pred stolnico so najprej nadškofa (ki ga je spremljal tudi škof Yao iz Bouakeja na Slonokoščeni obali) pozdravili predstavniki duhovščine in kapitlja. Nato ga je uradno pozdravil goriški župan Gaetano Valenti, ki je izrekel med drugim nekaj voščilnih misli o sožitju, dialogu in odprtosti našega mesta ob meji. Od strani civilnih oblasti so tu nadpastirja pozdravili še goriški prefekt Spadaccini, predsednik pokrajine Brandolin, predsednik deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine Martini in deželni odbornik Romoli. Po krajšem premoru za preobleko v cerkvene paramente (bogat mašni plašč, darilo cesarice Marije Terezije prvemu nadškofu Karlu Mihaelu Attems leta 1752 skupno z zlatim križem na verižici in prstanom) se je nato spreved iz duhovniške hiše pomaknil proti stolnici.

V cerkvi je zabučal pravi aplavz, na koro pa so slovesno igrale orgle s trobili. Zbor Rupa-Peč (ki ga je vodil Zdrav-

FOTO BOMMARCA

ko Klanjšček) je, pomnožen še z drugimi pevci, zapel mogočno Vodopivčevo skladbo *Ecce Sacerdos magnus* - Glejte, veliki duhovnik. V prezbitariju je bilo tudi nabito polno duhovščine iz cele nadškofije. Skoraj vsi duhovniki so somaševali, prisoten je bil seveda stolni kapitelj, v imenu katerega je že prej nadškofa pozdravil njegov dekan msgr. Ristits. Sledil je nagovor generalnega vikarja, ki je izrazil veselje celotne goriške Cerkev ob imenovanju msgr. De' Antonija za goriškega nadškofa.

Nato je škofijski kancler msgr. dr. Oskar Simčič v latinskem izvirniku prebral uradni papežev dokument o imenovanju (ki smo ga že pred časom objavili v slovenskem prevodu). S tem je msgr. De' Antoni uradno postal goriški nadškof in metropolit, zlasti potem, ko mu je apostolski administrator p. Bommarco izročil škofovsko palico, ki je tudi dar avstrijske cesarice prvemu nadškofu.

Sledila je sv. maša, ki je seveda potekala v posebno slovesnem vzdušju. Mašne dele in druge pesmi pa je izvajal škofijski zbor, ki ga vodi Francesco Fragiaco. Berili sta bili v furlanskem in slovenskem jeziku, evangelij pa je bil v italijansčini. Sledila je prva pridiga novega nadpastir-

ja. V njej je nadškof najprej spomnil na slavno zgodovino naše zemlje in vero naših prednikov, ki so v duhu sv. Mohorja in Fortunata oblikovali svoje življenje in družbo. Zahvalil se je svojemu predniku nadškofu Bommarcu, nakar je zlasti poudaril, da začneja svoje škofovanje na vratih tretjega tisočletja in jubilejnega leta. Msgr. De' Antoni je nato spomnil na škofijsko sinodo, ki je pomenila velik korak za goriško Cerkev.

Nato se je novi nadškof dalj časa zaustavil ob vlogi Cerkev in temeljito razčlenil razne aspekte njenega delovanja v sodobni družbi. Pri tem je slikovito podčrtal, da potrebuje današnja Cerkev predvsem harmonijo orkestra, ne pa virtuoznosti solistov. Spomnil je nadalje na težko in odgovorno vlogo škofovske službe, nato pa nanižal razne oblike služenja v Cerkvi. De' Antoni je še zlasti poudaril vlogo sinovstva v tej božji ustanovi, ki kaže na božje očetovstvo. Zaveda se tudi raznolikosti, tako zgodovinskih kot kulturnih, ki jih kaže goriška Cerkev. In prav te različnosti so lahko vir bogastva, ljubezni in bratstva. Ko je nato nadškof spomnil na sodelovanje goriške Cerkev z ostalimi škofijami v deželi, je tudi zaželel solidarnost s slovenskimi škofijami.

Ob koncu je prinesel svoj pozdrav vsem komponentam naše družbe. Pri tem je še posebej pozdravil furlansko in slovensko skupnost. Tako je dejal v slovensčini: "Predragi bratje in sestre v Kristusu! Na današnji dan izročamo presveti Devici duhovnike, redovnike in redovnice,

družine, otroke in mlade, ki so upanje za Cerkev in za družbo, ostarele, bolnike in trpeče. Naj nas vodi Marija in naj nas ona spremlja, bogate v veri, upanju in ljubezni, proti skorajšnji zarji tretjega tisočletja."

Prošnje so bile prav tako trojezične, kar je lepo odraža-

lo posebnost goriške Cerkev. Slovesna maša se je nato zaključila skoraj ob 19. uri. Naj še podčrtamo, da se je med obhajilom oglašila tudi slovenska pesem (*Ena hostija je zame*, ki jo je napisal Vinko Vodopivec), ki jo je zapel zbor Rupa-Peč. Tudi med vero je bil vložek v slovenskem jeziku.

Ob koncu mašne daritve je novi nadškof prvič podelil slovesni blagoslov, ki se daje ob takih svečanostih. Med verniki v stolnici je bila tudi zelo številna delegacija iz Chioggie v županom na čelu, nadškofovega mesta, kjer je bil dolga leta generalni vikar, poleg nje pa še številni sorodniki.

Med slovesnostjo v stolnici se je sicer vlila ploha, ki pa ni motila poteka, saj je kasneje že skoraj ponehala. Nadškof se je nato zaustavil s številnimi verniki v prostorih hiše Pastor angelicus.

SPREJEM NA ŠKOFIJI

Zvečer je bil še uradni sprejem za povabljene goste v lepo okrašeni in slavnostno razsvetljeni Cobenzlovi nadškofijski palači. Sprejema so se udeležili v glavnem uradni predstavniki oblasti in drugi gostje. Tu je nadškof De' Antoni prisrčno pozdravil vse prisotne ter se nato z njimi

zadržal v sproščeni in prijetnem pogovoru. Bogati in praznični dan se je lepo zaključil prav s tem slavnostnim in obenem sproščeni družabnim srečanjem na škofiji. Prav gotovo bo vsem ostal v trajnem in lepem spominu.

AB

GORIŠKI VRTILJAK / ABONMAJSKA SEZONA ZA DIJAKE VIŠJIH ŠOL

MILLERJEVA DRAMA ZA UVOD V MOJE GLEDALIŠČE

V torek, 28. t.m., so se dijaki goriških višjih srednjih šol v spremstvu profesorjev podali v Kulturni dom, da bi prvič skupaj doživeli čar gledališke umetnosti. V dvorano jih je zvalil Goriški vrtljak, ki ga sicer za otroke že tretje leto, za učence nižnje srednje šole pa drugo leto prirejata Kulturni center Lojze Bratuž in Kulturni dom s sodelovanjem PDG in SSG ter ravnateljstev goriških šol. Letos se je privedeljem končno posrečilo ponuditi pod naslovom *Moje gledališče* štiri matineeje tudi višješolcem. Za uvod v to novost - sodeč po tišini, ki je vladala v dvorani, so jo dijaki resno sprejeli - je poskrbel ansambel SSG z dramo *Vsi moji sinovi* ameriškega dramatika A. Millerja v režiji Zvoneta Šedlbauerja. Delo so igralci premierno uprizorili v Gorici februarja letos. Izredno doživeta, režijsko in igralsko natančno izbrušena predstava, katere vsebina realistično razkriva po drugem svetovnem spopadu mračno ozadje z vojno obogatelega ameriškega lastnika tovarne letal in pri tem prikazuje tudi trenje med starejšo in mlajšo generacijo, je očitno prevzela mlade gledalce. Brez dvoma bodo o njej razmišljali in jim bo dramsko dogajanje iztočnica za pogovor s profesorji.

IK

SLOVO NADŠKOFA BOMMARCA

Prejšnjo sredo, 22. t.m., je dosedanjí nadškof apostolski administrator p. Anton Vital Bommarco povabil na poslovilno srečanje na škofiji predstavnike goriškega tiska. Med temi sta se srečanja udeležila urednika obeh goriških katoliških tednikov (Novi glas in Voce isontina), Andrej Bratuž in Andrea Bellavite. Oba sta v svojih pozdravnih besedah spomnila na glavne etape nadškofovega delovanja pri nas.

Nadškof p. Bommarco se je nato v poslovilnih besedah zahvalil vsem za sodelovanje in povzel nekatere temeljne točke iz svojega škofovanja.

odpri si... svojo hišo z našimi novimi posojili lahko izberes

- spremenljivo obrestno mero
- fiksno obrestno mero 4,25% za prva 3 leta

Nova posojila za nakup, gradnjo ali razširitev vase hiše.

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA
GRUPPO CAER

Za podrobnejše ponudbene pogoje vas naprosamo, da preberete informativne analitične liste na razpolago pri naših okencih

SSG V KC BRATUŽ

SLADKE ŠIBKOSTI ŽENA SPET NA GORIŠKEM ODRU

S hitrimi koraki se približujemo začetku letošnje abonmajske sezone naše edine poklicne gledališke hiše v zamejstvu in prepričani smo, da so si njegovi zvesti spremljevalci, a upamo tudi nadvse dobrodošli novi gledalci, že priskrbeli abonmajske izkaznice in, če je še niso, da to čimprej storijo, tako da si zagotovijo svoj "sedež v svojem gledališču", kot je pred leti vabilo geslo Slovenskega stalnega gledališča.

Naši gledališki umetniki se že vneto pripravljajo na prvo letošnje abonmajske preizkušnje, in sicer *Zgodbe iz dunajskega gozda* Odöna von Horvatha v prevodu Mojce Kranjc in režiji Maria Uršiča, ki se po daljši odsotnosti vrača v domači teater. S celotnim ansamblom in s kakim dragim igralskim obrazom, ki se je sicer že "poslovil" od rednega gledališkega ustvarjanja, a se kot gost vrača na ljubljene odrske deske, se bomo srečali v oktobru. Tržaški gledalci se bodo po lanskoletnem popotovanju po raznih dvoranah lahko povrnili v prenovljeni Kulturni dom. Medtem pa se je SSG premierno že predstavilo najmlajšim gledalcem z igrice Martina Waddella *Ti in jaz, mali medo* v tenkočutni režijski postavitvi Katje Pegan; o tej smo že poročali. Odraslim gledalcem pa so naši gledališčniki v septembru namenili nekaj ponovitev iz pretekle sezone.

Tako so tudi v Gorici, v nedeljo, 26. septembra, v KC Lojze Bratuž ponudili spretno zapleteno komedijo *Sladke šibkosti žene*, ki jo je po motivih Shakespearovega sodobnika Johna Marsona predelal slavni francoski filmski režiser Rene Clair, mojstrsko pa poslovenil Aleš Berger. Igralce (Vesno Pernarčič, Gregorja Geca, Majo Blagovič, Danijela Malalana, Vojka Belšaka, Janka Petrovca, Aleša Kolarja, Barbaro Cerar, Lučko Počkaj, Stojana Coljo in Livija Bogatca) je pri razpredanju komedijskega klobčiča precizno vodil režiser Dušan Mlakar. Dogajanje je postavljeno v elizabetinsko dobo, ki so jo čudovito podčrtovali bogati kostumi Svetlane Visintin na funkcionalno zamišljeni sceni Marjana Kravosa. Vroča čutna vabila France-sce-vlačuge, ljubosumne jezice zaljubljenih mladenk, ljubzenskimi vzdihli "načičkanih" mladeničev, stroga, a krhka krepot sodnika in premetenost "sluge" so duhovito zabelili celoto.

Žal je duhoviti igri z iskri-vimi songi Miroslava Košute in pretanjenim igralskim kreacijam sledila maloštevilna publika. Verjeti hočemo, da so temu vzrok neobičajna ura začetka predstave, slavlje ob prihodu novega nadškofa ali slabo vreme, nikakor pa ne mlačna brezbržnost do gledališke ustvarjalnosti.

IK

PODUBA ODBORA STARŠEV IN DIDAKTIČNEGA RAVNATELJSTVA

DVA TEČAJA SLOVENŠČINE, MORDA TRIJE

Medtem ko se srednješolski svet dva tedna po pričetku pouka še ukvarja z (re)organizacijo šolskega življenja, dolžino učne ure in obveznimi alternativnimi dejavnostmi v luči avtonomije posameznih zavodov, z usklajanjem urnikov in novo delovno pogodbo, dolgoletni suplenti pa se pripravljajo na skorajšnje redne in izredne natečaje, je na drugih šolah pouk po prvih napornih dneh že običajno stekel in so ob njem zaživele tudi druge ponudbe, vezane na šolski svet. Tako je odbor staršev didaktičnega ravnateljstva slovenskih osnovnih šol na Goriškem sklenil, da tudi letos ponudi italijansko govorečim staršem otrok, ki obiskujejo slovenske osnovne šole in vrtnice, dva tečaja slovenščine. En tečaj bi bil nadaljevalni in namenjen tistim staršem, ki so se lani že poda-

li v to slovensko avanturo in vztrajali v njej do konca šolskega leta. Takih željnih in pogumnih staršev, ki so se pod prijaznim in strokovnim vodstvom Daše Hoban in Marijana Vončina med lanskim šolskim letom soočili z osnovami slovenskega jezika, je bilo 25. Zbrali se bodo na prvem srečanju 1. oktobra ob 18.30 in se pomenili o lanskoletni izkušnji, o nadaljnjem izobraževanju in tedenski razporeditvi učnih ur. Skozi težave spoznavanja slovenskega jezika jih bo letos vodil prof. Marijan Vončina. Starše začelne, ki te dni sprejemajo podobno odločitev, pa bo prevzela učiteljica Majda Gergolet. Letos so še posebno vabljeni starši otrok, ki obiskujejo slovenske vrtnice in bi se že lani radi okoristili s to ponudbo, a so zaradi prevelikega povpraševanja izostali. Letos je od-

bor sklenil ponuditi tudi dva začetna tečaja, če bi se pokazala potreba, in ob razpoložljivosti mest povabiti tudi zunanje zainteresirane, se pravi tiste, ki nimajo otrok na slovenskih šolah, a bi se vseeno radi naučili kaj slovenščine. Novi tečajniki se bodo srečali 5. oktobra ob 18.30, tudi ti v ul. Brolo. Pričetek tečajev je predviden za drugi teden oktobra, trajala bosta do meseca maja in se odvijala v poznih popoldanskih urah v prostorih mestne osnovne šole.

Tudi odziv na podobne pobude kaže na večjo zrelost in odprtost goriškega prostora. Prav tako pa se pokazeta tudi večji posluš in pripravljenost slovenskega dela, da ujame in uresničuje trenutne izzive tega prostora in časa za prijazenjši sobivanje med ljudmi v naših krajih.

HD

PRVI SEJEM DEŽELNEGA ZALOŽNIŠTVA

KNJIŽNI SEJEM

FOTO: RUMBACA

Tridnevni razstavnij sejem založništva F-Jk, s katerim se je odprlo študijsko srečanje na temo novih poklicev, povezanih s knjigo, je v nedeljo predpoldne priklical lepo število Goričanov pod oboke ob notranjem dvorišču goriškega sedeža videmske univerze v palači Alvarez. Prireditelja pobude, ki naj bi se v prihodnjih letih ponavljala, sta bila vi-

ANDREJ KOSIČ IN AKORD V LJUBLJANI

V četrtek, 23. t.m., so v galeriji Družine v Ljubljani odprli slikarsko razstavo goriškega rojaka Andreja Kosiča. Na otvoritvi je nastopila moška pevska skupina Akord iz Podgore pod vodstvom dr. Mirka Spacapana. Začetna pesem *Kraška jesen* Vinka Vodopivca na besedilo S. Kosovela je primerno uokvirila Kosičeve najljubše slikarske tematike, nato pa so pesmi *Oj Doberdob* in *Na trgu* podčrtale primorski značaj večera v Ljubljani v slikarski in glasbeni obliki. Številno in izbrano občinstvo v galeriji je tako znova lahko spoznalo, kako je slovenska umetnost prisotna in živa tudi izven državnih meja in da so zamejski goriški Slovenci plodna veja na narodovem drevesu.

ID

demska univerza in goriška knjižnica v sodelovanju z občino in pokrajino. Ob odprtju sta spregovorila senator in evropski poslanec Mitja Volčič in deželni odbornik Ettore Romoli; za njima še občinski odbornik za kulturo Antonio Devetag, koordinatorka pobude Luisa Zanoncelli, ravnatelj goriške knjižnice Marco Menato in lastnik založbe Laguna Marino Degrassi. Po lepih besedah o vlogi knjige nekoč in danes, ko naj bi ji računalništvo z internetom vred krutilo prostor, in voščilih založnikom in prirediteljem sejma pa so govorniki kmalu izgini-li s prizorišča. Kdo izmed razstavljalcev si je pričakoval, da si bodo knjige tudi ogledali... Na s knjigami bogato obloženih stojnicah približno 20 založnikov - očitno je, da vseh ni bilo - sta slovensko deželno stvarnost predstavljali le Goriška Mohorjeva družba (**na sliki**) predvsem s prevodi, slovensko slovnico, zadnjimi izdajami in otroškimi knjigami ter ustanova SLORI s publikacijami strokovnih esejev o našem večjezičnem prostoru. In res, ob stojnicah s slovenskimi knjigami so se mimoidoči radi ustavljali, spraševali tudi po pripomočkih za učenje slovenščine, kaj kupili.

IDE

NAGRADA DARKO BRATINA, POKLON VIZIJI

Med spominsko slovesnostjo ob drugi obletnici smrti senatorja Darka Bratine v četrtek, 23. t.m., je Kinoatelj predstavil javnosti v goriškem Kulturnem domu novoustanovljeno priznanje - *Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji* -, namenjeno filmvideo ustvarjanju. Zanj se je združenje odločilo, ker naj bi bil to najboljši način za počastitev spomina na svojega ustanovitelja. Sedanji predsednik Kinoateljeja Aleš Doktorič je na srečanju poudaril, da bodo podeljevali nagrado ob letnih izvedbah pregleda slovenskega filma in vizualne ustvarjalnosti Film Video Monitorju (FVM). In tako bodo podelili prvo priznanje že čez tri tedne, saj se bo XIV. FVM začel v Gorici 20. oktobra.

Sociolog in kritik Darko Bratina je prisojal filmskim in videotelevizijskim delom posebno spoznavno vrednost in jih je imel za najbolj neposredno pot do spoznavanja neke družbe, njene zgodovine in kulture. Nagrada bo zato namenjena delu, ki združuje učinkovito vizualno formo, pronicljivo pozornost za družbeno in kulturno okolje ter naravnost k medkulturni komunikaciji. Nagrado bo podeljevala petčlanska komisija, imenovana na FVM; izbirala bo med deli, ki jih bo prireditelj uvrstil v predselekcijo. *Nagrada Darko Bratina. Poklon viziji* bo umetniški predmet, ki ga bo prejel avtor nagrajenega dela, poleg tega pa še promocija v filmski in televizijski distribuciji v italijanskem prostoru, za kar je Kinoatelj že sprožil akcijo sodelovanja z drugimi javnimi in zasebnimi ustanovami.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče se predstavlja letos na Goriškem z posebej bogatim repertoarjem abonmajske sezone 1999/2000. Vpisovanje abonmajev poteka v Kulturnem domu v Gorici (tel. 0481 33288) vsak delavnik od 10. do 13. in od 16. do 18. ure.

KULTURNI CENTER Lojze Bratuž obvešča, da je na razpolago še nekaj mest za tečaj telovadbe, ki ga bo vodila ga. Carolina Bagnati. Tečaj bo ob ponedeljkih od 18.45 do 19.45. Pokličite na tel. 0481 531445 v jutranjih urah.

ŽUPNIJA SV. Justa mučenca Podgora vabi na tradicionalno slavo Rožnenske Matere Božje v nedeljo, 3. oktobra. Spored: ob 8. uri veseli del rožnega venca v slovenščini, ob 8.30 maša v slovenščini; ob 9.15 žalostni del rožnega venca v italijanščini; ob 15. uri Marijino češčenje s procesijo po vaških ulicah.

ODSEK ZA gorsko kolesarjenje SPDG prireja v nedeljo, 3. oktobra, 4. netekovalno vožnjo z gorskimi kolesi po Krasu. Start bo ob 10. uri pred KŠC Danica na Vrhu. Tu bo od 9. ure dalje tudi vpisovanje. Cilj bo pri jarnskem domu, kjer bo po prireditvi tudi družabnost. Udeleženci bodo prevozili okrog 15 km po kraških poteh (le v manjši meri po asfaltu). Udeleženci, mlajši od 14 let, morajo priti v spremstvu staršev ali druge polnoletne osebe. Prireditelj bo ob vsakem vremenu.

KD OTON Župančič obvešča, da bo prvo srečanje sprostilne telovadbe (vodi Aldo Rupel), v torek, 5. oktobra, ob 19.30 v Kulturnem domu A. Budal v Štandrežu. Informacije ob urah kosila na tel. št. 0481 21893.

V VELIKI dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici bo v sredo, 6. oktobra, drugi koncert za abonma in izven: Marjana Lipovšek (mezzosopran) in Antony Spiri (klavir). Začetek ob 20.15.

DRUŠTVO JADRO prireja tudi letos, pod pokroviteljstvom občine Ronke, tečaj slovenskega jezika in kulture. Potekal bo na sedežu društva in bo trajal šest mesecev. Tečaj bo potekal dve uri tedensko. Pripravljalna seja bo 11. oktobra ob 20. uri na sedežu društva. Katerekoli informacije nudijo odborniki in središče Informagiovani v Trzinu (tel. 0481 798011).

V GALERIJ poslovnega centra HIT v Novi Gorici (Delpinova ul. 7a) bo do torka, 12. oktobra, odprta razstava grafik *Sprehod skozi tehniko ilustracije italijanskega umetnika Pietra Ricca* iz Sicilije. Razstava, ki jo prireja HIT Casinò iz Nove Gorice, je odprta vsak dan od 10. do 19. ure.

RAZSTAVA S "prvega fotosrečanja" fotografov iz Toskane, Goriške in Slovenije v galeriji Kulturnega doma v Gorici bo odprta do 15. oktobra po tem urniku (ob delavnikih): od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

V RAZSTAVNIH prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž je na ogled razstava Roberta Faganeli po tem urniku: od ponedeljka do sobote od 10. do 12. in od 17. do 19. ure; ob nedeljah od 10. do 13. ure.

DAROVI

NAMESTO CVETJA na grob dragega prijatelja Maria Sobana daruje Vera Nanut z otrokoma 200.000 lir za športno združenje Soča, za katerega se je pokojni veliko trudil.

NAMESTO CVETJA na grob Mariu Sobanu daruje gospa Hema Sirk s Subide: za slov. Karitas 200.000, za Kulturni center Lojze Bratuž 100.000, za Zavod sv. Družine 50.000 in za Novi glas 50.000 lir (skupno 400.000 lir).

ZA POTRESENCE v Turčiji: Franc Sivec 120.000 lir.

N.N. 100.000 lir za semenišče v Vipavi in 50.000 za misijone.

ZA GORIŠKO Mohorjevo družbo: v spomin na Nado Pertot Stanka Hrovatin 50.000; Milan in Igor Švab 60.000 lir.

ZA SKUPNOST Sončnica: ob poroki Fanike in Edija in ob krstu malega Manuela darujejo domači 200.000 lir.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi voščili in čestitali ob mojem 92. rojstnem dnevu. **Msgr. Franc Močnik.**

ČESTITKE

Uredništvo in uprava naše-ga lista voščita msgr. FRANCU MOČNIKU ob njegovem visokem življenjskem jubileju in mu želita predvsem še mnogo zdravja.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE ob 40. obletnici ustanovitve

UPRIZORITEV OPERETE
Radovana Gobca

NASTOJAJO: solisti, igralci dramskih družin Oder 90 in Štandrež, pevci zborov Hrast iz Doberdoba, Rupa-Peč, Lojze Bratuž iz Gorice, Podgora in Štandrež. Operetni orkester sestavljajo mladi glasbeniki Glasbene matice, SCGV Emil Komel in drugi zunanji sodelavci.

SODELUJE: folklorna skupina Razor iz Tolmina

REŽISER: Adrijan Rustja

DIRIGENT: Hilarij Lavrenčič

SLAVNOSTNA PREDSTAVA: SOBOTA, 9. OKTOBRA 1999, OB 20.30

PONOVIITVE: NEDELJA, 10. OKTOBRA, OB 17. URI, ČETRTEK, 14. OKTOBRA, OB 20.30, SOBOTA, 16. OKTOBRA, OB 20.30.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ V GORICI.

PREDPRODAJA VSTOPNIC: OD PONEDELJKA, 4. OKTOBRA, DO PETKA, 8. OKTOBRA, OD 9. DO 12. URE IN OD 15. DO 17. URE NA SEDEŽIH SSO IN ZSKP

PRAZNIK OB 25-LETNICI OBSTOJA

ZBOR POD LIPO SLAVIL POMEMBEN JUBILEJ

ERIKA JAZBAR

Prejšnjo soboto zvečer je mešani pevski zbor Pod lipo iz Barnasa (Špeter Slovenov) slovesno praznoval 25. obletnico nepretrganega delovanja med beneškimi ljudmi in za beneške ljudi.

Visok jubilej oz. okrogla obletnica predstavlja za vsako organizacijo ali društvo, ki deluje med Slovenci v Italiji, nedvomno pomemben dosežek, ki si zasluži posebno obeležje. V prvi vrsti pa to velja za organizirano kulturno delovanje družbenih in kulturnih stvarnosti, ki so sad dela Slovencev pod Matajurjem oziroma iz videmske pokrajine.

MePZ Pod lipo vodi že od njegovega nastanka Nino Specogna, profesor na glasbeni šoli v Špetru, priznan glasbenik ter vsestranski kulturni delavec na glasbenem področju.

Zbor šteje danes 34 pevcev, med katerimi so tudi Furlani, v vseh teh letih pa se je pod Specognovo taktirko zvrstilo kar 131 ljubiteljev zborovskega petja.

MePZ Pod lipo je dobro poznan in priljubljen med ljudmi iz Nadiških dolin, saj sodeluje in sooblikuje marsika-

tero slovensko iniciativo v zamejstvu, nemalokrat pa je bil ambasador beneške kulturne tradicije v Italiji in v tujini, med ljudmi, ki niso poznali naših krajev, ali med takimi, ki so jih napačno poznali. Vsakdo, ki je poslušal koncert ali nastop zbora na reviji oz. sorodni prireditvi, jasno ve, na katerih smernicah gradijo pevci in zborovodja svoje delovanje.

Ob modernejših motivih je zbor ostal zvest svojemu statutu, ki je nastal na pobudo arhitekta Z. Simonittija pred petindvajsetimi leti. V njem jasno piše, da je vloga in naloga zbora ohranjati, utrjevati, spoznavati in predstavljati najširši publiki slovensko ljudsko pevsko tradicijo Nadiških dolin.

V vseh teh letih je zbor tako vrnil življenje marsikateri pozabljeni pesmi iz beneške zakladnice, družbeno gledano pa je odigral pomembno vlogo v nelahkih letih, ko je prinesla uredništvu omenjenih smernic tudi nevesele trenutke, saj ohranjanje slovenske kulturne specifikne v videmski pokrajini ni bila ravno vsem pogodu.

Nazadnje povejmo še, da je profesor Nino Specogna poskrbel za publikacijo za tiste, ki bi radi spoznali slovensko pevsko zakladnico njegovih krajev. V njej je predstavljenih 123 pesmi ob Beneški maši s tradicionalnimi melodijami, knjigo pa bogatijo tudi dragocene črno-bele slike.

DVE DOLINI ZBRANI NA POGREBU V ŽABNICAH

Velika množica se je v petek, 24. septembra, zbrala na pogrebu v Žabnicah v Kanalski dolini: številni domačini, sorodniki in znanci so se poslovlili od Erike Müller Ehrlich, ki je komaj v 44. letu starosti izdihnila v beljaški bolnišnici. Nepričakovano je podlegla zahrbtni bolezni. Trojezično pogrebno svečanost je vodil domači župnik Dionisio Mattevčič, s katerim sta somaševala drugi slovenski župnik v Kanalski dolini Mario Garjup in g. Stanko Trap iz Bistrice v Zilski dolini, kjer je bila pokojnica doma. Na drugi strani Ojstrnika se je bila poročila z Nikom Ehrlichom iz znane žabniške družine; mnogi ga poznajo, ker je študiral v Trstu in živel v Dijaškem domu. Iz te družine je sin Janko skakalec v italijanski reprezentanci.

Ob odprti grobnici rodbine Ehrlich sredi lepega žabniškega pokopališča z razgledom od Mangarta mimo Priznika, Florjanke, Lovcev, Sv. Višarj do Poludnika, so v zadnji pozdrav Eriki Müller Ehrlich zadoneli lovski rogovi.

Številnim izrazom sožalja družini Nika Ehrlich se pridružuje tudi Novi glas.

ERIK

UGLEDNA VZGOJNA USTANOVA

DESETLETNICA MOHORJEVE LJUDSKE ŠOLE

Privatna ljudska šola v Celovcu, ki se je pred desetimi leti s hudimi "porodnimi krči" rodila pod okriljem Mohorjeve družbe, je v soboto, 18. septembra, praznovala rojstni dan. Dvojezična šola s pravico javnosti, v kateri en dan poučujejo slovensko, drugi dan pa nemško, si je od ustanovitve do danes pridobila velik ugled tako v javnosti kot pri starših, ki vsako leto premišljajo, kam in komu bi zaupali otroke v vzgojo. Dodatne možnosti - šport, glasba, lutkarji - in zavetišče v popoldanskih urah, pa tudi finančna podpora prek združenja staršev,

z vzgojnimi delom nadaljuje v Slomškovem domu sredi mesta, kjer je prostora za do približno trideset dijakov.

RB

SKAVTIZEM

DEŽELNI OBČNI ZBOR SLOVENSKE ZAMEJSKE SKAVTSKE ORGANIZACIJE

V nedeljo, 26. septembra, je potekal deželni občni zbor vseh voditeljev SZSO. V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž se je zbralo približno 30 voditeljev in pripravnikov iz Trsta in Gorice. Srečanje se je začelo s skavtsko pesmijo in molitvijo, nato je prisotne pozdravil dosedanj deželni predsednik SZSO Peter Černic (Modri sokol), ki je s tem sklenil svoj mandat.

Na sporedu je bila nato izvolitev predsednika občnega zbora in obdelava točk na dnevnem redu. Občni zbor je vodil Andrej Maver (Mirni jelen) in najprej prebral dnevni red, ki je predvideval volitve novega deželnega vodstva, pogovor o memorandumu, ki ga je SZSO podpisala skupaj z italijansko skavtsko organizacijo AGESCI in slovensko ZSKSS, ter delavnice z naslovi *Taborna šola SZSO*, *Stiki z dugimi organizacijami in Sodelovanje s Cerkvijo v luči jubileja 2000*.

Najprej so bile torej na sporedu volitve novega deželnega vodstva. Za deželnega načelnika je bil izvoljen Martin Sosič (Vztrajni galeb), za načelnico pa Erika Černic (Modra mravlja). Ostali člani deželnega vodstva so: Andrej Maver, Ivo Kerže, Elena Bogatec, Peter Černic, Katja Tommasi, Mauro Leban, Stojan Pahor in g. Bogomil Breclj, ki bo opravljal funkcijo duhovnega asistenta.

Nato je Peter Černic poročal o memorandumu, ki ga je naša organizacija podpisala z AGESCI in ki predvideva stike med vodstvi, izmenjavo tiska, ki izhaja na eni in drugi strani (*Jambor ter Il nodino* idr.), izobraževanje na tabornih šolah ter seveda sodelovanje na

krajevni ravni. Govor je bil še o memorandumu, ki ga SZSO pripravlja z ZSKSS, in o projektu pobratenja med zamejskimi, zdomskimi in matičnimi slovenskimi stegi.

Voditelji smo se nato razdelili po skupinah in obravnavali različne tematike, ki so jih potem predstavniki vsake skupine predstavili ostalim. Prva skupina se je ukvarjala z nastankom taborne šole SZSO, ki bi predvidevala posebno specifikko za voditelje iz zamejstva (predvsem z narodnostnega vidika). Druga skupina je obravnavala stike z ostalimi organizacijami, predvsem z ZSKSS in AGESCI. Zamejski skavti naj bi iskali najprej bližnje stike s slovenskimi skavti, ki so nam bližji po jeziku in pripadnosti, italijanskim skavtom bi se predstavili z zavestjo, da lahko prikažemo bogastvo, ki ga vsak zamejski Slovenec ima, da nas večinski narod spozna in spoštuje. Tretja skupina je predstavila odnose s Cerkvijo v luči jubileja 2000 in podala misel, da bi se skavti morali tudi aktivno udeležiti priprav za jubilej in s tem osvetliti vrednoto služenja.

Tem posegom so sledila še različna obvestila o dejavnosti in tabornih šolah ZSKSS ter skavtskih prireditvah, ki bodo v naslednjem letu. Občni zbor se je nato končal z obilno zakusko, za katero gre zahvala vedno pripravljenu Družabnemu bobru (Popetu). Ob koncu pa naj gredo novemu deželnemu vodstvu, ki bo za naslednja tri leta vodilo našo organizacijo, najtoplejše čestitke in voščila za uspešno delo.

IZNAJDLJIVI GAMS

SKUPINA ZA POMOČ SLOVENSKEM AU-PAIR

Nekatere slovenske žene, ki živijo v Londonu in okolici, so članice prostovoljne organizacije *Skupina za pomoč slovenskim au-pair*. Namen skupine je občasno prirejanje družabnih srečanj za *au-pair* dekleta (in fante) zato, da se med seboj spoznajo in izmenjajo izkušnje kot *au-pair*. S tem v zvezi članice organizacije prosijo mlade popotnike, da bi skupini takoj po prihodu v Anglijo sporočili, kje živijo - na deželi ali v Londonu - tako, da jih o srečanjih lahko obveščajo. Hkrati pa gre poudariti, da *Skupina za pomoč slovenskim au-pair* ni agencija za rekrutiranje slovenskih deklet ali fantov kot *au-pair* pri angleških družinah. Ker pa se včasih pričakovana *au-pair* dekleta (in fantovi) ne ujemajo z željami družine gostiteljice, nastajajo težave, ki jih gre čimprej rešiti. Včasih je potrebno celo zamenjati družino. Skupina v takih primerih nudi pomoč in nasvete, da bi bilo bivanje v Angliji čimbolj prijetno.

Zainteresiranim so na razpolago naslednje članice in telefonske številke: Breda Gajšek (0207-3724104), Erna Green (0208-4458210), s. Agnes (0208-5660547); elektronski naslov pa se glasi pepelka@aol.com.

vse to so izredni pogoji, ki jih v mnogih drugih šolah nimajo. Zato so bili tako učenci kot starši in učiteljski zbor (sestavljeno iz mladih učiteljev) ponosni na uspeh, ki so ga ta dan lahko predstavili.

Slovesnosti, ki so jo pripravili na dan pred Slomškovo beatifikacijo (kar so omenjali številni govorniki) - skupaj z Einspielerjem in Janežičem je bil soustanovitelj Celovške Mohorjeve družbe - so se poleg častnih gostov (škofijski kancler, škofov vikar za redove, slovenski konzul, zastopniki ministrstva za šolstvo Avstrije in Slovenije, "stari" in novi župan mesta Celovec, predstavniki političnih in kulturnih organizacij) udeležili tudi učenci, njihovi starši, ravnatelj Mohorjeve in prvi zastopnik Združenja staršev ter prijatelji šole (tudi pobratene osnovne šole Ruše). Otroci so glasbeno pokazali, kaj znajo, in v ponudbi je bila tudi njihova CD plošča.

Mohorjevo ljudsko šolo, ki ji na začetku niti škofija ni bila naklonjena, je doslej zapustilo že 153 učencev in učenk in skoraj vsi so nadaljevali šolanje na Slovenski gimnaziji. Zato ji upravičeno lahko rečemo elitna ustanova koroških Slovencev. Sicer pa tako popolne ponudbe (šola, dve zavetišči, internat in mladinski klub) nikjer ne dobiš pod streho in, čeprav nekatere "moti", da je Mohorjeva - morala - prodati Modestov dom, je razveseljivo, da

OBLETNICA

PRED 150 LETI PRVI VLAK V LJUBLJANI

Slovenske železnice so v soboto, 25. septembra, pridile osrednjo slovesnost ob 150. obletnici prihoda prvega vlaka v Ljubljano. To se je zgodilo natanko 16. septembra leta 1849, ko je ob odprtju železniške proge Celje-Ljubljana v slovensko prestolnico pripeljal prvi vlak t.i. hlacon. Za svojo pot je potreboval štiri ure in pol. Dogodek so povežali z rojstnim dnevom tedanjega avstrijskega cesarja Franca Jožefa. Med proslavo ob omenjeni obletnici, ki je potekala na severnem delu ljubljanske železniške postaje, je iz celjske smeri pripeljal muzejski vlak slovenskih železnic; manjši potniški vlak, imenovan pendolino, okrašen z barvami slovenskih železnic, pa iz gorenjske smeri. Predstavniki železnic so na slovesnosti ponovno poudarili pomen te javne infrastrukture na področju prometa, saj je Slovenija z ustrojem železniških prog povezana z vsemi sosednjimi državami in prek njih z Evropo. Država sedaj tudi izvaja obsežen program modernizacije železnic.

M.

PRIZADEVANJA ZA REŠITEV SPORNIH ZADEV S HRVAŠKO

SPORAZUM O UREJANJU PREMOŽENJSKOPRAVNIH RAZMERIC MED DRŽAVAMA

MARJAN DROBEŽ

Najvišji predstavniki Slovenije in Hrvaške pogosto izjavljajo, da so odnosi med državama dobri in da je medsebojno sodelovanje na raznih področjih uspešno. Toda gre le za uglajen besednjak, kakršnega običajno uporabljajo diplomati. Dejansko sosednji državi ločijo razni spori in globoka nesoglasja, ki bi jih ob potrebni politični volji in zavzetosti nemara lahko že zdavnaj rešili. Najnujnejše bi bilo določiti mejo med državama, zlasti tisto na morju. Zelo pereč problem pomeni tudi spor o Jedrski elektrarni Krško, katere lastnici sta obe državi, posebno glede vzdrževanja in modernizacije elektrarne in cene elektrike iz Krškega. Na Hrvaškem narašča nezadovoljstvo, ker Slovenija še ni poravnala dolgov tamkajšnjim vlagateljem v nekdanjo

Ljubljansko banko v Zagrebu. Hrvaška vlada se tudi zavzema, da bi Slovenija končno ratificirala sporazum o maloobmejnem potniškem prometu in sodelovanju med državama, kar naj bi izboljšalo položaj prebivalstva ob meji. Vendarle bo ena od spornih zadev urejena ob obisku predsednika hrvaške vlade Zlatka Mateše v Ljubljani v sredo, 6. oktobra. Tedaj naj bi predsednika vlad podpisala sporazum o urejanju premoženskokopravnih razmerij med državama. V bistvu gre za dogovor o tem, da bodo lastniki nepremičnin ali drugega premoženja, s katerim ves čas po ustanovitvi obeh držav niso smeli razpolagati in ga uporabljati, svoje pravice dobili vrnjene in se bodo v zemljiške knjige in druge listine ponovno lahko vpisali kot pravi lastniki nepremičnin. Slovenskega premoženja na Hrva-

kem je veliko več kot pa hrvaških nepremičnin v Sloveniji. Pravno urejanje novih razmerij bo seveda zelo zapleteno in bo najbrž trajalo več let. Razna slovenska podjetja bodo ponovno postala lastniki mnogih obratov ali celo tovarn, ki so jih zgradila predvsem v Hrvaški Istri in na območju Zagreba. Slovenci so imeli na hrvaški obali tudi veliko počitniških hiš ali drugih objektov, v katerih naj bi bilo skupaj okoli štirideset tisoč ležišč. Ti objekti oziroma počitniški domovi pa so v zelo slabem stanju, ker so hrvaške oblasti v njih več let nameščale begunce iz Bosne in Hercegovine ali pa s Kosova. Škoda bi morala poravnati Hrvaška, toda ni gotovo, če bo to storila.

V politiki pa je tako, da vsak sporazum izhaja iz obojestranskih koristi ali interesov. V zameno za to, da je Hr-

vaška pristala na podpis omenjenega sporazuma o urejanju premoženskokopravnih razmerij med državama, je Slovenija dala soglasje za sprejem Hrvaške v Svetovno trgovinsko organizacijo. Dogovor o tem sta uradni delegaciji obeh držav podpisali na sedežu slovenske misije pri Organizaciji združenih narodov. Hrvaška bo lahko postala članica omenjene organizacije že ob koncu tega leta, s čimer bo izpolnila tudi enega treh pogojev za članstvo v Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (v CEFTO).

Skladno s sporazumom o sprejemu Hrvaške v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO) bosta Slovenija in Hrvaška tudi povečali medsebojno trgovino oz. blagovne izmenjave, te sicer povečini brez carinskih dajatev.

Prijatelji Sv. Križa sprejemamo in spoštujemo ljudsko voljo, izraženo na nedeljskem referendumu v občini Ajdovščina, ko so udeleženci referenduma zavrnili sklep občinskega sveta o vrnitvi imena Sv. Križ. Zahvaljujemo se vsem volivcem, ki so se s svojim "za" zavzeli za to, da se odpravijo posledice ideološkega nasilja, v ozračju katerega je leta 1955 prišlo do preimenovanja kraja. Hkrati se zahvaljujemo tudi regionalnim medijem, ki so skoraj brez izjem dovolj korektno spremljali naše delo.

Ob izidu referenduma ugotavljamo, da je - v primerjavi z udeležbo na volitvah v občini Ajdovščina - ob razmeroma nizki udeležbi pobuda zagovornikov preimenovanja v Vipavski Križ zmagala s tesno večino manj kot tristo glasov. To kaže na razdeljenost ajdovske javnosti ob primeru Sv. Križa, zato menimo, da zmagoslavje nasprotnikov imena Sv. Križ ni na mestu,

pač pa je čas za trezen premislek.

Prijatelji Sv. Križa smo v svojih javnih nastopih in predstavitvenih gradivih (zloženki) vnaprej zavračali zlorabo referendumskega vprašanja v verske ali politične namene. Izrecno smo zapisali, da "ime kraja ni politično vprašanje, tudi ne stvar vere". Tega pa ne moremo trditi za iniciativni odbor za ohranitev imena Vipavski Križ, ki je na propagandni razglednici po našem mnenju porabil neprimeren jezik, ko npr. piše, da se "po cerkvah stopnjuje pritisk na ljudi", da gre na referendumu za glasovanje "proti vpletanju Cerkve v politiko", ko se vse, ki se z njimi ne strinjajo, poimenovali s "politikanti" ali s tistimi, "ki si poskušajo z drahami kovati politični kapital" ipd. Višek pa je žaljivo izrazoslovje pobudnikov preimenovanja v Vipavski križ doseglo z izjavo Boruta Koloinija za Primorske novice z dne 14. septembra, češ da so sedaj "ustavili ajdovsko zdrharsko bando". Menimo, da si univerzitetno izobražen človek in humanist takšnega besednjaka ne bi smel privoščiti. Hkrati ostro zavračamo takšna žaljiva podtikanja, saj je naš referendumski boj ves čas potekal umirjeno in strpno. Ni pa bil vselej takšen volilni boj "nasprotne strani". Naj spomnim le na trganje plakatov, sam pa sem nedavno po pošti od anonimnega zagovornika Vipavskega Križa prejel celo našo zloženko, namazano s človeškim blatom...

Naj spet poudarimo, da naše stališče za vrnitev imena Sv. Križ nikakor ni ideološko, pač pa je bila takšna nasilna sprememba imena leta 1955 (izvirno ime Sv. Križ ponovno potrjuje tudi najnovejša publikacija Goriškega muzeja Gotske arhitekture na Goriškem, str. 342, ki je izšla s pomočjo države in programa PHARE). Menimo, da civilna pobuda proti takšnemu ideološkemu nasilju nikakor ne more biti označena za ideološko, pač pa so bili ideološki številni "argumenti" zagovornikov Vipavskega Križa, ki so v svoj besednjak vpletali Cerkev in politiko.

Za Prijatelje Sv. Križa ostaja ključno vprašanje: ali danes, ko nam je po 50 letih totalitarne oblasti spet dovoljeno odločati o nas samih, ni naša moralna in kulturna dolžnost, da odpravimo nasilna dejanja oblasti iz l. 1955, ki so brez referenduma in iz ideološke mržnje do vsega, kar diši po "svetnem", spremenili ime kraja? Za nas je odgovor še naprej "da" in za njegovo uveljavitev si bomo še naprej z demokratičnimi in civilnimi sredstvi prizadevali pridobiti Križane in druge tudi v ajdovski občini.

MIRKO KOVAČ
IN VEČ KOT 3.000 PRIJATELJEV
SV. KRIŽA

ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

POZIV K DOSTOPU DO GRADIVA O POVOJNIH POBOJIH

Zveza zgodovinskih društev Slovenije je v okviru svoje dejavnosti izdala tudi zbornik z naslovom *Množične smrti na Slovenskem*, ki sta ga uredila predsednik omenjene zveze dr. Stane Grančič in Barbara Šatej. Pred izdajo zbornika so se pojavili pridržki, češ da hočejo zgodovinarje vključiti v prepire o pobojih v letu 1945, torej po drugi svetovni vojni, vendarle so avtorji množične smrti obravnavali mnogo širše, v vseh možnih oblikah, denimo od naravnih nesreč, kot so potresi, poplave, kuge, pa do vseh vojn, od rimskih časov dalje, tako da so obdobje druge svetovne vojne in poboji po njej obravnavani še le na koncu zbornika.

Dr. Stane Granda je ob izidu novega dela zveze zgodovinskih društev Slovenije opozoril, da imajo slovenski zgodovinarji dolg tudi do problematike povojnih pobojev, vendar so arhive o tem v osemdesetih letih poskrili neznan kam in s tem zgodovinarjem in znanstvenikom onemogočili verodostojno raziskavo.

Zveza zgodovinskih društev Slovenije je zato pozvala najvišje organe Slovenije, odgovorne službe in posameznike, naj omogočijo dostop do arhivov in drugega gradiva o pobojih ter z njim in s pričevanji pomagajo osvetliti povojne poboje, eno največjih tragedij v slovenski zgodovini.

M.

KMALU NOVA KMETIJSKA ZADRUGA

USPEHI VINOGRADNIKOV NA VIPAVSKEM IN V BRDIH

Društvo vinogradnikov v Dornberku bo v kratkem ustanovilo kmetijsko zadrugo, ki bo delovala na območju Spodnje Vipavske doline. Tamkajšnji vinogradniki in vinarji so nejevoljni zaradi združevanja vodstvom kmetijske zadruge v Vipavi in družbe Agroind 1894, ki jih rešujejo celo na sodiščih, imajo pa škodljive posledice za celotno vinogradništvo in vinarstvo oz. kmetijstvo v Vipavski dolini. V Dornberku menijo, da bo njihova zadruga lahko omejila vpliv omenjenega stanja in sporov na območju Spodnje Vipavske doline, vključno s Prvačino in Branikom.

Pobudnikom za ustanovitev kmetijske zadruge se je medtem posrečilo, da je trgovsko podjetje Slovenija-vino iz Ljubljane odkupilo celotne tržne presežke vina iz Spodnje Vipavske doline. Zaloge so znašale okoli tri tisoč hektolitrov. Ljubljansko podjetje pa je od pridelovalcev kupilo tudi kakih 100 vagonov mošta iz letošnje trgatve, plačalo pa ga je od 65 do 130 tolarjev za liter.

KMETIJA MOVIA BO VINO PRODAJALA TUDI V ITALIJO

Tudi v družinski kmetiji Movia v Ceglem v Goriških Brdih, ki jo vodita Mirko in Aleš Kristančič, je grozdje letos slabše obrodilo kot v prejšnjih letih. Pač pa je stopnja sladkorja v grozdju največja v zadnjih petindvajsetih letih, zaradi česar bodo iz njega lahko pridobili vina najvišjih kakovosti. Na tej kmetiji bo-

do iz natrganega grozdja belih in rdečih sort napravili kakih 100 tisoč litrov vina. Od te količine bodo približno 70 tisoč litrov, ki imajo skupno blagovno znamko Movia, izvozili. Kupci so skoraj iz vseh držav sveta, pravi Aleš Kristančič. S prodajo vina imajo že dobre izkušnje, saj so vina iz te vinogradiško-vinarske kmetije, ki je znana po vsej Sloveniji, začeli prodajati na tuje v Nemčijo že leta 1986. Kmetija Movia bo kmalu predstavljena tudi na internetu.

Mirko in Aleš Kristančič sta posebno zadovoljna, ker bo njuna kmetija v kratkem začela svoja vina, bela in rdeča, prodajati tudi v Italijo. To bo omogočila pogodba, ki sta jo sklenila z velikim italijanskim podjetjem za prodajo vin Velier v Genovi. Pogodba o prodaji vin iz kmetije Movia bo veljala deset let.

M.

IZ NOVE GORICE MANJ VPISOV V ZAMEJSKE ŠOLE

V zadnjih letih se je na območju Nove Gorice postopno zmanjševalo zanimanje za vpis dijakov v razne šole čez mejo v Gorici in drugod v Italiji. Starši in njihovi otroci so najbrž spoznali, da šolanje čez mejo ne prinaša posebnih prednosti ali ugodnosti, ki so jih nekateri pričakovali. Učni programi so namreč tako v Sloveniji kot v Italiji skoraj enaki, torej kvalitetni in na evropski ravni. Prednost obiskovanja pouka v Gorici, tako na primer na klasičnem ali pedagoškem liceju, pa je predvsem v tem, da delujejo razredi z manj dijaki, ki jim zato profesorji in drugo učno osebje lahko namenijo več skrbi in pozornosti. Tako meni tudi prof. Danilo Štekar iz Nove Gorice, višji pedagoški svetovalec za slovenske šole na Goriškem v Italiji in za šole v Beneški Sloveniji. Prof. Štekar, ki to funkcijo opravlja že štirinajst let, je v zvezi z vpisi v slovenske, a tudi razne italijanske šole čez mejo v Gorici poudaril, da je takih vpisov včasih bilo celo do 180 na leto. V šolskem letu 1999-2000 pa je novih vpisov bilo samo še osem. Seveda pa razne šole v zamejstvu obiskuje večje število tistih dijakov iz širšega območja Nove Gorice, ki so se na omenjene šole vpisali že pred leti. Precej je tudi študentov iz Slovenije, ki obiskujejo razne fakultete v okviru univerz v Trstu, Vidmu in v Gorici.

M.

PRVA ŽENSKA NA POMEMBNEM POLOŽAJU V SAZU

Člani Slovenske akademije znanosti in umetnosti so na svojem jesenskem zasедanju v četrtek, 23. septembra, prvič izvolili žensko na pomembnem vodilni položaj v tej ustanovi. Z veliko večino glasov je bila namreč za novo glavno tajnico SAZU izvoljena Lidija Andolšek Jeras, redna profesorica ginekologije in porodništva ter vrhunska slovenska strokovnjakinja za reproduktivno varstvo žensk. Za redno članico Slovenske akademije znanosti in umetnosti je bila izvoljena leta 1993, Lidija Andolšek Jeras pa je tudi članica Evropske akademije znanosti in umetnosti.

OBELEŽJE DOMOLJUBOM V BOVCU

V nedeljo, 26. septembra, so na trati pred zdravstvenim domom v Bovcu odkrili spominsko obeležje tigrovcem, partizanom in drugim domoljubom iz Posočja. Zamisel o tem skupnem obeležju je nastala leta 1996 na srečanju Društva za ohranjanje spomina na protifašistično in narodnoosvobodilno organizacijo TIGR v Čezsoči. Kip stiliziranega človeškega telesa, ki ga je izdelal in ga Posočju daroval priznani slovenski umetnik Jakob Brdar, ministrstvo za kulturo pa je prispevalo sredstva za odlietek v bronu, je odkril Andrej Kavš, eden zadnjih še živčih tigrovcev v Posočju.

ITALIJANSKO PRAVO

SPONZORJI IN AVTORSKE PRAVICE

DAMJAN HLEDE

Znano je, da morajo organizatorji prireditve, ki predvidevajo vstopnice, plačati poseben davek, ki se imenuje davek na prireditve in ga ureja zakon št. 640/1972 ter kasnejši dodatki in popravki. Ta zakon je v veljavi samo še do 31. decembra letos, saj ga bo s prvim januarjem zamenjala nova zakonodaja, ki jo je uvedel zakon št. 60/1999 in ki spreminja davčno disciplino prireditve. Poleg tega je za prireditve, v katerih pride do uporabe, uprizoritve, izvedbe itd. del, ki jih štiti avtorsko pravo, treba plačati tudi prispevek za avtorske pravice.

Za ugotavljanje, izračun in izterjevanje tako davka na prireditve kot prispevkov za avtorske pravice so pristojni uradi družbe SIAE. Pred desetimi leti je med eno italijansko organizacijo in družbo SIAE prišlo do spora glede osnove, na katero računati prispevek za avtorske pravice. Spor se je sedaj po več kot desetih letih zaključil z razsodbo kasacijskega sodišča št. 5932 z dne 15. junija 1999, ki je bila pred kratkim objavljena v pravniških revijah. Sodniki so dali prav uradu SIAE, ki je zahteval, da se v davčno osno-

vo za izračun prispevka za avtorske pravice prištejejo tudi vsote, ki jih je organizacija za izvedbo svoje prireditve (šlo je za koncertno sezono) prejela od sponzorjev-pokroviteljev. Utemeljitev izhaja iz trditve, da je pokroviteljstvo v tesni zvezi s prireditvijo in da je sponzor zato neposredni koristnik dela, ki je bilo izvedeno med glasbeno prireditvijo. To pomeni, da je treba vsote, ki jih je pokrovitelj dal organizaciji, šteti v osnovo za izračun avtorskih pravic.

Gre za prvo tovrstno razsodbo kasacijskega sodišča. V preteklosti so se sodniki zakonitosti že nekajkrat izrekli o drugačnem, a podobnem in vsekakor povezanem vprašanju vključitve vsot, ki jih organizacija prejme od sponzorjev, v davčno osnovo za izračun davka na prireditve. Tudi v tem primeru je bil odgovor pritrdilen. V tem primeru je odločitev utemeljena na podlagi tretjega člena zakona št. 640/72, ki izrecno določa, da je treba v davčno osnovo šteti tudi "vsak drugi dohodek, ki je povezan z uporabo ali s pravico prireditve in drugih dejavnosti." Z ozirom na osnovo za izračun avtorskih pravic pa ne obstaja podobno zakonsko določilo.

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE IN EKONOMSKI KROŽEK

KULTURA IN PODJETNIŠTVO ZA PROMOCIJO JEZIKA MANJŠINE

IVAN ŽERJAL

V petek, 24., in v soboto, 25. septembra, je v konferenčni dvorani Visoke šole za prevajalce in tolmače v prostorih bivšega Narodnega doma v Trstu potekal dvodnevni seminar na temo *Pomen in vloga manjšinskega jezika pri razvoju gospodarstva*. Seminar sta priredila Slovensko deželno gospodarsko združenje in Ekonomski krožek, ki združuje slovenske zamejske študente prava in ekonomije ter mlajše gospodarstvenike, sofinanciral pa ga je Sklad za manj razširjene jezike pri Evropski zvezi.

Splošno sprejeto je, da je gospodarstvo bistvenega pomena za ohranitev in razvoj manjšinske narodne skupnosti. Kakšna pa sta vloga in pomen manjšinskega jezika oz. kakšno mesto le-to lahko zavzame na področju gospodarstva? Kako se lahko prek gospodarstva promovira in razvija manjšinski jezik in kako lahko raba le-tega prispeva k razvoju gospodarstva samega? V Evropski zvezi živi približno 50 milijonov pripadnikov narodnih manjšin, ki se na en ali drug način soočajo s tem vprašanjem in prihajajo pri tem do različnih re-

FOTO KROMA

štev. Namen prirediteljev je bil prikazati te rešitve, jih primerjati s položajem naše manjšine in začeti z izmenjavo izkušenj s ciljem nedvomne obogatitve in čimboljše priprave na izzive, ki prihajajo z evropskim združevanjem in napredujočo globalizacijo. V poštev so bile vzete zelo različne manjšinske situacije. Tako je bil govor o položaju Valičanov in Južnih Tirolcev kot manjšin, ki so "na boljšem", pa tudi o položaju gaelško govorečih Škotov in Nemcev na Danskem, ki spadajo v okvir tistih manjšin, ki nimajo zelo razvitega gospodarstva. Poleg tega je bil govor o slovenski manjšini na Koroskem in o njenem gospodarstvu ter rabi jezika; predstavljeno je bilo seveda tudi go-

spodarstvo Slovencev v Italiji. Udeleženci so prisluhnili Hansu Jürgenu Nissenu, predsedniku danskega Urada za manj razširjene jezike, sicer predstavniku nemške manjšine na Danskem, Gennaru Pellegriniju, podpredsedniku Evropske akademije iz Bocna, Hywelu Evansu, glavnemu direktorju valižanske gospodarske organizacije Menter a Bunes, Allanu Campbellu, glavnemu direktorju škotske organizacije Comunna na Gaidhlig, Matevžu Grlicu, predsedniku Slovenske gospodarske zveze iz Celovca, in Robertu Vidoniju, podpredsedniku SDGZ.

Sicer ne preveč številni udeleženci (a med njimi je bilo lepo število mladih) so se seznanili s pisano paletto naj-

različnejših primerov. Predstavljen je bil položaj Škotov in danskih Nemcev, ki nimajo močnega gospodarstva in morajo zaradi tega računati v glavnem na javne podpore. Pri tem so npr. gaelško govoreči Škoti oblikovali vrsto projektov, usmerjenih zlasti v popestritev turistične ponudbe, preko katere skušajo promovirati in vrednotiti oz. tudi tržiti svoj jezik, ki ga govorita le 2% celotnega škotskega prebivalstva. V severnem Schleswigu, kjer živi nemška manjšina na Danskem, pa nemščina ni ogrožena, saj jo govori tudi velik del dansko govorečega prebivalstva in je kar precej upoštevan jezik tudi v poslovnem življenju. Za Valičane pa je povezava med podjetništvom, jezikom in kulturo posebno pomembna. Znebiti se je treba torej ločenih škotel, se pravi mišljenja, da sta kultura in podjetništvo ločeni stvari, kot je dejal valižanski govornik Hywel Evans. Položaj na Južnem Tirolskem oz. v avtonomni pokrajini Bocen je posledica statuta o avtonomiji, ki ga je ta pokrajina prejela pred desetletji. Nemško govoreča manjšina je tu večina in pač upravlja pokrajino po svoji uvidevnosti. Pri tem je Gennaro Pellegrini podčrtal močna finančna sredstva, ki jih samostojno upravlja pokrajina Bocen in ki prihajajo iz najrazličnejših virov. Uporaba slovenščine v koroškem gospodarstvu se je po besedah Matevža Grlica skrčila na slovenska podjetja, banke in zadrage, saj v ostalem prevladuje nemščina. Vsekakor so na Koroskem izdali več leksikonov in slovarjev slovenskega poslovnega jezika. S tem bi lahko povežali tudi izjavo, ki jo je med razpravo podala predstavnica Zveze slovenskih podjetnikov Zvezda Valič o razlikah v slovenskem poslovnem izrazoslovju, ki se je v zadnjih desetletjih razvilo v matični Sloveniji, in o tistem, ki se je razvilo v zamejstvu. Pri nas, je dejala Valičeva, smo še ohranili pristne slovenske strokovne izraze in zato je danes doprinos zamejstva lahko dragocen pri oblikovanju enotnega slovenskega poslovnega besednjaka.

Če bi hoteli potegniti črto pod seminarjem, bi morali še enkrat podčrtati spoznanje, ki je bilo večkrat izrečeno, o povezavi med kulturo, jezikom in gospodarstvom: ti trije dejavniki namreč ne živijo ločenega življenja, ampak se med seboj prepletajo. Gospodarstvo je bistvene važnosti za ohranitev in razvoj jezika in kulture. Le-ta pa sta ravno tako pomembna pri razvoju gospodarstva, saj predstavljata konec koncev korenine. To je preprosto dejstvo, ki pa smo se ga do pred kratkim vsaj tu pri nas - premalo zavedali. Treba bo torej odločneje kreniti v to smer.

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES / ZASEDANJE PODJETNIKOV TREH SLOVENIJ

LASTNO GOSPODARSTVO, JAMSTVO ZA OBSTOJ

DAVORIN DEVETAK

Prejšnji teden so se slovenski gospodarstveniki od vsepovsod zbrali na dvodnevem zbrali v Ljubljani in enodnevem gostovanju v Koprju. Kakih sto podjetnikov, v lastnem imenu in v predstavnosti slovenskih gospodarskih združenj in zbornic po svetu, se je v prvič spoznalo in navezalo stike med sabo in pripadajočimi institucijami v Sloveniji. Pobudnica vseslovenskega gospodarskega zasedanja je bila Slovenska konferenca Svetovnega slovenskega kongresa, pri zbiranju in animaciji udeležencev pa so sodelovale še manjšinske gospodarske organizacije iz Italije, Avstrije, Madžarske ter dvostranske in mešane zbornice iz raznih evropskih sredin, iz obeh Amerik in Avstralije.

Pod taktirko mladega strokovnjaka pri Svetovni banki v New Yorku, dr. Borisa Pleskoviča, in v znamenju sugestivnega uvodnega referata zastopnika Interameriške banke za razvoj v Parizu, dr. Andreja Bajuka, je potekal prvi dan zasedanja. Tu so nastopili tudi zamejski gospodarski predstavniki iz F-Jk, Koroške, Po-

Slovenski gospodarstveniki z vseh koncev sveta s predstavniki Svetovnega slovenskega kongresa

rabja; vsi posegi so bili povsem v sozvočju z naslovom Bajukovega predavanja in motom zasedanja: *Lastno gospodarstvo - jamstvo za obstoj*.

Vsaka skupnost Slovencev izven matičnih meja mora sloneti na trdnih gospodarskih temeljih, če se hoče razvijati in se ne zreducirati na raven folklorne in nacionalne nostalgije. Tem ugotovitvam so dodali predstavniki slovenske t.i. diaspore še drugo bistveno vrednoto in pravi resurz za Slovenijo: možnost in ponudbo, da postanejo Slovenci po svetu naravni pred-

stavniki in posredovalci slovenskega gospodarstva v tujini, tako v Evropi kot čez Lužo.

Pri osrednji okrogli mizi pa sta prišla do izraza odnos in gledanje matične države, ki so ga prispevali državna sekretarka na ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj Vojka Ravbar, direktor urada za promocijo in tuje investicije pri istem ministrstvu, Matej Kovač ter direktor Ljubljanske Borze, dr. Draško Veselinovič.

Stališča uglednih predstavnikov niso bila, resnici na ljubo, povsem v sozvočju s predlogi in pričakovanji zamejskih

in zdomskih gospodarstvenikov. Poleg vpljudnostnih izjav ni bilo zaenkrat beležiti, da nameravajo vladni in drugi pristojni organi preiti v konkretizacijo ustavnih smernic in določil resolucije slovenskega parlamenta iz leta 1996 o pravicah Slovencev izven RS oz. o pospeševanju gospodarskega sodelovanja med matico, manjšinci in zdomci.

Prvi dan je vsekakor prišlo do prvih stikov med podjetniki iz raznih sredin in glede posameznih strok. Posamezna združenja in zbornice iz raznih držav, kjer žive Sloven-

ci, bodo naprej posredovale vsa povpraševanja in ponudbe po sodelovanju. Isto tako bo na razpolago Slovenska konferenca SSK v Ljubljani, ki hrani naslove in imena udeležencev srečanja. Zainteresirani se za podrobnosti lahko obrnejo na sedež SSK v Ljubljani, odg. Franci Feltrin (tel. 061 1263326), oz. na SDGZ v Trstu (040 362949) ali na SGZ Gorica (0481 537386).

Ideja SSK je živa utopija, ki se počasi, težavno, a naprej uveljavlja. Ravno tako ideja o povezovanju slovenskih podjetnikov doma in v tujini nareti pri marsikom na skeptičnem. Pa vendar, še nikdar prej ni bilo toliko sredstev, predvsem komunikacijskih, na razpolago kot danes, da lahko začnemo oboje uresničevati. Pri vsem pa je bistveno, da ne prepustimo te zahtevne naloge zgolj dobri volji posameznikov in improvizaciji trenutnih demagogov. Mislim, da je dovolj sil v sami Sloveniji, od gospodarskih institucij (Gospodarska zbornica Slovenije, ki je prikazala udeležencem ves svoj potencial, Obrtna zbornica Slovenije itd.) do drugih struktur, ki lahko prevzamejo vlogo povezovalca in koordinatorske ostalih organiziranih in posameznih Slovencev po svetu in v zamejstvu, da bi skupno prišli do istega cilja. Da bi prišli, prek sodelovanja v gospodarstvu, do razvoja in povezanosti še na ostalih področjih narodnega življenja.

ŠZ OLYMPIA / 20. MEMORIAL PETER SPAZZAPAN NA KAKOVOSTNI RAVNI

MEDNARODNI ODBOJKARSKI TURNIR

NAČRTI GORIŠKEGA ZDRUŽENJA

V IMENU PETRA SPAZZAPANA

IGOR COTIČ

Športno združenje Olympia je v nedeljo, 26. septembra, priredilo v Slovenskem športnem centru 1. mednarodni turnir moške odbojke - 20. memorial Peter Spazzapan v spomin na svojega priljubljenega igralca. Šlo je za zelo kakovosten turnir, saj so na njem nastopale, poleg C-ligaša Olympia, celjski drugoligaš SIP Šempeter, hrvaški prvoligaš Metaval Sisak in videmski VBU, ki bo tudi letos nastopil v italijanski B2 ligi. Številni gledalci so prisostvovali zanimivim dvobojem, trenerji pa so ob uvedbi novih pravil merili stopnjo uigranosti in moči svojih igralcev pred začetkom prvenstvenih tekem. Domače moštvo je kljub ostri konkurenci prikazalo zelo dobro fizično in tehnično pripravljenost, tako da stopa v novo sezono z optimizmom. Zmagoslavno lovoriko so osvojili igralci VBU-ja, ki je v finalni tekmi presenetljivo premagal Olympio Agrario Terpin, Metaval Sisak pa je moral priznati premoč SIP-a Šempeter, ki se je uvrstil na tretje mesto.

Novopečeni predsednik ŠZ Olympia Matej Terpin (na sliki), ki je po drugem odborniškem mandatu sprejel predsedniško funkcijo, je bil z izvedbo letošnjega jubilejnega turnirja zelo zadovoljen, saj je bil prvi uradni nastop domače ekipe nad pričakovanji in tudi organizacijski stroj je deloval brezhibno. Na vprašanja, s kakšnimi občutki je sprejel predsedniško funkcijo in katere smernice si je postavil nov odbor, je povedal tole: "V začetku sploh nisem pričakoval, da bodo meni zaupali predsedniško mesto društva, ki šteje kar stodvajset članov. Zame je bilo to veliko presenečenje, a hkrati velik izziv. Odgovornosti sem sprejel rade volje, saj pri tem društvu uresničujemo načrte skupinsko. Glavni namen novega odbora pa je privabiti čimveč mladih v našo sredo, jim nuditi strokoven slovenski trenerski kader, dati skratka možnost naši mladini, da se zbira v zdravem slovenskem okolju, kar pa postaja vedno zahtevnejša naloga."

Katere so novosti odbojarskih ekip pred začetkom sezone?

Na ženskem področju predstavlja novost vrnitev trenerke Mirande Kristančič za krmilo članske ekipe. Njen pomožni trener je Pavel Spazzapan, kondicijsko vadbo pa vodi Stefano Castegnaro. V okviru sodelovanja z videmskim Camstom bo Zottijeva še igrala v Vidmu, igralca Ditta bo tudi letos branila goriške barve, medtem ko se bo Mitrijeva vrnila k matičnemu društvu. Da bi ojačili podajaško mesto, so stekli pogovori s Tjašo Gruden (Bor). Pogajanja se bližajo k uspešnemu razpletu, tako da bi morale igralko z njenim do-

prinosom odigrati vidno vlogo v prvenstvu. Ekipo, ki bo skušala izboljšati lansko uvrstitev, finančno podpira Kmečka banka.

Po napredovanju iz druge divizije v prvo smo žensko ekipo Olympia Multiservice zaupali Mirjam Černic.

Moško šesterko, ki bo nastopala v C ligi, bo tudi letos vodil Boris Klokočevnik, odgovorni za ekipo pa bo Gianini Manià. Lanskemu ogradju ekipe sta se pridružila Mauro Maraž in Boris Sfiligoj, mogoče pa bo mozaik članske ekipe dopolnil še kak igralec iz mladinskih vrst. Z aktivnim igranjem je prenehal Andrej Terpin. Stroške ekipe si je prevzelo podjetje Agraria Terpin.

Pri moški ekipi prve divizije je treba omeniti krstni nastop na trenerski klopi Andreja Terpina. Vsem štirim našim članom (Andreju Terpinu, Pavlu Spazzapanu, Mirjam in Vanji Černic), ki so opravili tečaj trenerjev, smo zaupali trenerske vloge, saj je želja društva graditi nov domači trenerski kader, in to za dolgoročne projekte.

Kaj pa mladinske ekipe?

Podjetje Tiskarna Budin je na ženskem področju pokrovitelj dveh mladinskih ekip: under 18 in 16; trenerska navodila daje Sandro Leghissa.

Tudi v letošnji sezoni smo obnovili sodelovanje s podjetjem SIPiz Šempeter, ki podpira ekipo U16. Dečki sledijo navodilom trenerja Borisa Klokočevnika.

Da nam je naraščaj pri srcu, potrjuje tudi tečaj otroške telovadbe in minivolleya, ki poteka v Slovenskem športnem centru ob torkih in četrtkih od 16. do 18. ure. Tečaj vodi Vanja Černic.

Kažejo mladi dovolj zanimanja za športno dejavnost?

V primerjavi s preteklostjo nudimo današnji mladini boljše vadbene pogoje, to pa žal cenijo le delno. Včasih se zgodi, da se ne udeležujejo treningov iz gole lenobe. Družine bi lahko v večji meri spodbujale otroke k športni dejavnosti, saj jim ta krepi samozavest in pomaga, da postanejo bolj odporni do številnih kvarnih vplivov, s katerimi se žal mladi danes vedno pogosteje soočajo. Pomembno je torej, da se tudi starši aktivno vključujejo v delovanje športnih društev. Želel bi tudi, da bi prišlo do konkretnjšega sodelovanja s šolskim svetom, saj bi se morala tako šola kot šport tesneje dopolnjevati.

Bi lahko orisali smučarsko delovanje?

Odgovorna za smučarski odsek, ki šteje osemindeset članov, sta Marjan Vogrič in Andrea Massi. Člani bodo nastopili na slovenskih športnih igrah v organizaciji ZSSDI-ja in na društvenem tekmovanju. Uspehi z mladinskega področja so zelo spodbudni.

Izvedba osmih odbojarskih prvenstev in smučarskih tekmovanj zahteva veliko napora z organizacijskega in finančnega vidika. Kako usklajujete ti dve nalogi?

S pomočjo finančnih prispevkov Sveta slovenskih organizacij, ki kaže veliko pozornosti do društvenega delovanja, sponzorjev in reklamnih oglasov sloni naše delovanje na trdnih gospodarskih osnovah. Organizacijski stroj je utečen, tako da zadostimo potrebam tako množičnega gibanja, kot je naše. Če pa bi prišlo do konkretnjših oblik sodelovanja z ostalimi slovenskimi društvi na Goriškem, bi lahko segli še po višjih rezultatih in to s skromnejšim finančnim bremenom in z boljšo organizacijsko strukturo.

Kakšen obračun društvenega delovanja

tem ko so pred moškimi evropskim prvenstvom na Dunaju uvedli novo pravilo, po katerem dotik mreže ob začetnem udarcu ni več napaka, so si odbojarski veljaki premislili. V sporočilu za javnost so zapisali, da bo to pravilo še nekaj časa na preizkušnji. Pravilo bodo preizkusili še na svetovnem pokalu na Japonskem in v svetovni ligi leta 2000 in če se bo izkazalo kot koristno, bodo o njem glasovali na naslednjem kongresu Svetovne odbojarske zveze. Očitno je, da v svetovni zvezi obstajajo določena nesoglasja, saj je njen predsednik Rubens Aosta takšno odločitev komentiral kot "popuščanje konservativnemu delu članstva, ki težko pristane na modernizacijo odbojarske igre".

ALPIN

bi radi dali na naslednjem občnem zboru?

Želel bi povedati, da smo dosegli načrtovane postavke, da smo ojačili tako moški kot ženski mladinski sektor, da smo poglobili sodelovanje s slovenskimi društvi in seveda, da so naše ekipe izboljšale svoje uvrstitve.

SEZNAM IGRALCEV IN IGRALK, KI BODO BRANILI DRUŠTVENE BARVE V SEZONI 1999/2000.

Moška C liga - Olympia Agraria Terpin: Stefano Bensa, Damjan Dorni, Cristian Graunar, Lorenzo Guzzon, Jurij Hlede, Saša Hlede, Evgen Komjanc, Mauro Maraž, Nikolaj Pintar, Boris Sfiligoj, Janez Terpin, Simon Terpin, Patrik Komjanc.

Ženska C liga - Olympia Kmečka banka: Helena Braini, Evelin Bulfoni, Mirjam Černic, Vanja Černic, Hadrijana Corsi, Alessandra Ditta, Lucia Princi, Silvana Princi, Kristina Corsi.

FOTO BUMBACA

ODBOJKA

RUSINJE NA EVROPSKEM PRESTOLU, ITALIJANKE PO 10 LETIH DRUGIČ NA ZMAGOVALNEM ODRU

Mednarodna odbojarska zveza se obotavlja z uvedbo novosti.

V finalu 21. evropskega ženskega prvenstva v Rimu so se pomerile močne Rusinje in dokaj presenetljive Hrvatice. Kot je bilo pričakovati, so se ne dovolj izkušene Hrvatice potegnile krajši konec in prepustile zmago Rusinjam. Lete so bile pred tem v polfinalu z istim rezultatom kot v finalu 3-0 premagale Nemke, Hrvatice pa po ogorčenem boju s tesnim 3-2 Italijanke. "Azzurre" so zato v tolažilnem, malem finalu za 3. mesto merile moči z Nemkami in jih odpravile z neoporečnim 3-0. Italijanke so tako po desetih letih drugič v zgodovini stopile na zmagovalni oder.

Spreminjanje pravil v odbojki, ki je prišlo od Mednarodne odbojarske zveze, se medtem kaže vsak dan bolj groteskno. Le dva tedna, po-

"Peter Spazzapan je bil član skavtske organizacije, nastopal je pri raznih pevskih zborih, poleg tega pa je bil tudi aktiven športnik Olympia. Tragična usoda ga je komaj devetnajstletnega odtrgala od nas, saj je prerano umrl v prometni nesreči maja leta 1970. Od takrat je Olympia skoraj vsako leto priredila turnir v njegov spomin, na katerem je nastopilo že več slovenskih in italijanskih ekip. Letos pa smo ta turnir, že dvajseti po vrsti, poimenovali v l. mednarodni turnir, saj so na tem sodelovale poleg domače ekipe še ekipe iz sosednjih držav," je povedal novi predsednik športnega združenja Olympia Matej Terpin pri nagrajevanju posameznih ekip.

Ekipe, ki so se med seboj pomerile na turnirju, so bile: Olympia (Italija; na sliki), VBU Videm (Italija), Metaval Sisak (Hrvaška) in SIP Šempeter (Slovenija). V dopoldanskih urah sta potekali dve tekmi, v katerih je Olympia premagala hrvaško ekipo s 3-2 (30-28; 25-15; 25-27; 13-25; 15-13). V tekmi so domači igral-

MARTINA HLEDE

ci imeli precej smole, saj si je v četrtem setu Stefano Bensa poškodoval gleženj; poleg tega pa so ravno tako zaradi poškodb manjkali še trije igralci (Komjanc, Pintar in Guzzon), zato je Olympia nastopila v okrnjeni postavi. V drugi tekmi pa so igralci VBU s istim rezultatom (3-2) premagali ekipo SIP Šempeter.

Finalni del turnirja za 3. in 4. mesto se je začel ob 16.30. Igralci SIP Šempeter so tokrat prepričljivo premagali Hrvatice z 2-0 (25-23; 25-15). Prvi set je bil docela izenačen; v finalnem delu so igralci Metavala celo vodili z 20-16, nakar se je stanje povsem izenačilo na 21-21. Hrvatci so nato popustili in tako izgubili set ter tudi tekmo.

V finalni tekmi so se igralci Olympia kar hrabro borili, kljub temu pa niso premagali kompetitivne ekipe VBU. Ti so namreč slavili z gladkim 3-0 (32-30; 25-17; 25-23). Tekma je bila že od začetka napeta; v prvem setu so domači igralci stalno vodili, imeli so tudi že zaključno žogo pri rezultatu 24-22, ki pa je niso izkoristili, tako da so nasprotniki izenačili rezultat in nato osvojili set. V drugem in tretjem setu so bili igralci VBU stalno v vodstvu in so si zato zmago tudi zaslužili.

Trener domače ekipe Klokočevnik je bil z nastopom svojih fantov zelo zadovoljen. "Turnir nam je bil dobrodošel, saj smo tako lahko preverili našo formo; poskusili smo tudi nov način točkovanja, ki je bil za nas novost. Pohvalil bi celo ekipo, še posebej pa podajača Sašo Hledeta, ki je dobro opravil svojo nalogo."

Pogovorili smo se tudi s trenerjem hrvaške ekipe Komljenovićem: "Mislim, da je turnir dobro uspel; igralci so poskusili nov način točkovanja in so seveda spoznali, da ima nekatere prednosti in pomanjkljivosti. Treba bi bilo organizirati več takih turnirjev, saj tako lahko navežeš stike z drugimi ekipami."

Poleg običajnih pokalov so trenerji ekip podelili še štiri nagrade: najboljši tolkač - Ivano Coszach (VBU), najboljši podajač - Marcello Bruno (VBU), najboljši libero - Jurij Hlede (Olympia) in najboljši igralec - Peter Zilnik (SIP Šempeter).

OBVESTILO

ŠZ OLYMPIA obvešča, da se je pričel tečaj otroške telovadbe in minivolleya, ki poteka v telovadnici Slovenskega športnega centra v Gorici na Drevoredu 20. septembra 91. Treningi potekajo ob torkih in četrtkih od 16. do 18. ure. Za morebitne informacije lahko kličete na telefonske številke: 0481 538960, 0481 882360 (Vanja Černic) in 0481 32310 (ob urah vadbe).

15

ČETRTEK
30. SEPTEMBRA
1999

OZN SPET PREPOZNO

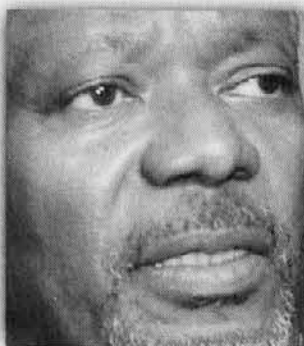
Vzhodni Timor je zgovoren primer, kako se Zahod oglašja s kriminalno zamudo, ko je stanje že skoraj brezupno. Desetletja sistematičnih pobojev in brutalne represije, vse pod vztrajnim pol-mižanjem Zahoda, kateremu so azijske in afriške vojaške diktature večkrat po godu. "V Afriki, Latinski Ameriki in Aziji je vojska nekakšen parazit v družbi; postopoma jo požira, dokler je ne pogoltne in jo spremeni v privesek brez življenja" (Mario Vargas Llosa).

Nedvomno se bo stanje na Vzhodnem Timorju še dodatno poslabšalo. Tarča bodo vedno bolj tujci, ki so prisotni na območju: vojaki, humanitarno osebje, misijonarji. Proindonezijske paravojaške enote se pripravljajo na napad na mirovne sile Združenih narodov v okolici glavnega mesta Dili. Pred nekaj dnevi je stekla prva širša preiskava o grozotah, ki so jih proindonezijske paravojaške enote prizadevale milijonskemu prebivalstvu te nekdanje portugalske kolonije. Gotovo ne bo ostala edina in bo tako zavzemanje mednarodne javnosti sprožilo nov val nasilja. Mirovne sile OZN bodo kmalu tudi same poprijele za orožje, kar je kruto, vendar neizbežno.

OZN TUDI VARUH PREGANJANIH MANJŠIN?

Pred dnevi je glavni tajnik Organizacije združenih narodov Kofi Annan (*na sliki*) imel pomemben govor v njenem glavnem zboru v New Yorku, s katerim se je dotaknil zelo kočljivega, a tudi aktualnega vprašanja. Poudaril je namreč, da bi morali Združenim narodom priznati tudi pravico, da s svojimi "modrimi čeladami" posežejo v notranje zadeve tiste države, kjer se teptajo osnovne človekove pravice, zlasti v obliki množičnih pokolov, etničnega čiščenja in drugih oblik nasilja. Zadnji primer takšnega teptanja človekovih pravic je stanje na Vzhodnem Timorju, še prej pa je bilo na vrsti Kosovo. V slednjem primeru pa je prvo poseglo Atlantsko zavezništvo z letalskimi napadi na ZR Jugoslavijo, predvsem na Kosovo in Srbijo, ne da bi v ta poseg prej privolil Varnostni svet ZN. Nastal je tako precedens, ki je gotovo vzpodbudil glavnega tajnika ZN, da je na zasedanju njihovega glavnega zbora sprožil vprašanje tako imenovanih "humanitarnih posegov" v notranje zadeve neke države. Če bodo Združeni narodi oziroma njihovi pristojni organi ta predlog sprejeli, bo nastala pomembna novost v medna-

rodnem pravu. To bi pomenilo, da nobena država ne bi bila popolnoma suverena. Če ne bi spoštovala osnovnih človekovih pravic, kot jih pozna omikani svet, bi smele povsem zakonito nastopiti "modre čelade" in narediti v tem pogledu red.

"Na pobudo glavnega tajnika Annana se Združeni narodi deset let po padcu berlinskega zidu - je napisal milanski *Corriere della sera* - predstavljajo ne le kot tampon med vojskujočimi se državami, kar je bila njihova zgodovinska vloga do iraškega vdora v Kuvajt leta 1990, temveč tudi kot posrednik, ki iz moralnih dolžnosti nastopa v državah, kjer je državljanska vojna, in sploh skrbi za varstvo zatiranih narodnostnih skupnosti."

Predstavniki zahodnih držav povečini podpirajo predlog glavnega tajnika Annana, kar velja tudi za predsednika ZDA Clintona in zunanjega ministra Italije Dinija. Slednji ob tej priložnosti spet prihaja na dan s predlogom, naj bi se primerno povečalo število stalnih članov Varnostnega sveta, pri čemer seveda misli predvsem na Italijo. Stalni člani so od konca druge svetovne vojne predstavniki držav zmagovalk (ZDA, Velika Britanija, Rusija, Francija in Kitajska), Bill Clinton pa bi rad, da bi stalni članici postali še Nemčija in Japonska, ne pa Italija. Njen zunanji minister Dini zato predlaga, naj se najprej odobri načelo, po katerem morajo v Varnostnem svetu biti zastopane vse celine, česar Clintonov predlog ne predvideva. Kar zadeva članstvo v Varnostnem svetu, bi za države vsake posamezne celine uveljavili načelo rotacije.

Pričakovati je vsekakor treba pomembne novosti v mednarodnem pravu, zlasti glede samega pojma državne suverenosti. Vemo pa, da se mora tudi pravo prilagajati novim stvarnostim in samemu zgodovinskemu razvoju.

DL

UMRL JE LEO VALIANI

Na svojem domu v Milanu je v soboto, 18. t.m., umrl dosmrtni senator Leo Valiani, eden še redkih "očetov domovine". Star je bil 90 let. Rodil se je na Reki v judovski družini, ki se je do leta 1927 pisala Weiczen (nemška beseda Weizen ustreza naši "pšenici"). Fašistična zakonodaja je torej poitalijančila tudi njegov priimek, saj je tedaj s tem hotela zabrisati vsakršno neitalijansko sled na celotnem ozemlju, ki je bilo po prvi svetovni vojni priključeno Italiji. V mladih letih se je Valiani približal komunistom in bil od posebnega sodišča obsojen na šestletno zaporno kazen. Bil je španski bojevnik in nato interniran v Franciji. Kot mnoge poštenjake je tudi Valianija sporazum Hitler - Stalin leta 1939 tako vrigel s tira, da se je oddaljil od komunizma in se približal gibanju "Pravičnost in svoboda" ter bil po kapitulaciji Italije leta 1943 vodilni predstavnik Akcijske stranke v Narodnoosvobodilnem odboru za severno Italijo. Bil je med podpisniki odloka o Mussolinijevi ustrelitvi brez procesa in torej proti njegovi izročitvi zahodnim zaveznikom. Bil je član ustavodajne zbornice in kot predstavnik Akcijske stranke sode-

loval pri oblikovanju republiške ustave.

Ni pa naredil politične kariere; njegova Akcijska stranka je kmalu zamrla, ostal pa je - kot je napisal Montanelli - zvest svoji "plemeniti utvari" in bil do smrti prepričan, da je "politika brez utvar umazan poklic". Predsednik republike Pertini ga je zaradi velikih domovinskih zaslug leta 1980 imenoval za dosmrtnega senatorja. V svinčenih letih je odločno odklanjal vsakršne kompromis s "rdečimi brigadami". Med vojno je po nalogu Narodnoosvobodilnega odbora za Severno Italijo navezal stike tudi z Osvobodilno fronto. Diego de Castro v tej zvezi piše, da so stiki bili popolnoma neuspešni, ker so "jugoslovanske zahteve obsegale ozemlje onkraj stare italijansko - avstrijske meje ob Idrjici, in sicer Rezijo, Tersko dolino ter Benečijo". Valiani pa je bil - pristavljva de Castro - eden najboljših italijanskih izvedencev med pogajanjimi za sklenitev pariške mirovne pogodbe.

Slovinci v Italiji moramo žal ugotoviti, da pokojnik ni imel posluha za naše manjšinske probleme in v tem pogledu dejansko nadaljeval s tradicijo, ki je bila značilna za razne Mayerje in Veneziane, da se omejimo le na tržaško judovsko preteklost. Tako tudi razumemo, da ga ni motil njegov popačeni priimek. Bil je drugače pronicljiv politični pisec in dober zgodovinar.

DL

16

ČETRTEK
30. SEPTEMBRA
1999

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

Otmar Črnilogar

STATI IN OBSTATI

2. IZDAJA

GOSPODARSTVO

ITALIJANSKI INDUSTRIJSKI SISTEM V OBDOBJU EVRA

GABRIJEL DEVETAK

Od 24. do 25. septembra je v Vidmu potekal zanimiv strokovni posvet o ekonomiki in industrijski politiki s poudarkom na reorganizaciji italijanskega industrijskega sistema v obdobju evra. V organizaciji videmske univerze (njenege sektorja za ekonomske znanosti) je 45 strokovnjakov iz Italije, Avstrije, Slovenije in drugih držav podalo svoje referate. V dopoldanskem delu so po pozdravnih nagovorih in dobrodošlihcah rektorja Strassolda in pokroviteljev spregovorili Den-

nis Mueller z dunajske univerze, David B. Audretsch z univerze Indiana ter Enrico Santarelli z univerze iz Bologne. Kmalu po 12.30 pa je spregovoril še Romano Prodi, predsednik evropske komisije EZ, ki je med drugim poudaril pospeševanje ustvarjalnosti, nove pogoje gospodarjenja v EZ in mednarodno sodelovanje.

V popoldanskem delu pa je strokovno posvetovanje potekalo v več zaokroženih sekcijah, kot so na primer inovacije in mednarodna konkurenca v agroživilski industriji, velika distribucija in

vloga, oblike in odnosi s industrijo, finančna intermediacija in reorganizacija na določenih trgih, vidiki procesov delokalizacije italijanskih podjetij v vzhodni Evropi.

Nekateri avtorji, kot npr. Aleš Lokar, so podali globalne strategije dežel v tranziciji v srednji in vzhodni Evropi. Posebno pozornost pa so vzbudili tudi tisti referati, ki so obravnavali internacionalizacijo držav, ki so kandidatke za vstop v EZ z navedbo težav, s katerimi se srečujejo.

V zaključnem delu, ki je bil v soboto dopoldne, so podali zaključke predsedniki posameznih sekcij. V posebni številki revije *L'industria*, ki izhaja v Bologni, pa bodo objavljeni najpomembnejši referati.

KRATKE

OBRTNIŠTVO: POVIŠANA SREDSTVA ZA ROTACIJSKI SKLAD

Deželna vlada Furlanije-Juljske krajine je odobrila povišek v višini 6 milijard lir za posebni rotacijski sklad za obrtniška podjetja v deželi. Do poviška je prišlo zaradi obrestnih mer, ki so bile že izven novih tržnih pogojev in zaradi že zastarelih posojil, ki jih želijo na ta način poživiti. Za tista posojila, ki so še v teku nameravajo omogočiti ponovno dogovarjanje glede izplačila dolga z možnostjo korištenja 3,3% obrestne mere. Gre za posojila na srednje izplačilno dobo, ki trajajo največ 10 let, prednost pri naje-

manju posojil pa imajo obrtniška podjetja, ki se povežejo v konzorcije. Glede dodeljenih sredstev iz posebnih skladov pa namerava rotacijski sklad izvajati stalno obrestno mero v višini 2%. Prav tako nameravajo izboljšati pogoje za najemanje posojil za konzorcije, ki opremljajo ali urejujejo nova delovna območja in prostore v industrijskih conah.

**NESREČE NA DELU:
30.000 INVALIDOV,
1.200 MRTVIH**

Višji zavod za preventivo in varnost na delu ISPEL, ki deluje v okviru italijanskega ministrstva za zdravstvo, je objavil podatke o nesrečah

na delu v Italiji in Evropi. V državah Evropske zveze se zaradi nesreč izgubi 200 milijonov delovnih dni, saj se pripeti približno 5 milijonov nesreč na delu. Povprečna odsotnost znaša tri dni. Statistični podatki pa tudi žal kažejo, da so nesreče v približno 6.000 primerih smrtne. V Italiji se v industrijskem sektorju zgodi približno 600.000 nesreč letno, v kmetijstvu kakih 100.000 nesreč. Pomemben je podatek, da se statistično največ nesreč pripeti v prvi uri dela v ponedeljek zjutraj. Zaradi nesreč na delu je v Italiji vsako leto 30.000 ljudi z večjimi ali manjšimi trajnimi poškodbami, umre pa jih 1.200.